Benedicte Stendal

Forord til den elektroniske udgave

Dette verk av **Nini Roll Anker** (1873-1942) med tidligere udgave 1909 er digitalisert i december 2006 av Nasjonalbiblioteket, Oslo og tilpasset for Projekt Runeberg i september 2014 av Ralph E.

BENEDICTE STENDAL

NINI ROLL ANKER

BENEDICTE STENDAL

NY UTGAVE

OSLO
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1926

Printed in Norway.

O. Christiansens boktrykkeri, Oslo.

I

Skrevet sommeren 190— i X.

Hvor det var lyst den natten vi kom! Et uvirkelig lys, hvitt og kraftløst som en blek dags — et falmet dagslys fra forlængesiden. Og hvor det duftet — roser — høi —; i lunkne strømme gled blomsterduften over byen og svøpte ind huserne og gaten — og møtte Marcus og mig ute i fjorden og hilste —.

Vi gik gjennem byen mens manden fra det overfyldte hotel søkte hus til os. Det var saa aldeles stille i gaten — bare den ilfærdige mands skridt langt henne og siden vore langsomme — som løp han foran og vækket, til de gamle lave husene stod der med aapne øine og ventet paa gjenkjendelsen. Ingen mennesker — bare blankpudsete dørlaaser og blomstrende geranier mellem hvite gardiner, — nymalte stakitt og kuplete rosenbusker, som lignet hvilende kveldskyer — ingen mennesker, som kunde narre og gi skin av liv —.

Og da det blev skipperhuset, som aapnet sin vellukkete havegrind for os og døren, som var blit underlig liten og lav, saa syntes det mig naturlig.Jeg sitter og skriver i bakstuen, i bedstefar skippers eget rum. Værelset har et nyt ansigt — med lysmalte møbler og billeder allestedsfra paa det storblomstrete tapet. Men det gjør ingenting — jeg ser hele tiden det gamle: med det engelske chatol paa den lange væggen mellem sjøkarterne. Og jeg synes der ligger en lukt og sover i tapetet — av petum og floridavand og rosentræ — bedstefars.

*

Marcus og jeg har gaat paa de singelstrødde gangene i haven og snakket om de to stille menneskene, som levde og døde her og blev mors forældre. Og min bror fordyper sig med en glæde, som gaar fin og varm gjennem hans ord, i tanker om deres liv bak de smaarutete vinduerne og havegrinden, som de fleste gik forbi — og han minder mig om de rosenrøde konkylierne, som bedstemor hver vaar la ut langs græsvolden og hver høst samlet op i sit forklæ og bar i hus — om flagstangen som var rigget som en skibsmast, om efeuen og de violette lavendlerne ...

Jeg nikker. Og jeg ser opover skipperhuset med kaprifolien om gavlen og stærekassen mot øst — og jeg hører kveldens blide lyd: manden som nynner i nabohaven, kirkeklokken som ringer ni, og aaretakene fra sjøen. Og mine tanker blir stille.

Marcus sier:

„Her er godt at være, nu som dengang, herer godt og fredelig og jeg kan se bedstemors hænder, naar hun samlet de visne roserne —."

Og der gaar som ekko av bedstefar skippers ord i Marcus mens han snakker til mig om livet som det leves lykkeligst — uten spørsmaal og uten svar, ved siden av veien der andre færdes.

Jeg nikker og vil ikke ødelægge kveldens og mindernes blidhet for Marcus.

Men naar jeg blir alene tar jeg frem medaljonen, som jeg bærer — og jeg ser længe paa bedstemor Arnesens ansigt, det lille fine koneansigtet som staar i en sirlig ramme flettet av lyst og falmet haar. Og hemmelig og for mig selv tænker jeg: hun har savnet — det er i hendes øine! I syvogtyve aar har hun levd her i denne blikstille haven og faat roser til at blomstre rikelig — men henover bedstefars hode er det gaat et tog av tanker, som han aldrig løftet øinene og saa ...

Jeg husker hendes stemme, klangen i hendes myke danske stemme naar hun sang de danske sangene — hvor alt blev sørgelig derinde paa „salen" hvor hun sat og sang — og hvor bedrøvelsen var mig uimotstaaelig og ett med bedstemor selv!

Og jeg sier godnat til Marcus, som sitter over sine bøker — jeg tar Marcus om halsen og bestyrter ham og kysser ham.

*

Mor sa ofte: Da jeg var hjemme hadde jegingen sorger. Hun sa det i et slags utaalmod — som om livet ikke længer gjorde sin skyldighet mot hende. Og *hjemme* — det var altid skipperhuset for mor.

Da jeg blev voksen og selv ventet skyldige glæder av livet, kastet tanken om mors ungdom lang skygge. Og jeg undte hende ikke hendes minder om baatturer og dans og nystrøkne kjoler av et godt hjerte. For skjønt mor ikke snakket meget om sit liv før hun traf far — som hun aldrig snakket meget om noget — saa visste vi allikevel fra vi var smaa, Marcus og jeg, at som mor hadde ingen været elsket og lykkelig.

Sytten aar gammel kom hun hjem fra et besøk hos bedstemor Arnesens slegt i Danmark. Dernede hadde hun lært at synge og at danse figaro og fandango. Vinteren efter danset hun og far sammen og paa byens julebal blev de forlovet. Far var da to og tredve aar gammel.

Han talte om denne tid det sidste aaret han levde. Heller om den end om nogen anden.

„Hendes haar var som guld, naar hun løste det," sa han — „som en manke av guld. Det knitret, naar jeg rørte

det.“

Og han glemte alt, som laa mellem — og han nævnte mors øine og hænder og hendes dans som en elsker —.

„Hendes legem var mykt som et barns og spænstig som en ung rekruts — hun bøiet sigog hun rørte gulvet med panden, — bakover, Benedicte, bakover! Gjør hende det efter!" —

Maaske var mors hænder det vakreste, mor hadde. Mors smale hvite hænder hvis hud tok tanken til rosenblade og som i mors fang lignet blomster i hvile —. De blev renset for den mindste plet som for en ulykke og deres avværgende bevægelse mot mig kjendte jeg bedre end mors kjærtegn ...

Mors øine var mørke, under en meget hvit pande — og hendes læber var smale naar hun ikke snakket — ved mundviken gjemte de sig; det gav hendes mund et uttryk som om den nylig hadde smilt — hun, som smilte sjelden. Øverst over hendes næseryg, som var tynd og buet, laa en blaalig skygge; den blev dypere, naar hun var træt og løp sammen med skyggen under øinene og lot hendes øine synes større end de var. — Hun var spæd av bygning og ungpikeagtig av skikkelse saalænge hun levde; men hendes bryst var stort — for stort for hendes spinkle skuldre.

*

Saa har hun en dag sittet her i bakstuen og sagt til bedstefar skipper at hun vilde ha kaptein Stendal —

Og bedstefar har spurt hvorfor?

Og mor har ikke sagt at hun elsket ham. Alle mine tanker vægrer sig for at tro at mor sa det —.

Fordi hendes bedste veninde vilde det — fordihans sabel klirret gjennem gaten — fordi han hadde kysset hendes hænder — — av tusen grunde og en: fordi hun vilde det.

Og for den sidste grund har bedstefar bøiet sig. Guds og Mia’s vilje ...

Hun var deres eneste barn.

*

Saa flyttet mor med far til Roum — gaarden vi bodde paa alle aarene her i X.

Kanske hun en gang har været glad der —.

Kanske hun har gaat i værelserne og rørt ved sine nye og fars gamle ting og nynnet melodierne fra skipperhuset og set efter far ved vinduet ... Og kanske hun har samlet sine veninder hos sig og vist dem en stor og uniformsklædd mands forelskelse som hun viste dem sit linnetskap og sit sølvtøi og sit soveværelse ... Og hun har følt fars traditioner og fars liv i byer hun ikke kjendte og i kredser, det stod glans av for hende, som noget der har gjort hende høi over veninderne og rank paa gaten og fuld av lystig fornemhet i skipperhuset ... kanske.

Eller ikke noget av det! Har hun alt fra første dag sittet i stolen ved østvinduet og set paa kirkespiret over asketrærne og længtes hjem mens hun lyttet til en fremmed stemme, til fars? —

Om mor er alting gjættverk.

Mors sjælsliv er som et syn i taaken for mig — noget har syntes mig uformelig; kanske dethar været lite og forsvindende mot det jeg ikke saa ...

Jeg har altid tænkt mig at det var smerten som vakte mor til bevissthet om tilværelsen. Den rent fysiske: fødselssmerten.

Hun led usedvanlig naar hun fødte; i døgn. Og til Marcus har hun talt om angsten som varte i uker og maaneder og ikke slap hende før timen slog —.

Da jeg var kommet til verden vilde hun ikke se far. Hun taalte ikke at høre hans stemme i sideværelset. Hun vilde flytte hjem — til skipperhuset. Og ingen kunde formaa hende til selv at gi bryst da det fulgte smerte med det første forsøket.

Hun hadde aldrig før været syk — aldrig sengeliggende av andre sygdomme end de som lot sig kurere med hyldeté og varme fotbad — og hun oprørte sig mot lidelsen som mot en fiende, en ondskap, en forurettelse —.

Aaret efter mig fik hun Marcus; saa Per som døde. Og da jeg var otte aar Mette. Hver gang led hun like meget.

Og jeg tror ikke mor saalænge vi var smaa glemte os hvad vi hadde voldt hende ... Inderst i hendes øine laa det gjemt, som en kulde, en dunkel uvilje — mindet om timerne hun hadde hadet og trodset og været hjælpeløs. Noget som ikke lot sig utsone ... Og jeg har set det tamagten fra alt andet i hendes blik og gjøre hendes ansigt til et fremmed ansigt.

Fars verden — jeg synes den ligger med berg og bakker, med elveløp og dalføre og steilhet og myke linjer som et landskap der hver sten har sin plads og hver busk sin gjerning — avgrænset og kartlagt fra umindelig tid!

Der var for far ett ord som alle andre blegnet og bøiet sig for, som Josefs stjerner for solen. Lydighet.

Og der var en institution som for far indesluttet i sig det høieste maal for mandsvirke og hver avskygning av ædel bestræbelse. Arméen.

To slags mænd var det for far: de i rullen indførte og de ubestemmelige — de som hadde hat held med sig og de mislykkete — de uniformerte og de andre.

Fra gut av var hans tankeliv blit næret med militære forestillinger. Hans første lek var leken med bedstefar Stendals chako — hans første billed av levende mennesker var billedet av marcherende soldater, vagt og avløsning, øvelser og parade paa pladsen utenfor kapteinvagtmesterboligen i den gamle fæstningen, hvor far blev født. Og ut av leken og synet fra vinduerne i hjemmet et eneste ønske: at bli soldat.

Ikke et øieblik vaklet far fra sit forsæt. Han maatte kjæmpe for det i hjemmet, hvor de var otte søsken og den ældste alt „paakostet“ militærutdannelse —. Hele sin energi gav han det ene — i skoleaarene og siden.

Far arbeidet langsomt. Men det vi lægger under os i vort ansigts sved og det vi slaas for, det blir dyrebart —. Og ingen tomme veg far hele livet fra det som var blit hans og som han hadde betalt med aars slit. Han hadde ikke som onkel Marcus gaat graderne lystelig og i en haandvending faat officersbevillingen. Mellem baller og jagtutflugter ... Og derfor forstod heller far aldrig som onkel Marcus at dæmpe røsten og bøie av da tiden begyndte at bli en anden.

Fars kunskaper var vist ikke vidløftige; men instinktmæssig fungerte han i militær aand — og mot reformer inden arméen som krevet større videnskapelig utdannelse for officererne og fordret mer rum for de meniges tænkeevne reagerte han heftig. „Lystre og holde kjæft,“ det var valgsproget, far alle dage i uskrømtet oprigtighet vedstod som sit. Og blandt de senere aars officerskuld var der folk, som han aapenlyst vendte ryggen med foragt — folk som mukket og ræsonnerte, som hadde lidt skade paa soldaten i sig ...

Far stod for sin opfatning som en rekrut for sit skilderhus — var skilderhuset blit for trangt for andre blev det deres sak — for far var det rummelig til hans dages ende.

Og som en mand paa gaarden, hans fædre har dyrket — saa hører far hjemme iStendalslegten. Der er andre interesser end fars; og andre former for ydre liv — ikke i alle rum hænger vaabnene paa væggen og fanen over døren og ikke for alles ører er lyden av revelje og tappenstrek den lifligste. Men dypest er livssynet det samme, grundtonen én, konstruktionen rigtig.

Frihet — frihet for far til at handle uten bud og tænke uten rettesnor — den friheten vilde jaget ham tilskogs!

Han gik i sine anskuelser som i en rustning. Han bevæget sig ikke frit. Men han bevæget sig trygt. Alle begivenheter utenfra indordnet sig hurtig som det han kunde aapne for, anerkjende, ta i bruk; eller de var ham fiendtlige og han lukket til for dem og satte sin indignation uoverstigelig mellem dem og sig. — Al bevægelse i hans sind hadde utspring fra faa og enkle følelsesomraader: pligtens; ærens; slegtsstolthetens.

Gjennem barndom og ungdom og manddom hadde fars sind arbeidet i samme spor — og intet av betydning hadde utenfra grepet ind og forstyrret; alle led var i orden, alle hjul ...

Saa møtte han mor.

Jeg vet om fars forelskelse at den var heftig; jeg tror ikke den nogengang sluknet; den laa som en brand i ham og der gik bluss av den til hans sidste timer.

Om der har været kamp mellem stolthet ogden nye følelse vet jeg ingenting; men det var kanske ikke bare let for far at bøie hodet under dørkarmen her i bakstuen ...

Dette vet jeg: bedstefar skipper mente at gjøre far stort tilbud dengang han i forlovelsesdagene bød ham skute at føre —saasandt han vilde gaa byens navigationskursus og „kvitte det militære“. For far vedblev dette altid at være den største krænkelse som var blit tilføiet ham, og den ubegripeligste. Hverken handling eller aar kunde sone den.

Da far hadde faat mor over til sig vilde han indlemme hende — i alt det som for ham rummet livet, samfølelsen med fortiden, forhaabning og forventning —.

Og jeg tænker mig, at det har stillet sig for ham som en lek av et arbeide det at løse mor fra de taakete forestillingerne, hun bragte fra en tilværelse, som i sin tilfeldighet og traditionsløshet har syntes far som en skygge av et liv — en blomsts eller en fugls ... Og i instinktsmæssig længsel efter at løfte mor ut av forbindelsen med det gamle og ind i avhængighet til sig og sit, i besiddelsens glæde og i en tummel av nye fornemmelser har far ikke *set* mor; bare set hende som hun skulde bli. —

Kvinder — det var for far unge kvinder. Med de andre kom han ikke i berøring uten nødt og tvungen. Og unge damer — det var dem somhadde talje og barm og runde armer og smaa føtter — som kunde danse og bære en dragt, løfte et slæp, ride en hest ...

Mor danset som ingen far hadde set. De kunde ikke maale sig med hende — ikke i balselskapet i Kristiania, ikke i „hvita hafvet“, salen paa Stockholm slot ... Og han sa det. Han talte for mor om fester, hvis minder la sit gjenskin over hans store aapne ansigt — og jeg kan høre den oprømte klangen i fars sterke stemme:

„Du skal danse der en dag, Mia — parole d’ honneur!"

Mors hode og talje og hele skikkelse var i orden — hun gik skoene uten at skjæve dem og hendes hanskenummer maatte forskrives. Saa stod det igjen for far at lære hende at ride.

Rundt, rundt paa det store græsgrodde tunet gik fars hest Capella med mor paa ryggen. Og midt paa tunet stod far med svepen i den ene haanden og i den andre linen, som var fæstet til Capellas hodetøi.

Skritt — trav — skrrrittt — trrr-a-a-a-v ...

Og mors skikkelse svaiet høit oppe i luften og hendes haar løste sig og faldt ned over ryggen paa hende og hun grep med begge hænder i hestens manke og skrek av angst ...

Dette husker jeg som et billed fra min tidligste barndom.

Siden kom rideturene utover Strandveien, mor paa vor egen hest, far paa en av gaardens — —og mors hjemkomst til Roum med en blaaviolet farve over det ellers saa bleke ansigtet og med hænder, som skalv og ikke kunde hegte kjolelivet op ...

Og ved middagen de merkværdigste ord fra far over bordet til mor: skinkler — trinseføring — venstregalop. Og mors tvilraadige svar ...

Og fars ufortrødenhet gjennem alle aar, over alle „hinder“ for at belære mor, for at oplyse, befæste, forklare! Og mors lyttende øine og hendes trætte taalmod — og hendes uvillige villighet, til hendes ro blev stædighet og hendes taushet kritik!

Det var i stuen paa Roum; jeg var otte-niaars-pike; var begyndt at lytte ...

Mor sat, løst og lyst klædd, i sin store stol ved østenvinduet; far stod foran hende.

„Du vil ikke?“

Nei mor vilde ikke ride. Jeg er træt,“ sa hun, „og det morer mig ikke mer.“

„Det morer dig ikke, Mia — det morer dig ikke at ri’?“

Mor rystet paa hodet. Og far vilde vite besked. Var det bevægelsen som trættet hende — var det veien — var turene for lange?

Da svarte mor:

„Det er morsomt at ri’ bare det ikke var en hest. Det er hesten som kjeder mig, Stendal.Jeg orker ikke bestandig at tænke paa den hesten ...“

Far stirret paa hende. Ikke tænke paa hesten naar man red! „Hvad fan skal man ellers tænke paa,“ utbrøt han. Og han begyndte en vandring over gulvet i den store stuen. — Han snakket om hesten, om alle de ædle glæder dette dyr gir mennesket ... Og han talte sig op til den veltalenhet som var eiendommelig for far naar han kom i bevægelse over noget, som var kjært for ham. Han valgte da ord, han ellers sjelden brukte — og han nævnte dem med en boglig uttale, et religiøst alvor, som altid gjorde et sterkt indtryk av fornemhet paa mig som barn —.

Hvormange mil har far lagt bak sig i vandring over Roum-stuens hvitskurte gulv?

Jeg kan se ham naar minderne fra barndomshjemmet tok ham — eller nyt fra familien i Kristiania hadde vakt slegtstankerne i ham. Frem og tilbake langs teppelængderne med tobaksrøken sigende i luften om sig som et levende følge — fortællende, ustanselig fortællende om forældre, søsken, oplevelser som hørte til i hjemmene der sydpaa — leende utover stuen, som hans stemme var alene om, i en lystig erindring ... Og saa pludselig i et spørsmaal over til mor, som sat bøiet over søm — eller sat med hænderne i fanget og fulgte far med blikket, til øinene blev smale striper i hendes hvite ubevægelige ansigt.Og jeg ser ham i fuld kamp — med uniformsfrakken aapen i halsen, med alle blaa aarer over panden synlig, snublende i tepperne, sparkende til tepperne, i sindsbevægelse som blindet —. Det kunde være noget i huset: blæk fra mors uregjerlige penner, uorden i hans snipper, haarnaaler i hans barberkop. Eller noget utenfor: en forbigaaelse i vaabnet, en oppassers opsætsighet, en anmasselse av en smaaborger i byens klub ...

Men var mor tilstede øket det til storm.

Mors ubevægelighet — mors lidenskapsløse svar paa dirrende spørsmaal — mors fjernhet; dette drev far ut av selvbeherskelsen, ind i en sindstilstand der barberkop og tyende, general og smaaborger tok samme størrelse, førte ind i samme følelse av harme, isolerthet ...

Mor var i hans stue, ved hans bord, i hans arme —. Men hun var ikke hos ham. Far har følt det! Følt det uklart, uophørlig — slik som man føler naar man holder av, slik som vissheten kommer naar man elsker — uten tankefølge, uten mening —

Fars liv har fra den stund mor fulgte ham til Roum været et stormløp paa hende; og han har trodd han har hat hende dér, paa hesten ved siden av sig — lyttende til fortællinger fra hans slegtsliv, det han vilde skulde omslutte hende —med armen under *hans* til visitter i byen — med nik til hans dom over byens folk. Han har trodd det til glæden i hans egen stemme, blodet i hans eget hjerte er blit mindre høimælt og har latt ham fornemme rigtigere —.

Hvor hun var henne? Hos nogen danske sange — hos nogen barnlige melodier, hos et ingenting av musik, som hendes mor hadde sunget ind i hende — hos en eventyrbog som hun læste av for os barn før vi fattet andet end lyden av en klar stemme, som ikke læste flydende — — hos nye kjoler og gamle rosenbusker og en far, som røkte petum og snakket om sjøfart, naar han da snakket og ikke tidde ...

Far forskrev noter til mor. Hun tok Kierulfs sange; det andre lot hun ligge.

Han gav hende bøker — sine egne kjæreste: Napoleons felttog, Marryats romaner, Johan Herman Wessel.

„Hestens historie“ og „Jagtens glæder“. Og han læste P. P.s „Tordenskjold“ høit for hende vinterkvelderne.

Far i gyngestolen — med lyset fra hængelampen om hodet, sterkest der haaret var tyndest —. Mor og vi andre ved mors ovale bord, og midt i højtlæsningen utbrud som: „Det var gut for sin hat, Mia — pinedø“ — og et blik over lorgnetten til mor. Og altid som resultat av det, han saa: „Nu kommer der straks et avsnit, Mia — saa slutter vi!“Bare i en eneste glæde har jeg set dem møtes. I dansens.

Selv ikke utelivet, som de begge var glad i, virket ens paa dem. For far var det bevægelsen — hans lemmers bevægelse i fri luft; og alt levende som rørte sig: en ung pike paa veien, en beitende hest, en skiløper, en hare paa sporsne ... For mor var det noget andet —.

„Luften er grøn idag,“ sa hun, „og fjeldene ser ut som de har listet sig ind inat og ikke er hjemme her —.“

Grøn luft — far steilet; berigtiget: En rød kind og en hvit hare, javel; men luft og farve! sludder! For ikke at nævne fjelde som lister —.

Og far tok mor med paa smaature tilskogs og kom kanske hjem med en aarfugl og sindet i glæde over et godt skud. Hans rytterfærdighet — hans træfsikkerhet — hans dygtighet som skiløper (som dengang ikke var almindelig), det var kjendsgjerninger; kunde de tilslut undgaa at gjøre indtryk paa hende? —

Det var en lise at se dem danse sammen — som et mildveir efter frost var det. Jeg hentet Marcus ned fra øversteloftet for at han skulde se det ...

Mor blev ett med dansen. Hun bevæget sig som i en usynlig strømsætning — melodiens mindste synken og stigen gjennembølget hende — hun syntes organisk med takt og rytme. En braa stans i musikken virket som et overgrep mothende —. Hun blev ikke rød naar hun danset; hun blev blek.

Hun danset med alle; hun vendte altid tilbake til far. Og under dansen hvor far aldrig gjorde et trin i utakt, aldrig en for knap og aldrig en for vid bevægelse — kunde pludselig mors bleke alvorlige ansigt briste i et smil mot ham, i et glimt av lykke —.

Efter en slik kveld kom der en høirøstet glæde over far, en høimælt tryghet. —

Fars heftighet var ikke den samme i vor barndom som siden.

I senere aar fulgte ikke utbrud og opgjør hverandre øjeblikkelig — da var det ikke længer et sind som holdt magtprøve over et andet, ikke heller en opspart styrke som trængte utlatelse — i de sidste aarene her i X var det en sindslidelse som altid ulmet; utbruddet renset ikke længer luften; nei, spredte uhygge, angst! — med bud fra noget, vi barn ikke forstod.

Med fars hidsighet fulgte i tidlig tid noget spændende, noget som gav farve og oplevelse. Alt dette varsomme, paa taa, lyttende, bespændte, mens duren av fars stemme lød fra kjøkken eller stue — og flugten om hushjørnet, opover trapperne naar et tak i en dørlaas meldte at nu hadde det tordnet fra sig. Og saa blidveiret efterpaa! Forsoningens lykkelige mathet, stilheten mens alting strakte sig og pustet ut og rystet avsig — til fars egen latter løste for min og det føltes som luften aldrig hadde været friskere ...

Og de fleste av fars tjenere lærte som jeg at stryke fars sinte ord av sig. Det var bare to paa Roum som gjemte dem. Mor og Marcus —.

En ubrukt kraft var det i fars voldsomhet dengang, et overskud av vilje og virketrang som etsteds maatte hen —. Og som hverken samlivet med mor eller opdragelsen av Marcus og mig eller stillingen som officer hadde bruk for. — Og følelsen av kraftspilde var det vel ogsaa som tilslut gnog sig ind i fars bevissthet — og forbitret de sidste aarene paa Roum for ham og øket det, som før var av ondt.

Han hadde skrapt under sig alt det arbeide hans embede kunde presses for. Det var ikke meget. — Han red gaardens heste ind og foret og striglet selv sin hoppe Capella. Han førte bog over etatens forfremmelser. Han noterte barometerhøide og temperatur. Han holdt øie med de huslige indkjøp og kontrollerte mors regnskaper. Og han fulgte nøie med i alle aviser, dem sydfra og de lokale ...

Men forfremmelse og forflytning kom ikke. Og liksom virksomhetsfornemmelsen i fars kunstige travelhet tilslut overskygget selve virksomheten for ham, saa blev der i hans sind ett begrep, som vokste ut over alle andre til det bredte sig sykt og uformelig. Begrepet om ære.

Det staar for mig som lignet far den sidstetiden her i X en mand med en hudløshet, som han krymper sig ved, men ikke kan motstaa at røre — til dette ene saare stedet blir det, alle tanker dreier sig om. En hilsen paa gaten, som syntes ham at mangle ærbødighet — en placering ved et selskapsbord som krænket rangforordningen — og det lød til hastige skridt over gulvet: „de mener, de kan by mig hvadsomhelst, Mia — jeg skal dø' og pine vise dem ...“

Og far blev steilere i omgang og mer stridbar og mine veninder sa, at folk i byen var ræd ham.

Hver dag hadde sin onde time. Timen for avisens højtlæsning om kvelden ...

Avancements inden andre bataljoner — dødsfald i andre korps, saa jevnaldrende kamerater fik chanser — velstaaende officerer, som hadde forbindelser ... Far vandret, vandret — hen i den halvmørke delen av stuen hvor sabeldekorationen paa væggen tok lampelyset i lange blink — tilbake mot bordet igjen, hvor mor og jeg sydde og Marcus glattet avisen ut ... Og fremmede officerers navne, deres livshistorie, deres slette egenskaper, ungdomsdumheter kom til os fra fars dirrende stemme. Til et varselsord fra mor skapte utbrud som: „Marcus har godt av at høre det! Marcus kunde gaa hen og tro at der er dygtighet som befordrer, haahaa — at hans far blir sittende her fordi han er en tosk, du Mia!“ — Og saa kom utredningen — med den tilbaketrængte ophidselsen i stemmen, som fik Marcustil at svede — utredningen om forholdene inden arméen, aarsklassen, vaabnet —.

Til mine forestillinger tok fast form — til jeg saa dem de ildesindede og de uduelige, de halvgamle og de ældgamle som sat etsteds sydpaa og holdt sig fast med hænder og føtter paa pladsen, som tilkom far.

Men for Marcus og mig var Roum længe verden.

Vi lekte paa øverste loftet eller i den gamle overgrodde haven bak huset. Og til jeg var ti aar gammel hørte alle mine tanker leken til — skolegangen i byen var en forstyrrelse jeg skyndte mig hjem fra; alle indtryk utenfra omsatte jeg til bruk for leken.

Og som jeg ser den nu tar denne begyndelse av tilværelse saan en besynderlig skikkelse — det er som rummer den i sig det som var og det som skulde komme — som speiler den hjemmet paa Roum; mor og fars samliv — og omslutter følelser, et liv tilende ...

Marcus, dukkerne, jeg.

Mindet ligger langt derhenne, hvor skodde møter lys — landet de første tankerne mine skjøt frem av og som de sidste kanske søker hjem til —.

Jeg kunde fortælle om dukkerne — med navns nævnelse, fra hende med det strikkete hodet som hører den dunkleste fortid til og rækken frem til min elskede Lise som liggerbegravet paa loftet i Oslo med alle sine eiendele hos sig, ligervis som de gamle høvdinger!

De er mig nærværende — de er mig levende, virkelige — virkeligere end de virkeligste mennesker og de har git mig det, menneskene aldrig gav mig: følelsen av at leve.

Jeg elsket dem. Ja jeg har ikke elsket noget levende væsen slik som dem. Hos dukkerne mine rørte lykken mig med vingen — og ingen smerter og ingen glæder i mit voksenliv har været mig fremmed; for jeg hørte suset av dem dengangen da jeg graat og lo sammen med Marcus og Lise ... Og jeg kjendtes ved det gode og det onde da den tiden kom — som jeg vil kjendes ved det største av alt, om det times mig.

Mors faa kjærtegn — timerne hun læste for os av H. C. Andersens sorte eventyrbog — øjeblikkene hun danset med os — i leken med dukkerne grodde det til en skog av ømhet, et veir av kjærtegn.

Og som en samler gik jeg hjem-imellem og bar til huse hvad jeg trængte — og utstyrte lekens liv overdaadig.

Min bedste venindes mor hadde lært hende fuglenes navne — jeg tok Lise med mig op i hestehagen og nævnte sagte stær og bogfink for hende; jeg tok Lises ben med leddene mellem mine hænder og kysset dem — de gjorde det med Jannas lillebror. Og da jeg første gang saaen mor gi bryst — for bevægelse jeg kom i! Jeg vilde ha forklaring — av mor, av barnepiken. Da jeg hadde faat den, da jeg visste at det var mat til barnet, morens egen, da knappet jeg kjolen op og trykket Lises krushode til brystet i het glæde —. Og — endnu i dette øieblik føler jeg lykke ved at tænke paa at buskene i haven værget mig, at Marcus ikke utleverte mig — at ikke noget voksent smil fik mig til at rødme over det, som var like naturlig for mig som at spurven matet ungerne sine i takrenden.

Marcus og jeg kjørte med alt vort i sporet av det, Roum oplevet. Som barn gjør.

Der hadde været selskap — vi dækket bord med vort husgeraad og mors nye kjole slæpte efter mig i mors gamle sjal og i mit hjerte sat mors glæde over den nye dragten, som hun kvelden i forveien hadde vist sig i for os, som i et syn. — Der hadde været en strid med piken Stina og vi overførte hende straf i et vedtræs lignelse. — Vi fik en liten bror, som døde. Da begravet vi dukken Fredrikke i havens midtbed gik arm i arm til graven og læste vor aftenbøn over den og graat bitterlig.

Marcus var far.

Og i de sidste av lekens aar blev Marcus en vigtigere person end før. Jeg overvældet ham med ømhet — heftige ryk av omfavnelser, arm-i-arm vandringer, bespisninger av eplekart.Marcus stræpte imot og begyndte at genere sig for at leke, naar andre var tilstede. „Stendal“ sa jeg til ham — og kanhænde fornam Marcus den klang av forlorent alvor og gammelagtig fornuft, som gjør barn saa komiske for voksne. „La mig være,“ sa han. „Husk at du er far,“ sa jeg. Og jeg kastet mig om halsen paa ham ...

Jeg var begyndt at skimte noget sørgelig. Og i Marcus bragte jeg fars billed sonoffer. —

Saa en dag vilde ikke Marcus mer. De andre gutterne kaldte ham jente.

Nu øvet jeg mig sammen med veninderne i at sy klær til dukkerne. Leken med dem sluknet.

Av mors mangefarvete lapper sydde jeg og om natten drømte jeg fyrstelig om dragter av uanet pragt. — Og først den sidste vinteren paa Roum bar jeg en kveld Lise op og la hende paa bunden av sælhundskindskufferten — paa øversteloftet. Et liv med et høitbankende hjerte var levd tilende — det virkeligste livet jeg har levd.

Den sommer, jeg fyldte ti aar, døde bedstefar Arnesen. Det var den første hændelse, som naadde ind til mig utenfra og skaffet mig besværete tanker.

Pers død — Mettes fødsel og straks efter bedstemor Arnesens sygdom og død — det var altsammen gaat hen over mig; jeg hadde tat hvadjeg trængte av det: forestillinger om engle, som kom til jorden i smaabarns skikkelse og engle som fløi til himlen i gamle bedstemødres —. Ja jeg husker den julekvelden, bedstemor Arnesen døde, som festlig. Marcus og jeg var alene om det pyntete furutræ og Marcus var en ubekymret forsanger for pikerne og mig. — Mor og far var i skipperhuset hos den syke.

Hun hadde ligget i mange uker, liten og hvit i stuen mot gaten. Da klokkerne kimet jul aapnet hun øinene litt og sa: „Det ringer i Grenaa.“ Straks efter aandet hun ikke mer —. Hendes sidste tanke gik til byen paa Jyllands østkyst, der hun hadde levd mellem jordbærsenger og drivbænker i gartnerhuset — til bedstefar en dag kom fra skonnerten og fandt hende. —

Og jeg husker første gang jeg besøkte bedstefar efter hendes død. Jeg gik ind paa salen hvor hun længe hadde ligget; jeg saa paa pladsen, hvor sengen hadde staat og var glad over, at jeg ikke mer skulde være nødt til at kysse hende. Hun hadde pustet raslende og det hadde lugtet medicin av hendes pust.

Men med bedstefar skippers død var det anderledes. Jeg var blit ældre; og han hørte Marcus og mig til som et godveir i vort tilværelse og som en tilflugt. Han er kanske vort blideste barndomsminde ...Naar far var ved bataljonssamlingen kom han til Roum.

Han sat paa trappen mot tunet naar vi kom ut fra middagsbordet — med snadden i mundviken og blikket mot sjøen sat han paa den brede umalte træbænken.

„Hvad tænker du paa, bedstefar?“

„Jeg observerer, barn,“ sa han.

Han holdt de blankpudsete bredsnutete støvlerne vidt adskilte og hænderne hvilte paa laarene; men sommetider skiftet hænderne plads og der blev en bevægelse i hans ubevægelighet. Og naar en av dem, tyk og tungvint og falmetbrun i haandflaten, kom sig op og gned kinderne, som bredte sig over alt det i ansigtet, som før hadde været linje og liv, hørtes en tør skurrende lyd, som jeg syntes var vond, som griffelrip paa tavle. — Om halsen hadde han et mangebrettet silketørklæ og vesten var dobbeltforet og han brukte dyffelspjækkert. — Sveden laa i smaa blanke striper indi hudfolderne paa den store panden. Og Marcus spurte:

„Er du varm, bedstefar?“

„Passabel, passabel,“ sa bedstefar.

„Har du kompasset?“ spurte Marcus.

„Om ba’ bord,“ sa bedstefar.

Og Marcus fandt det i venstre vestelomme og peilet Roums kurs.

Vi stod mellem hans ben og tok hvad vi vilde fra lommerne paa den store klædesmaven:Tobaksrul og tommemaal og ur i sølvkapsel; og femører — dem fik vi. Og vi spurte meget og bedstefar svarte nødtørftig. Til han pludselig blev fuld av hemmelighet for vore øine, tok Marcus og snudde ham mot sjøen, plistret og sa:

„Se op! Naa kjem ’n."

Og vi rettet os og stirret mot fjorden — spændt, altid like spændt! Og noget smøg sig ind over trappen, og de hvite lange haarene bak bedstefar skippers øre reiste sig, og duften fra kaprifolien strømmet sterkere —. Da lo bedstefar skipper dypt indefra og nikket og sa:

„Steddi’ saa!“

Det var sydvesten, som kom fra fjorden og gjorde den blaaere end før.

Eller han gik i stuen paa Roum — paa Roumstuens skibsdæk. Seg i knærne under stutte benklær og styrte vel til luvart av alle smaastolene i mors ende av værelset. Foran sablerne paa fars væg stod han stille — satte fingeren paa nederste sabelspids og skuttet sig ...

Mor gik ofte med sin arm under hans, — og der var en ømhet i mors væsen mot bedstefar som hun ellers ikke hadde —. Der var en liten lystighet ogsaa — naar hun slog armen om ham og søkte at naa rundt ... eller naar hun vilde knytte hans halstørklæ militært. Bedstefar lot det ske med sig — men han blev rød i hodet og vi maatte ikke le. For da gik han.Et eneste sky lite kjærtegn bar bud fra hans kjærlighet til mor. Han strøk hende sommetider med to fingre over skulderen.

Naar far var hjemme sat bedstefar skipper med sin rhum-toddy i stolen ved østvinduet, mors stol; den var kommet fra skipperhuset. Og naar far vilde formaa ham til at komme over til pipebordet og Stendalsofaen befæstet han sin stilling med benene og sa:

„Jeg sitter særdeles, kaptein far!“ I skipperhuset gik bedstefar i skjorteærmerne. Han holdt til her i bakstuen hvor han hadde barometret, karterne og den store omhængssengen. Og om kvelden brændte der to lys paa chatolklaffen — lamper likte han ikke.

Men døren til salen stod aapen — og salen var opvarmet og oplyst, til forskjel fra andre bedstestuer i byen.

Derinde bodde bedstemor — der stod blomsterbordet, som var av kork fra Java, Pleyels piano, det hvite koraltræ og en krukke med syltete kvæder, som aldrig blev tom. Og om aftenen brændte der lampe under en kunstfærdig

skjerm — og der blev viftet over lampeglasset med noget, som spredte en søt duft. —

Hver lørdags eftermiddag var vi om vinteren i skipperhuset med mor. Vi fik té og varme aniskringler.

Og to verdner blandet sine sange og sine historier for Marcus og mig og blev ett eventyr.

*Vi sat paa kvisten og læste da vi hørte fars trin i trappen. Han ropte ikke paa os ... Han kom helt op og gik over loftet ... Da visste vi at noget maatte være hændt.

„Jeres bedstefar er død,“ sa far — „gaa ned til mor, hun graater.“

Og han tok sig i overskjegget og vred det og blev staaende og se ut i luften. — Jeg syntes, far var besynderlig i det øieblik og jeg fattet ikke straks det, som var skedd. Men Marcus huket sig og skrek høit og jamrende: „Nei — nei — nei — nei!“

Far fulgte os ned. Han sa, at bedstefar var død let og pludselig. „En ønskedød,“ sa han. Ordet sank i mig. —

Mor laa paa sengen i soveværelset.

Hvor hun graat.

Sengen rystet i klirrende støt mot de smaa flaskerne, som stod paa natbordet. Og vi kastet os over sengen, og gjemte os i hendes klær ...

Saa husker jeg at Marcus spurte, om hun var viss paa han var død. Og at mor reiste sig og bad os gaa ut og leke ... Og jeg husker hvor hendes øine og næse var ukjendelige av graat og at jeg blev heftigere bedrøvet end før da jeg saa det. —

Marcus sørget mest over femørene. Han gav dem til gutterne paa skolen for at slippe at leke. Hvor skulde han faa nye fra?

Men jeg tænkte paa det ene ordet: ønskedød.Og en uimotstaaelig lyst til at se bedstefar opfyldte mig. Jeg tok mod til mig og bad mor om at faa gaa til ham.

Hun tok Marcus og mig med sig.

Det undret mig da vi gik forbi kirkebakken. Jeg hadde hele tiden tænkt at han var i kirken. Da mor sa, at han laa i sin egen seng, fattet jeg etslags ubestemmelig haab.

Men da vi kom ind her i bakstuen og jeg saa, at lysene paa chatollet brændte og at gardinet var for vinduet mens solen skinnet ute, blev jeg fuld av onde anelser.

Mor gik med os hen til den brede sengen hvor det uldne grønne forhænget var trukket tilside. Den døde laa med et sortstripet tørklæ, bedstefars halsetørklæ, over ansigtet; og mor tok i en snip av tørklæet og det gled langsomt av.

Dette døde ansigt har jeg aldrig glemt.

Det saa bedrøvet ut. Men der var ingen rynker over panden mer. Med det ene øie saa det paa mig.

Og pludselig skedde noget forfærdelig.

Marcus satte fingeren paa dette øie og det rørte sig ikke.

Det rørte sig ikke ...

Jeg har en forestilling om at mor kom til mig flere aftener og sat hos mig paa sengekanten og forsøkte at forklare dette om døden. Maaske var det bare en enkelt kveld.Jeg husker hendes skikkelse i værelsets svake lys. Hun hadde en sort sløife over haaret og et sort net om den store lyse haarknuten. Og hendes ansigt og hænder lyste hvitt og uhyggelig.

Vi maa ha plaget hende meget med vore spørsmaal. Sommetider vred hun lommetørklæet sammen til en liten haard ting og presset det mot læberne eller panden ...

Vi spurte hende hvor den virkelige himlen var. Hun sa hos Gud.

„Langt borte?“

„Ja, langt borte.“

Vi spurte om de ikke skulde bære bedstefar skipper til kirkegaarden?

Hun svarte, at det var bare legemet. Bedstefar selv var hos Gud sammen med bedstemor.

„Legemet“ blev da et stort og fremmed ord for mig og jeg undret, om hans ansigt var hos Gud. Men Marcus sa med ophidsete øine:

„Ormene spiser legemet. Han som graver hullet sa det. Han har alt gravet hullet. Jeg saa det.“

Og Marcus skalv som i frost ...

Hvor vi maa ha pint mor i de dagene! Vi vilde hente den døde og lægge ham bak lysthuset og lave en seng av bladene. *Ormene skulde ikke ha ham.* — Mor rystet paa hodet.

Da begyndte det at gaa smaa sorte tvil mellem mine bilder av engle og blomstrende himmeltrær,Hvorfor graat mor saa hjerteskjærende naar bedstefar sang og danset hos Gud? ... Bedstefars hænder med smaa strie haar paa — hans store mave — og øinene som blev runde naar han sat i bakstuen og fortalte om negeren „Funtus“ og krokodillen — det var ikke ham selv! Det var legemet. Hvorfor hadde hun ikke vist os ham selv?

Skipperhuset blev ryddet og solgt; bedstefar efterlot sig ikke meget; mindre end far hadde ventet.

Marcus fik koraltræet. Men Pleyels piano blev kjøpt av presten. Det er endnu her i byen, nu har jeg været henne og hørt dem spille paa det. Oppe i diskanten sitter bedstemors toner og Grundtvigs ord:

Jeg ved en blomst saa fager og fin, dens duft gjør hjerter glade, dens saft er som den klare vin saa liflig fin — som rosens er dens blade. —

*

Det var en varm, blikstille morgen vi reiste ind til far med mor — sommeren efter bedstefars død. Og denne morgen speiler sig i mit sind med hver liten lyd, hver farve, like tydelig som fjorden speilet øerne og den gule tangen langs fjeldfoten og maakerne og fjeldene selv. Jeg kan smake saltet, som la sig paa læberne naar jeg længehadde hængt utover rælingen forut — jeg kan se baatbaugen som kløvde sjøen som glas, og skumboblerne som krydde op lik utfridde smaadyr ... Og jeg kan høre Marcus: „mor, de klør saa, mor, hører du, mor ...“ og jeg fornemmer omigjen mit eget utaalmod over Marcus, som ikke kunde holde op, engang holde op at klage over de nye strømperne ....

Vi skulde ind til far.

Jeg hadde været paa moen før, jeg hadde sittet paa oberstens sadelknap og jeg hadde været i kjøkkenet, hvor de kokte erter i tøndevis — far hadde tillatt alt og fars rikelige smil og hans rundhaandethet hos landhandleren laa i erindringen og drog.

Desuten hadde det ikke været som ellers paa Roum.

Mors sorg hadde knuget! den hadde hængt som noget graat i luften over os. Vi maatte ikke le høit — mor taalte det ikke; vi maatte holde os for munden naar vi lo. Og hendes sortrandete lommetørklær mindet mig om et øie som ikke vilde lukke sig.

Nu reiste vi fra det.

Denne morgen er gjennemsigtig av glæde for mig.

Da vi kom, var der øvelser paa den store sandmo. Vi sat paa stabbestener ved veien og saa paa soldaterne. Der var sol fra skyløs himmel og luften laa stille mellem fjeldene som lukkerdalen inde. Og oppe i luften laa støvet

fint som let taake — og inde i støvet marschertes der.

Fars stemme lød fuld av tætt kraft og det lange legem mennesker svinget, til én side, til en anden — fars ord fór i dem og nye bevægelser avløste de forrige. Længer henne lød en anden stemme og løp en anden rekrutrække — ytterst mot elven laa soldater paa maven og skjøt. Gevæsalverne knittret med lyd av revnende lærret.

Stolthet over far sprængte mig i brystet — jeg søkte at skjelne hans skikkelse og hans stemme, som blev mer bristende mens solen drog hvasse blink fra bajonetterne og stak i gule messingknapper ....

Da det blev hvil kom far hen til os og der kom andre officerer og hilste paa mor og strøk støvet av moustachen. Og jeg merket mig nøie at fars skuldre var de bredeste.

Far hadde leiet værelser til os paa en av de store gulmalte gaardene, som laa paa en grøn vold ved elvemundingen. Marcus og jeg tok dem i besiddelse; og jeg var i uavbrutt virksomhet med Marcus paa slæp; vi krøp mellem teltplugger, saa officersmessen, saa soldaterne spise. „Vi er kaptein Stendals barn." Min vigtighet var uten grænser.

Om kvelden danset soldaterne.

Der var stort baal.

Jeg hadde festfeber. Den lyse nathimlen og de svarte fjeldene — alle ansigterne som glødeti skinnet fra ilden og den gungrende metalklang fra horninstrumenterne gav mig den. Og den øket fra stund til stund mens Marcus og jeg stod og saa paa de dansende —; bak os smeldte det knittrende i baalet og foran os malte den lange parrækken rundt om de dansende — par efter par som hvilte ut med armene om hverandre — barhodete jenter med lyse hodetørklær om skuldrene og gutter med blanke knapperader — alting svinget og rørte sig — alting vugget og var med ...

Pludselig sa Marcus:

„Se mor!"

Og jeg saa mor inde i ringen. Hun danset med en soldat. Hatten hadde hun tat av — haaret skinnet i ildskjæret og hun holdt hodet litt bakover; hun løftet kjolen høit og det hvite skjørtet under den sorte kjolen hvirvlet som sjøsprøit om hendes smale ben.

Det var reinlænder ....

Vi hoppet av glæde, vi fortapte os i hende — og da nogen rørte mig ved skuldren fór jeg heftig sammen. Jeg kjendte heten av fars aande og lukten av fars tobak —

„Hent mor," sa han.

Marcus gjorde det.

Aa fars smaa øine naar harmen var i dem!

Vi gik nedover bakkerne. Far foran. Bevægelsen naadde ikke hans stille brede ryg ... Utover halslinningen laa nakken sterk og haarfri;og øret svulmet violetagtig oppe ved huens sølvtresse ... og fars ryg var som en trudsel.

Mor snakket til ham.

„Det var jo intet, Oscar," sa hun, „det var jo bare en svingom, Oscar."

Hun nævnte far ved fornavn.

„Han visste ikke at jeg hørte befalet til — — jeg stod jo ikke sammen med Dere ..."

Han svarte ikke.

„Det var bare et indfald," sa hun.

Og han svarte endnu ikke. —

Far sa ingenting før vi var i det store lavloftede rummet, hvor vi skulde bo.

Langs den umalte tømmervæggen stod to senger dækket av blaahvite laken — og der var nogen stoler ... Jeg vet ikke om far merket at Marcus og jeg var der.

Han sa voldsomme, vrede bebreidelser. Og de floket sig for ham og han tok sig til halskraven og han magtet ikke det, han vilde si, og han ropte løse ord ...

Mor var taus.

„Hvorfor svarer du ikke," ropte han, „er du en skamløs?"

Men mor stod midt paa det store nakne gulvet og hendes sorte kjole laa henover det og hun rørte sig ikke.

„Hvem er du — er du en officers hustru eller er du det ikke?"

Og mors taushet var ham værre end alle ordog han slog med sin haand i sabelskjæftet og slog vaabnet mot gulvet —

„Du har ingen respekt — men hvor skulde du ha æren fra — jeg spør hvor du skulde ha æren fra — i det hjem du kommer fra — sa ikke din far ..."

„Nævn ikke fars navn," sa mor.

„Jeg skal ikke nævne din fars navn! Men du selv — selv danser du over det — danser i dine sørgeklær — med en menig, et mandskap, et nummer — og obersten ser paa det!"

Da gik mor frem mot ham.

En hastig lue som springer av jern. Slik var mors vrede. Slik kom den og slik gik den. Og lot hende hvit tilbake.

„Du vover ikke at nævne hans navn," sa hun — „du vover ikke at nævne hans navn du som ..." og hun sa haarde ting.

Og fars ansigt fortrak sig og han vilde svare, men hans ord blev ikke mer end en lyd og han gik hen og grep mor i armen og hun faldt ind mot væggen.

Vi laa i de hvite sengene om natten, Marcus og jeg.

Da vi sovnet sat mor ved vinduet. Og da vi vaagnet sat hun der.

„Staa op og klæ dere paa, baaten gaar om en time," sa hun.

Og vi gjorde som hun sa og jeg lukketkufferten hvor der laa tøi til mor og os for flere dage.

Jeg graat av forbitrelse.

Det som var sked i det store fremmede værelset med den indelukkete luften fortsatte mellem Marcus og mig —. Fra nu av blev mors og fars samliv bevisst for mig. —

Oppe paa kvisten utkjæmpet vi de smaa ordtrættene fra middagsbordet — og den store striden mellem det, som var fars og det, som var mors. Marcus stod fra første stund paa mors side ...

Høsten efter bedstefars død gik mor daglig til kirkegaarden; og hver lørdag eftermiddag var hun der ved den tiden vi pleiet at være i skipperhuset. — Hun skar alle stuens og Roumhavens blomster av og tok dem med. — I timevis sat hun paa bænken foran de to torvlagte gravene, med det sorte sløret slaat tilbake og hænderne i fanget — like ubevægelig naar Marcus og jeg sprang fra hende for at læse paa gravstenene som naar vi kom tilbake og bad hende gaa med os hjem. Hun graat ikke; munden laa smal og blek i hendes ansigt og jeg husker den mørkeblaa skyggen hun fik over haken av kulde.

Naar vi var alene med hende hjemme om kvelden hændte det, at hun fortalte om sinbarndom — om reisen til Danmark, hvor alle mennesker sang og kaldte hende „kyllingben" — og om hjemkomsten, da bedstemor

Arnesen hadde bundet et velkommen over døren. Hun fortalte i korte sætninger og hendes vendinger var ofte pudsige. Kom far ind i stuen holdt hun op. „Fortæl mer, mor,“ sa Marcus. „Det er ikke mer,“ sa hun, „plag mig ikke.“

Men far hadde sagt: Det hjem du kommer fra ...

Jeg husket det.

Og mors fortællinger var bleke; de orket ikke at holde sol paa skipperhuset. Skipperhuset og det, som var i det, blev lite og graat for mig. —

Vinteren, som fulgte, sat mor meget inde. „Du blir syk av mangel paa bevægelse,“ sa far og vilde ha hende med paa sine turer. „Doktoren har forbudt mig det,“ sa hun. — Fruer fra byen kom ut til hende og de snakket meget om sygdomme. Jeg husker, at alle mine dukker var lidende denne vinter.

Paa forsommeren reiste mor til et bad sydpaa for et onde, hun hadde hat siden Mettes fødsel. —

Jeg var ofte alene med far de ukerne, hun var borte. Marcus var begyndt sine utfærder tilskogs og han var ikke i stuen uten han blev indkaldt. Alt dengang undveg han far. — Men jeg kom for første gang far nær; han fortalte mighistorier — jeg gik med ham paa aftenturene langs Strandveien — og naar jeg ikke var tilstede sendte han bud efter mig. Han begyndte at vænne sig til mig og jeg tror, mine spørsmaal moret ham. Sommetider kunde han se paa mig som om han ikke hadde set mig før. „Du har for store føtter, Benedicte,“ sa han, „se til at vokse i dem. Men det er ikke værst hode paa dig, hvalpunge.“

Jeg fortvilte over mine ben; til haaret mit kjøpte jeg nye baand.

Helst bad jeg far fortælle om sine løitnantsdage — aaret i Stockholm, ballerne i „Amaranten" og paa det kongelige slot — onkel Marcus’ forlovelse med den adelige svenske dame og hendes sørgelige død ...

Der kom nyt blod i min lek med veninderne. Jeg bar klær ned fra øversteloftet — bedstemor Arnesens kjoler med de smaa liv, som bare prestens Annette kunde faa paa sig — mors kapperike skjørter. Vi klædde os bak lysthuset, og haven var balsal eller park, som det trængtes. Vi la os til underlige fagter og jeg brukte ord av fars som jeg hadde forelsket mig i: charmant, parole d’honneur, stilig, høistærede og ingenlunde. — Jeg gav mine veninder navne fra fars slegt. Og hele denne ukjendte familie som var min — med signetringer, som gik i arv og æresord, som aldrig blev brutt, blev ett med mine voveligsteforestillinger om glans og fornemhet. — Skipperhuset laa paa havets bund.

Jeg antok nye veninder — ikke fordi jeg brydde mig om dem, men for at jeg trængte dem som stof for leken. Det var bare én av dem jeg følte venskap for — det var byfogdens Janna; hun hadde et usædvanlig mod; det drog mig. Hun sa ikke ikke til lærerinderne: jeg hadde hodepine; hun sa: jeg har glemt at læse det. Hun generte sig ikke for at gaa arm i arm med den halte piken i vor klasse paa gaten. —

Men i leken med veninderne, som denne sommer optok alle mine tanker, gled jeg bort fra Marcus.

Naar Marcus snakker om barndommen sier han: Dengang mor og vi — — mor og jeg.

Jeg vet ikke at mor tok sig mer av Marcus end av Mette og mig — som barn. Men Marcus har al sin tid levd med ansigtet vendt mot mor og han er uryggelig i sin visshet at mors og hans samliv er langt som hans eget liv. Han har filtret sin tilværelse ind i mors — hun er hans store kjærlighet, jeg tror ikke han faar nogen anden.

Folk sier de ikke kan huske længer tilbake end fem—seks aars alderen —. Marcus husker at mor graat over vognen han laa i og at han blev vaat i ansigtet av det. Han husker en blaakjole, mor hadde i Pers daab ... I treaars alderen hadde Marcus en merkelig rædsel for flag — han skrek uophørlig naar flagget paa Roum blev heist —. Han husker at mor gjemte ham i skjørtet og sa, at flagget aldrig skulde faa ham ... Og han sier hans første sorg var den at hans ører var utstaaende og store. For han saa mor ikke likte dem. „Hun læste eventyret om den grimme ælling for os,“ sier han, „jeg visste det var mig. Men jeg satte ingen lid til svanehammen —“

Far hadde bestemt Marcus for arméen. Det faldt ham ikke ind at veien var mer end een. Det faldt ingen anden ind

heller — ikke engang Marcus saalænge han var gut. — „Naar Marcus blir løitnant,“ sa vi. „Naar Marcus skal paa krigsskolen ...“

Og far opdrog Marcus mot det maal, og Marcus var ham til bekymring.

„Forklar dig“ .. sa far.

Det kunde være en anmerkning i karaktérbogen, en rift i buksen, en knust rute ... Men det var besynderlig, — som barn kunde Marcus ikke forklare sig, han, som nu har klare og gjennemsiktige tanker. Han husket ikke med timers mellemrum det samme paa samme vis, ordene floket sig for ham og forestillingerne ... Han hadde sagt ett til mor — foran far blev det sagt anderledes.Saa tok far spanskrøret.

Var mor tilstede sa hun:

„Men vent da til jeg er kommet mig ut, Stendal!“

Marcus og jeg snakker om det.

„Husker du piken Stina og den knuste ruten?“ spør jeg ham.

Og Marcus faar sit ansigt fra guttedagene, det stive og uforsonte i øinene og han sier:

„Jeg glemmer det *aldrig*, Bene — han trodde hende som var fremmed og ikke mig — det glemmer jeg ikke! Jeg laa i sengen og bad — jeg laa som en reke i sengen og kjendte fars slag svi og bad gud om at faa bli stor, saa jeg kunde faa dræpe Stina og si far, at jeg ikke hadde løiet“ ...

Og Marcus driver her i dette lille rummet mens han taler mer — om vintermorgnerne, far kom ind og paasaa, at han brukte manualerne, strak sig i lærringerne, som hang i dørkarmen — i øvelser, som var over hans kræfter ...

„Jeg kjender mig uvel, jeg sier dig jeg kjender det her,“ sier Marcus og knytter haanden mot brysthulen — „naar jeg tænker paa de brune ringene — de var glatte som fjæresten — jeg taaler ikke tænke paa dem!“

Og han maner ord fra far tilbake: „en godt vedlikeholdt krop, gutten min, det er noget som gir mandskapet respekt!“

„Jeg kan føle fars blik,“ sier han, „og toneni hans røst: det blir aldrig mandfolk av dig, din krake! Og jeg kan kjende hans tak, her, over nakken ... Jeg var stum — jeg var stum!“ Marcus øine brænder; det han led lever igjen; og det blir taust mellem os.

For den uret vi lider som barn den reiser hodet ved siden av al anden, livet ut! Ja den reiser sig heller et hode høiere og glemmes sidst. Vi hadde ikke ordene til at værge os og tankerne til at hele — bare følelsen hadde vi. Barnet blomstrer paa bar kvist. Mens ord og tanker er i vorden staar følelsen fuldkommen. Og lidelsen kan fylde den til randen og det er en grum lidelse.

Marcus kom hjem med en ener for historie. Fars ansigt lyste ... Han marcherte i stuen, han talte — Bismarck og Moltke levde i hans røst og den preussiske marchorden var i hans skridt mens han lykkelig, henført nævnte slag og seire og de store feltherrer, sine brødre.

„Kunskap i historie, gut, det er noget som kommer vel med for os soldater!“

Paa det ytterste av en stol sat Marcus —

Far stoppet foran ham — reiste ham med et tak i skulderen, utbrøt:

„Nogen tommer til, gut, og du holder maalet!“ —

Om natten drømte Marcus om marker, hvor kuler pép og hvor det ikke var en sten og ikkeet træ at gjemme sig bak og han blev klam av angst og drømte sig klæbrig av blod mellem fingrene —; han, soldatergutten. —

Paa skolen hadde han faa venner. Han vilde ikke leke. I skolegaarden gik han bort i et hjørne naar der var lek:

boldspil „franskmænd og preusser“. Drog gutterne ham med sig i leken med vold slog han — smaa iltre slag, som sjelden traf.

Han skydde voldsom lek. Han betalte sig fri naar han hadde penger. Han grudde for støt og han blev sved, naar gutterne skrek. Tilslut lot de ham være. „Tverskitt“ kaldte de ham. —

Fra elleve-tolvaarsalderen begyndte han at stelle med blomster — gik timevis i skog og mark og kom hjem med „arter“, som han presset. Med dette hjalp mor ham.

Jeg husker ham en høsteftermiddag midt paa tunet med haanden fuld av rødt aspeløv og med en røslyngkvast i jakken — i et knaphul for langt nede ...

Far kom mot ham.

„Og hesten?“ sa far, „hesten, min herre?“

Marcus dukket for fars haand, slap aspen og gik foran far ind i stalden for at strigle.

Far forlikte sig aldrig med Marcus’ planter. Jeg kan se ham staa med hænderne albu-fest og stirre paa herbariet paa mors stuebord som paa kryp, han ikke vilde røre ...„Hvad skal det tjene til spør jeg dig,“ sa han til mor — „alt det grønforet gutten drar til huset — hvad skal det være godt for?“

Mor svarte ikke.

Det kom en fremmed til Roum. —

Mor var kommet hjem fra sin badereise. Hun hadde nye klær med sig, hun bar haaret paa en anden maate og hun nynnet morsomme viser, hun hadde lært. Hun viste os bilder av seilbaater, av en stor menneskegruppe paa en trap. Vi fandt *hende* ut. Hun sat paa trappens nederste trin mellem unge piker.

„Jeg har ogsaa set en levende greve,“ sa hun og lo — „han kysset mig paa haanden.“

Jeg saa længe paa hende. Og jeg syntes hun var vakrere end før og mer fornem. —

En dag jeg kom ind i stuen sat der en fremmed herre og snakket med mor. Det for gjennem mig: det er greven ...

Av denne vilde tanke blev noget hængende ved skikkelsen som reiste sig og hilste paa mig som man hilser de voksne.

Det var byens nye adjunkt.

Det var Joachim Brandt.

Han var Marcus’ lærer i flere aar. I nogen maaneder var han ogsaa min. Han var av fars slegt.Far hadde i sine løitnantsdage utarbeidet en stamtavle over Stendalslegten. Den er siden blit trykt for familien. Øverst staar bomerket: en stensat varde; far lot sine brevark stemple med det —.

Stamfaren var svensk; han giftet sig med en velstaaende gaardmandsdatter i norsk grænsedistrikt og løste borgerskapsbrev i Norge. — Han hadde elleve barn. Om sønnerne vet man at tre gik i kongens tjeneste. Den ældste naadde obersts rang under Fredrik V og blev vor tipoldefar; et par nedsatte sig i morens bygd og fik slektsnavnet ombyttet med gaardsnavn, som bygdeskikken er. (Far sier, at Stendalnæsen endnu sitter paa den største gaarden der i sognet — han og onkel Marcus har set den.) Og den yngste søn tok magistergraden ved universitetet i Kjøbenhavn, skrev leilighetsdigte i Tullins stil og endte som drikkebror i hjembygden. Fra ham nedstammet Joachim Brandts mor. Hun skrev smaa og stridbare artikler i sin by’s avis om kvindens frigjørelse. Og fandt en trodsig glæde i at tegne sit fulde navn Cecilie Stendal Brandt under mindste notis ...

Jeg visste, at det leie ved Brandt var denne mor, som skrev i aviser. Far hadde snakket om hende. Hadde ogsaa sagt: men jeg regner ikke Joachim det til forkleinelse ...

Den første søndag Brandt spiste paa Roum nævnte han sin mor og noget hun hadde skrevet.Far dækket det som en taktløshet; mor rødmet. Jeg saa paa den fremmede: han gjør det paa trods, tænkte jeg. Og mit sind løp fuldt av

medlidenhet.

Da jeg siden opdaget, at Brandt var stolt av denne mor, forvirret det mig meget. —

Marcus følte for Brandt et førstegangs mishag; det blev snart til skinsyk motvilje.

Naar vi hørte hans stemme fra lysthuset gik Marcus ut av haven.

Vi hadde i haven hvert vort bed at plante hvad vi vilde i og til senhøstes bar vi blomster med hjem og satte dem i jorden. Det hændte at Brandt og mor stanset og saa paa vore plantninger, Brandt raadet os og jeg ændret hurtig mit bed efter hans raad. Men Marcus la hænderne over sine planter og rørte sig ikke mens Brandt stod der. —

Marcus bar nag til ham. Og han har nævnt mig øieblikket da hans nag til Brandt blev ham bevisst: Mor hadde en ny bog i haanden; hun bladet i den, hun viste os titelbladet; det bar to mænds billed, Byrons og Drachmanns. Og hun fortalte os om manden med det deilige ansigt og den forkrøblete fot — hun gjenfortalte os om hans reiser, frihetskampen, hans død. „Mange hadet ham, men de bedste elsket ham og kvinderne mest,“ sa hun, „endda han hadde klumpfot. Var det ikke sælsomt?“Sælsomt sa hun. Det var Brandts ord. Gutterne paa skolen kaldte ham efter det — „den sælsomme“.

Marcus sier: „Da mor brukte ordet rørte mit nag paa sig og blev levende i mig — og jeg gik bort fra bogen og hørte ikke mer paa hende“. —

Jeg husker ogsaa den gangen ... bogen, som laa over de smaa rum i mors sybord, regnet, som fløt over vinduet — og et ansigt, deiligere end alt jeg hadde set — — et hode mot en uveirssky, et hode i storm ... Og mors: Han var digter.

Brandt beilet til Marcus.

Han gav ham bøger; plancher; en illustrert tysk botanik. Men Marcus lot sig ikke overvinde ... Han var sky og taus naar Brandt var tilstede og svarte ham knapt og kort. Men paa skolen gik han frem og blev en av klassens bedste.

„Din søn lar sig ikke sætte fast,“ sa Brandt til far.

Og fars væsen mot Marcus mildnedes eftersom fremgangen paa skolen blev viss.

Men i guttebegeistringen for Brandt i den blev Marcus utenfor. „De ler bare han aapner munden,“ sa Marcus, og han blev gammel av haan i sit ansigt. Marcus lo ikke av Brandts vittige ord ... Hvor dette siden syntes mig heltemodig og sterkt og hvor det gjorde mig underdanig for Marcus! —Brandt hadde en jul forært far og mor et litografi i ramme. „Damen med fjærhatten“ av Rubens.

En dag Marcus og jeg var alene med ham i stuen forklarte han os dette billeds farver. Og som alt, Brandt beskrev, blev det nærværende og levende for mig —. Han vendte sig mot os og spurte:

„Og hvem ligner hun, Benedicte?“

Jeg saa det straks. Den smale, buete næseryggen, blikket som glir blankt til siden, lyttende, kanske usikkert ... men det var hænderne som mest lignet mors —.

Og mors navn kom villig til mine læber ...

Da saa Marcus paa mig. Og blikket i hans lyse, svaksynte øine stanset mig.

„Det ligner ingen,“ sa jeg.

Brandt lo og gik mot vinduet.

Et sekund efter faldt litografiet mot gulvet og knustes. Marcus satte foten paa det ...

For mig blev Brandt troldmanden, som gjør døde ting levende. Det som før hadde staat, sank — nyt land skjøt frem.

Til han kom hadde jeg levd fra haand i mund — hadde som konglen omklamret det tilfældige, den ene hændelse, det ene billed som kom mig i syne — hadde omspundet alt det nærmeste. Og jeg var færdig med det; jeg begyndte at kjende lede.

Skolearbeidet hadde aldrig tat mig — nu kjedet det mig; det var sinkerne, de tungnemme detblev arbeidet med i klassen; vi andre sov ... Leken med de gamle kjolerne i haven var forbi — jeg hadde tømt i den mit lille forraad av fremmedord og romantik. — Marcus' uforstyrrelige syssel med blomster og fugleæg irriterte mig — hvordan kunde nogen gidde presse en koppeloppeløvetand og sitte i timevis og tælle støvdragere? — Min veninde Janna var begyndt at gaa med gutter. Far hadde forbudt mig det — og straffet mig, da jeg likevel forsøkte ... Jeg trak mig da bort fra Janna som fra en person med slet smak — det var ogsaa smaafolks sønner hun gik med, elever fra byens mekaniske verksted; embedsmændenes større gutter var i nabobyen, hvor der var gymnasium.

Saa gik jeg fra vindu til vindu i stuen hjemme, hang paa stolene — bladet i mors album, klunket paa mors piano. Og visste ikke at stuen gjemte en verden, som skulde bli min — lukket inde i et skap med grønne gardiner for ruterne: Bedstemor Arnesens gamle bogskap, med bøker fra Danmark som ingen læste.

Jeg hadde til da omtrent ikke aapnet en morskapsbog.

Mor læste avisernes føljetoner — og imellem bøker, som damer i byen laante hende og som gjemtes fra uke til uke i hendes sybord med en uldtraad til merke ... Paa det ovale bord laa en dansk sangbog og H. C. Andersens eventyr. De sidste kunde hun utenat. Hun hadde ogsaaen utgave av Svend Dyrings hus, i guldsnit, paa sit bord.

Far læste det militære tidsskrift og reisebeskrivelser; og de bøker, jeg før har nævnt. Han likte ikke at se Marcus eller mig med morskapsbøker. „Gaa ut og lek," sa han, eller: „ut i kjøkkenet og gjør nytte, Benedicte."

Saa laa Byrons Don Juan, oversat av Drachmann, paa stuebordet.

Som ut av en skybanke hadde Byrons ansigt lynt ind i mig.

Da jeg nu nogen dage efter saa bogen igjen paa mors bord tok jeg den.

Jeg laaste døren til Mettes og mit værelse — jeg stirret mig væk i dette ansigt — det var det første ansigt mine øine saa. Og jeg sa til mig selv: saan ser en mand ut. En mand. En digter. Alle mine forestillinger om ære, ridderlighet, heltemod flyttet over i dette ansigt. Træk for træk tilegnet jeg mig dette hodes skjønhet — det krøllete haaret, som faldt til venstre mens panden paa den andre siden skjøt sig ind som en vik i skog, aapen og hvit — de store uforfærdete øinene under like, tætte bryn — kindens og hakens oval — adamsæblet, som rundet sig fint over den hvite utbrettede skjortelinning ... Dette hode tilhørte ikke længer bogen — det var mit — det var den første mands hode ...

Jeg visste ingenting om kunst. Jeg hadde en gang set en maler som bad far om et pengelaan.En døgenigt, et snyltedyr paa samfundet hadde far kaldt ham. Og jeg foragtet ham fra toppen av epletræet, hvor jeg sat da han gik over tunet med sin store hat og et bemalt lærret i haanden. Om digtere visste jeg intet utover det lille, min lærerinde i norsk hadde nævnt i leksens medfør.

Jeg bladet i Don Juan. Jeg saa ord, som flimret og blev et billed av guld og rødt for øinene — og straks efter andre som satte mig ut i mørke ... Jeg vilde begynde fra begyndelsen av. Da ropte mor.

Hun hadde savnet bogen; hun stod i den aapne stuedøren.

„Har du virkelig tat den," sa hun; idetsamme rødmet hun. Mor hadde ogsaa hat et møte. —

De første ukerne Brandt kom til Roum var han lik en blind som ikke ser at den, han snakker til, sitter paa den andre siden elven.

Mor lyttet. Det var nok for ham. Han var optat med sin avhandling om engelske forfattere; emnet fulgte ham. Var mor — mor og jeg — alene i stuen, snakket han straks de første ord var vekslet om det nye, han nu hadde faat syn paa: en sammenhæng av perioder, en paavirkning som forbauset ham.

Han sat litt ut fra bordet, helst med stolryggen mellem benene. Han fortalte fra Shelley's liv, citerte engelske vers ... Mor bøiet hodet. Hun sat og samlet mod til at si at hun ikkevisste ... Hun fik det ikke før Brandt en dag stanset, — saa op, — sa:

„Morer det Dem egentlig at høre paa mig, Mia?"

Da kom det noget fiendtlig i mors øine — hun saa ikke paa ham — hun saa hen paa mig og sa:

„Det kan være nyttig for Benedicte — hun læser engelsk paa skolen."

Brandt reiste sig. Krænkelsen bredde sig i hans ansigt.

„Jeg ber Dem om undskyldning, Mia," sa han — „jeg har gaat ut og ind her i to maaneder paa Oscars ord — jeg har ikke tænkt paa, at jeg plaget Dem."

Jeg saa hen paa mor. Han gaar ... nu gaar han — tænkte jeg i skræk.

Mor sat et øieblik stum. Hun blev sky i øinene —.

„Nei," sa hun, „De forstyrrer ikke! Men De gjør mig saa ynkværdig!" brøt hun pludselig av. Og hendes ansigt trak sig sammen i en grimase, og hun la sig bakover i stolen og graat.

Jeg gik.

*

Mor blev Brandts elev.

Han gav hende timer i engelsk. Han bragte bøger med til Roum, tegninger og illustrerte hefter. Han talte for mor. Jeg stjal det. —

Jeg vet ikke om Brandt hadde nogenskaperevne. Men ut av sin læsning og sin store hukommelse bygget han opigjen det, som hadde været; og selv omsluttet av sit stof anskueliggjorde han, saa vi, som hørte, maatte se, fornemme, opdage ...

Far hørte sommetider paa ham. Og naar far hadde lyttet mens Brandt talte om Voltaire's liv hos „der alte Fritz" rakte han haanden ut efter billedet av Fredrik den store og sa: „Du snakker sgu godt for dig, Joachim."

Glæden for het gjennem mig. Selv far. —

Naar far var i klubben kom Brandt altid til Roum. Han læste da ofte høit. Mest vers. — Mor gjorde ingen fremgang i engelsk; heller ikke for Brandts fortællinger om kunst og kunstnere hadde hun stor taalmodighet; men for vers hadde hun kjærlighet, instinkt. Det var mest klangen i digtet, mer den end indholdet, hun brød sig om — en eiendommelighet i rytmen eller en sær ordstilling. Enkelte vers hadde hun imot — kunde si: „der er noget stygt i den midterste linjen, i de sidste ordene." Andre satte hun merke ved for siden at læse dem selv: „*det* ligner en march," sa hun, „*det* minder om bølger".

Jeg kunde bli heftig og utaalmodig over slike uttalelser av mor — de syntes mig taapelige, kunstige; jeg følte dem ogsaa som en slags fornærmelse mot ham, som læste. Og midt i en stemning av henførthet kunde de gjøre mig kold og melankolsk ...Jeg husker en aften Brandt læste „Abels død" for os.

Mens han læste sat altid mor urørlig. Hun holdt hænderne sammen i fanget og blev blekere end før. — Da Brandt stanset og spurte hende hvad hun syntes, flyttet hun sig paa stolen, bredde, før hun igjen satte sig tilrette, skjørtet ut med en liten ordnende bevægelse, som var hende egen ... Midt i sit svar stoppet hun — „Hvorfor bruker han rim til det?" sa hun, „jeg synes ikke det er vers?" Et øieblik efter la hun til: „Jeg vet forresten ikke — De vet jo at jeg ingenting vet ..."

Brandt forklarte da om Paludan Müllers digtning.

Jeg hørte ikke paa ham. Jeg tænkte: Hvorfor spør han ikke mig? Hvorfor sier han ikke: Hvad synes *du*, Benedicte? Tusen gange bedre end mor skulde jeg si ham det. Det er døden! skulde jeg si — det er døden der

staar om! Jeg vet hvad Adam og Eva følte! Jeg har kjendt det. Jeg har set døden se paa mig ...

Jeg husker, hvor hjertet mit hamret i ophidselse den kvelden. —

Men ikke altid, naar Brandt læste vers for os, hørte jeg efter. Jeg brød mig ikke meget om vers. Jeg hørte paa hans stemme og jeg saa paa hele hans spinkle, nervøse skikkelse — de hvite, velstelte hænderne — det magre, skjegløse ansigtet ... Og jeg tænkte paa et andet ansigt ogsaa længe dækket jeg det, jeg saa, med det, jeg husket, til jeg en dag ikke mer kunde skjelne dem fra hverandre.

I duggen paa ruten skrev jeg B — i sanden i havegangen og paa skolepulten.

Mors del av stuen paa Roum forandret sig. De smaa gjenstande av glas og porselæn blev borte. Albumet med den røde fløielsperm var ikke mer. — Ved siden av eventyrboken kom andre bøker. Mor forbød mig dem.

Men nu stod nøklen til bogskapet oftest i.

Der var Ingemanns skrifter — Øhlenschlägers samlede verker — Marlitt — „Jane Eyre“ — Leonora Christinas „Jammersminde“ — smaa navnløse bøker i himmelblaat bind — lange og blodige romaner heftet i brun pap ...

For mig var der ikke persons anseelse. Jeg læste som en sulten spiser brød uten at agte om det er søtt eller bedskt — forstod jeg ikke meningen erstattet jeg den med min egen — rigtige og forvrængte vrimlet bilderne ut fra bladene som jeg vendte i feber for at komme til næste side, næste spændende øieblik, næste bog ...

Jeg husker de ydre begivenheter som hændte i vort hjem de sidste to aarene paa Roum som uklare og langt borte — i en svunden tid uendelig langt længer henne end dukken Fredrikkesbegravelse. Tante Elise Stendals sommerbesøk ... Mettes benbrudd ... Da tante Elise kom læste jeg „Liane eller den anden hustru“ — da hun reiste var jeg midt i „Alladin“.

Jeg forsømte mine lekser; jeg fik anmerkninger i karakterbogen for uopmerksomhet; jeg blev indkaldt til far, fik husarrest. Mens far holdt sin straffetale til mig følte jeg mit sind bevæges: av medlidenhet med mig selv, med far. Med mig, som paa vei til en verden, hvis glans jeg alt følte om mit hode, blev stanset av en anmerkning i en blækket bog — med far, som aldrig hadde ant, hvad jeg alt saa komme ... Jeg graat over os begge. —

Mor syntes jeg saa daarlig ut. Jeg blev sendt til huslægen. Der var ingen symptomer. Tilslut gjentok han: „Og ingen sus for ørene?“ Da husket jeg, hvor det hadde sust som av mange vande mens jeg læste om dronning Dagmars død; og jeg nikket til gamle doktor Hansen. Jeg fik jernmixtur og skulde spasere ...

I syklubben fortalte jeg en sjelden gang mine veninder det, jeg netop hadde læst. Det gjorde indtryk paa mig at de pustet hørlig mens jeg fortalte.

Det vilde i denne tid ikke undret mig det mindste om Brandt hadde tiltalt mig „jomfru Benedicte“ eller hilst mig med: Krist signe Jer! Heller ikke vilde jeg studset over at se en mand med fjærbusk og rustning. Derimot holdt detikke op at forarge mig at Janna kunde finde fornøielse i at spasere med bakerens Rudolf, som hadde mel i haaret.

Som alle andre ansigter var blit til intet for det ene, som aabenbarte for mig et mandshodes skjønhet — saa blev hele byen med de hverdagsklædde folkene, som talte til hverandre i de tarveligste vendinger og som snakket i ukevis om hjælpeprestens forlovelse med en almindelig lærerinde, til et vrængebilled paa liv.

Ikke et øieblik faldt det mig ind, at ikke den verden, jeg læste om, var den virkelige. Jeg visste nok, naar jeg tænkte mig om, at jeg ikke skulde møte mænd i panser og plate og kvinder i guldbrokade — men øinene, som luet bak visiret og følelserne bak gyldenstykket, de levde! Ord om troskap til døden, om evig kjærlighet, dem skulde jeg visselig høre.

Jeg hadde vænnet mig til at sitte og læse oppe paa kvisten, naar Marcus var gaat ... Jeg saa vestover — der laa bak fjeldene mot kveld en brand som av millioner bluss. Det lyste fra fester ... Jeg visste de ventet mig der. Brandt var deres utsending.

Det var ikke almindelig at Brandt førte samtalen, naar far var tilstede.

I fars væsen mot Brandt var der noget beskyttende, imellem belærende. Brandt var uvidende i de enkleste praktiske ting ...Far satte ham ogsaa ind i byens forhold, nævnte de familier han burde søke omgang med, omtalte skatteligningen for ham. Sommetider fik fars stemme en irritert klang ... Han hadde indført Brandt som sin slegtning i byens klub — hvorfor møtte han ikke op lørdagskveldene? Han vilde ha godt av det — han trængte ogsaa at lære kortspil grundigere ... Naar noget hadde gaat far imot og Brandt var tilstede, var det far magtpaaliggende at faa forklart Brandt sakens hele sammenhæng — han gik langt tilbake, til de første aar i X, for fra en enkelts optræden at faa bevist Brandt hele byens mangel paa æresfølelse, paa disciplin ...

Brandt hørte paa ham. Hans maate mot far var ærbødig — den yngres mot den ældres. Jeg tror han iagttok far — som en avsluttet, isolert foreteelse det ikke faldt ham ind at søke forhold til. Og kanske har fars kraft i følelsen, hans herremands-omgang med eder og ord, fængslet ham — som fænomen. — Han indlot sig aldrig paa nogen meningsutveksel med far — naar han pointerte et motstandpunkt var det mer som pekte han paa noget, far burde gjøres opmerksom paa; og naar fars indignation hadde sust hen over det, faldt Brandts ord likegyldige — i et spørsmaal om et navn, et aarstal ...

„Han hører til de lette tropper,“ sa far om Joachim Brandt. —

Da det led mot den sidste vinteren her i Xhændte det, at jeg kunde faa en uro over mig naar vi alle var samlet og Brandt hos os. Den lignet uroen en kjender naar en vaagner og vet, noget ondt er hændt men endda ikke husker ...

Mors taushet, Brandts faa og langsomme ord, saa anderledes end dem han brukte naar samtalen var *hans* — Marcus’ uavladelige blading i en eller anden bog — og fars stemme fra gyngestolen ... En pludselig lyst til at kaste mig ind i det, som blev sagt, grep mig — til at si ja, ja til far — til at spørge mer om dette, far fortalte — til at faa far til at se paa mig, nikke til mig. Det var trangen til at bryte ut av et stumt forbund, en ordløs overenskomst ... Og mine tanker blev med ett gamle og nøkterne, og jeg betragtet nøie Brandts ansigt, mens far snakket. Ingen liten bevægelse i hans øine, i hans mundviker, undgik mig. Hvis jeg hadde set det mindste tegn paa ringeagt, spot vilde det volde omveltning i mit sind —.

Men jeg saa intet uten en lyttende mands rolige, litt trætte ansigt.

Og en mathet som efter en stor spænding kom over mig, og jeg lænet mig tilbake mot stolryggen, og indi mig sa det regelmæssig som et pulsslag: alting er godt — al — ting — er godt.

Hvis mor øvet sine nye kunskaper paa far — det hændte sjelden — tok jeg hevn.Far citerte noget. „Det er ikke Wergeland,“ sa mor, „det er Welhaven. Du sa Wergeland,“ vedblev hun.

Far trak brynene i veiret.

„Det er svært saa lærd du er blit,“ sa han, „Joachim har ære av dig.“ —

Men dagen efter satte jeg mor fast med mine spørsmaal ved middagsbordet og jeg saa, det moret far, og mit hjerte slog i halsen av glæde.

Paa mors 33 aars fødselsdag, den 9de mai, var der en liten fest med dans paa Roum.

Alle stuens vinduer stod oppe. Luften utenfor dem blev dyp og blaa i skinnet fra lysekronen, som var tændt. Sommetider bugnet de hvite gardiner samtidig ind i stuen, som damer i kvadrille ... En duft av bjerk fulgte luftdraget.

Jeg sat nederst i stuen, ved gangdøren.

Jeg kjendte den sterke lugten av løv og græs utefra — den blandet sig med duften av violessensen mor hadde git mig paa kjolen og lommetørklæet. Og denne søte sterke duft — de blaalige skygger i værelset, som næsten naadde de gule lysflammerne — dansemusikken, som sitret i en syngende violin høit oppe over pianoakkompagnementet — alt tilsammen gjorde det, jeg saa, mer likt en drøm end noget jeg til da hadde

oplevet. For første gang syntes virkeligheten mig at holde maal. Det var mine egne øine som saa en sær skjønhet: sommernattens og dansens. Detvar mine egne sanser som fyldtes av levende indtryk — det lekte ord i mig, som ikke var bøgernes. En mægtig jubel begyndte at bølge i mig — fra de sidste maaneders utallige fantasiindtryk strømmet som tusen kilder, de blev til een flod, som bar noget nyskapt — som bar mig, Benedicte Cecilie! Omridset av hundre skikkelser smeltet og blev een. Det var ikke længer Dagmar og Tove — ikke Stella, ikke Gulnare — det var mig, Benedicte. —

Brandt kom og satte sig ved siden av mig. Jeg fik taarer i øinene. Jeg ønsket at han ikke vilde snakke til mig. Jeg ønsket at han vilde ta haanden min, som laa like ved ham og holde den ....

„Du danser ikke, Benedicte,“ sa han. „Jeg er ogsaa en daarlig danser. Jeg er ikke musikalsk nok.“

Og han blev sittende og se paa de dansende. De ordnet sig netop i en række; mor og far stod forrest. Det var en gammel dans, som ikke mange kunde ...

Brandt begyndte igjen at snakke — om dengang han kom til Roum. „Det er snart to og et halvt aar siden,“ sa han, „og denne stuen har været som et hjem for mig. Hvor den er festlig iaften ...“

Musikken faldt ind.

Mor og far danset forbi. Vi saa efter dem.„De danser godt sammen, det er kuriøst ..“ sa han. Om en stund gjentok han:

„Det er kuriøst, at han kan følge hende —“

Litt efter litt blev der færre par paa gulvet — mor og far hadde løst sig ut og danset frit, i variationer av dansen som var deres egne.

Jeg saa paa mor — fortryllelse listet sig over mig. Hendes hvite skikkelse bevæget sig om fars store, mørke lik en flamme, som snart stiger, snart bøier sig for vinden, blir ubevægelig, gløder til ... Hun saa hele tiden ned — hendes hals og skuldre var bare og rundt kjolens øverste kant løp der et smalt, sort baand. Hendes dragt hadde ikke som de andre damers en stor vidde om hofterne for saa at smalne nedentil — mors skjørt faldt glat fra beltet og gjorde hende ængstelig slank ...

De stanset foran os. Far pustet sterkt.

„Hun er ikke grei at bigsle i dansen,“ sa han; han holdt endnu mors haand i sin.

Jeg saa paa Brandt. Hans ansigt var blit tændt indenfra.

„Det var vakkert,“ sa han og saa paa mor — „sælsomt vakkert.“

Hun nikket.

„Ja“, sa hun; og hun rørte hodet som om hun endnu hørte musikken.

„Nu skal du ogsaa til min kjære Joachim,“ sa far — „nu skal vi ha en polka!“

„Polka!“ runget det fra fars røst overværelset til organisten, som spilte piano; og den lille pukkelryggete manden med fiolinen svarte tilbake i fistel: „Straks hr. kaptein.“

Der kom herrer hen til mor. Alle vilde danse med hende. Hun la armen i en ung løitnants; han var sydfra og paa gjennemreise til moen; han hadde bukket for mig da dansen begyndte og overdrevet bukket og spurt, om jeg danset. „Kan du danse,“ hadde han sagt. Han hadde sagt *du* til mig ...

Nu hadde jeg glemt det.

Far var blit staaende.

„Naa skolemester,“ sa han — „forsøk med Benedicte! Saa!“ sa han og hans øine var muntre og sterke og han tok mig i haanden og trak mig op av stolen.

Jeg la min haand paa Brandts skulder — jeg kjendte at far slap mig og at Brandts arm kom om mit liv. Jeg blev baaret av en stor lykkebølge; jeg tænkte: jeg kan danse — jeg kjender at jeg kan ... Og jeg hadde en fornemmelse av at nu, om et sekund, skulde jeg svæve — med Brandts arm om livet ...

Polkatonerne lød.

Jeg saa paa Brandt. Hvorfor ventet han?

„Nu,“ sa jeg sagte — „nu.“

Og vi gjorde et skridt frem. Brandt fulgte. Vi danset. Vi svinget én gang rundt ... jeg kjendte som en kulde over ryggen ...

„Vi er ikke i takt,“ sa Brandt.Jeg lukket øinene, jeg gjorde to hurtige trin — det maatte komme, det maatte komme! Hvorfor fulgte han mig ikke?

„Nei, nei,“ sa Brandts stemme — „vi er i utakt“ — han traadte mig paa foten, han vilde stanse, jeg forsøkte at fortsætte ...

„Det gaar ikke, Benedicte — jeg er en klods,“ sa han.

I detsamme lo nogen.

Mor strøk tæt forbi mig — hun lo over en blank epaulet ...

„Du maa ikke springe, Bene — du maa danse!“ ropte hun.

Jeg rev mig løs fra armen som holdt mig — jeg løp over gulvet, ut av stuen, op trappen — op paa øverste loftet.

Det var ikke bare en dans. Det var mit første mytteri mot virkeligheten. Jeg hadde forsøkt spranget ut av mig selv; kjendt, at jeg var fange ... Jeg hadde glemt at mine føtter var for store — at jeg knapt hadde lært at danse — at jeg var fjorten aar og saa ut som ti ...

Og jeg graat min første voksne graat.

I ukerne efter mors fødselsdag kjendte jeg mig ikke vel og som før naar Brandt var paa Roum.

Sommetider følte jeg som en slags uvilje mot ham — han var skyld i at de hadde ledd avmig. Andre ganger skammet jeg mig over at jeg hadde sprunget fra ham og latt ham bli staaende midt paa gulvet. Da kunde jeg ikke se ham i øinene ... Og naar jeg tænkte paa at han dagen efter hadde sagt, at næste gang skulde det gaa bedre — da blev jeg ydmyg av taknemlighet og vilde be ham om tilgivelse.

Jeg blev forvirret naar han snakket til mig — jeg hadde lyst til at støte ham fra mig, falde ham om halsen, række tunge til ham ...

Og da han reiste tilfjelds i ferien skrev jeg brever til ham som jeg rev istykker.

„Kjære B. Jeg maa forklare det som hændte den aftenen — det var min skyld ...“

Eller: „Kjære B. Jeg er ikke længer noget barn som alle kan le av, hvis De tror det! ...“

Jeg fik en besynderlig motvilje mot bøger denne sommer. De, jeg hadde været gladest i, likte jeg ikke en gang bindet paa ...

Jeg saa mig om efter Marcus.

Marcus hadde sin egen vei opover heien bak gaarden. Og øverst oppaa aasryggen, som strækker sig milelangt øst og vestover her bak byen, hadde han en stor sten, som han kaldte Kap.

Jeg begyndte at følge ham dit. Jeg merket, at Marcus hadde været meget i skogen. Han kjendte alle stierne, trærne hvor det var reder og bækkene. Ved en stor myretue hadde han lavet sig et sæte av grener.Vi sat ofte paa Kap og saa ut over alle de glesne skogsrabberne; nederst laa fjorden og skar bugt ved bugt i det grønne landet; og i en av vikerne laa byen. Fra Kap lignet huserne noget smaatteri, som hadde reddet sig til land og var tydd sammen.

Jeg forsøkte at fortælle Marcus om spændende ting, jeg hadde læst. Jeg vilde holde tilbake noget som holdt paa at gli fra mig; og jeg brukte sterkere ord end nødig ... Jeg fortalte om Serapis av Ebers og dynget det grufulde paa det ophøiete.

Men Marcus pustet rolig mens jeg fortalte og hans lyse øine myste utover fjorden.

„Forholder det sig saa?“ sa han „— eller er det noget, de har fundet paa?“

Jeg blev heftig. Jeg sa at alt forholdt sig saa dengang det var trælle og da kvinder tokes tilfange. Dengang var al ting mulig.

„Myrerne har ogsaa slaver,“ sa Marcus, „og naar de har parret sig biter de vingerne av hunnerne for at de ikke skal fly bort ...“

Jeg flyttet mig væk fra Marcus. Hans smaa, tørre ord gjorde mig ondt. Han brukte ogsaa uttryk som jeg ikke turde spørge ham om. Jeg visste de var stygge —.

Men eftersom sommeren gik blev turene tilskogs med Marcus som en læskelse.

Jeg hjalp ham at samle mosearter og jeg moret mig naar han efterlignet hakkespetten ognøtteskriken. Og vi sat ofte til det blev sent og saa paa myrerne, som Marcus ikke blev træt av at studere.

Vi nævnte aldrig Brandt’s navn. Vi snakket heller ikke meget om mor og far.

Vi kjendte begge en stor sødme ved at ligge paa ryggen i lyngen og se skyerne seile. Og naar solskinnet var sterkt mellem furuerne kunde det komme en pludselig munterhet over Marcus; han begyndte at synge og gjorde klodsete sprang bortover berget. Og hans lille korte latter, som bare flakker ut av ham, lød ustanselig. Og den smittet paa mig og vi blev lystige og sang unisont med vore daarlige stemmer.

Da dagen, Brandt skulde komme tilbake, nærmet sig, blev jeg urolig. Det var ikke bare at jeg skulde se igjen ham, som jeg i sommerens løp hadde skrevet de ydmygste og de stolteste brever til paa løse stilebogsblade og hvis navn jeg ikke mer fik til at nævne. Det var ikke bare at det atter skulde bli morsomme aftner paa Roum. Brandt skulde fra nu av bli min lærer. Han underviste i pikeskolens øverste klasse i norsk og engelsk.

Dagen kom. Jeg husker jeg hadde en ren sommerkjole paa som jeg hadde spart til gjensynet ...

Jeg hadde været i byen. Jeg hadde ikke truffet ham. Men jeg hadde møtt Marcus og vigik hjem sammen. Jeg gik langs grøften og saa efter firkløver. Al betydning samlet sig om firkløvret. Hvis jeg fandt det skulde han komme til Roum om eftermiddagen —. Hvis jeg fandt det skulde min første norske stil bli læst op for klassen —, Hvis jeg fandt det skulde han ta mig i haanden og si: Hvor høi du er blit i sommer, Benedicte. Jeg hadde hat et utslet i huden. Det var blit bedre. Han vilde kanske si: Hvor du er blit pen i ansigtet ...

Da vi dreiet om veisvingen til Roum hadde jeg ikke fundet firkløvret.

Mor stod ved grinden. Hun hadde ogsaa en lys kjole paa. Hun stod og skygget med haanden for øinene.

Det var ikke andet.

Men pludselig visste jeg hun stod og saa efter Brandt.

Og jeg visste mer.

Jeg kan ikke forklare det —; vissheten hadde vel længe grodd i mig og trængte ikke mer end et glimt for at jeg skulde bli vár den.

Jeg kjendte en sterk smerte etsteds i brystet. Jeg kjendte en flod av blod under ansigtshuden.

„Der er mor,“ sa Marcus.

Jeg stanset. Jeg tok efter Marcus som endnu gik.

„Marcus,“ sa jeg.

Han kom tilbake til mig.„Det er ikke os hun ser efter,“ hvisket jeg. Jeg begyndte at dirre.

Marcus saa paa mig; saa blev læberne hans hvite.

„Nei,“ sa han, „jeg vet det.“

Den sidste vinter paa Roum.

Der var kanske ikke meget at se paa mor.

Jeg saa meget.

Jeg gik som med en spændt streng i brystet. Den vibrerte for mindste ændring i mors stemme.

Jeg hadde øket synsevne; som et slags klarsyn.

Jeg visste naar han skulde komme. Jeg saa det paa mors ansigt. Jeg visste naar hun hadde spasert med ham. Jeg hørte det naar hun sa: for et deilig veir idag!

Hun skalv litt ved læberne naar hun snakket med ham. Og hun ordnet ofte sit haar om midt paa dagen.

Imellem kom hun ind til Marcus og mig mens vi læste lekser. Hun snakket til os; spurte os om skolen. Ingen av os nævnte navnet, hun ventet paa.

Eller hun tok os med ut, aket med os i Roumbakkerne, spaserte med os og snakket mer end ellers. Da var hun blit vár, at hun i flere dage hadde glemt os.

Marcus og jeg var gamle, aarvaakne mennesker, som mor behandlet som barn.Naar hun var alene sat hun ofte i stuen til det blev mørkt uten at tænde lampen. Naar der kom fremmede var hun livligere end før.

Hver søndag naar far var hjemme, blev det denne vinter spilt kort paa Roum. Det var et fast parti. Brandt hadde været en av de spillende, men en flinkere hadde avløst ham —.

Lysene brændte under grønne skjermer paa mahognibordet foran Stendalsofaen; tobaksrøken la sig i flák over de fire herrer og trak sig i en stripe hen mot den gamle jernovnen i hjørnet. Og fars overskjeg reiste sig eftersom meldingerne steg, han strøk det med haanden, samlet det under næsen, og aarene paa hans store haand svulmet.

Han likte at mor kom hen og bøiet sig over stolryggen og saa hans kort, naar de var gode. Hun rørte dem med fingerspidsene ...

„Øieblikkets strategi, Mia!“ sa far; og han slog et kort i bordet — „saan skal de ha det de karle — og saan!“

„De karle“ fulgte stiltiende paa. Det var en gammel pensioneret kaptein og to faamælte bogholdere fra byen. De kom kanhænde for et godt maaltids skyld. De tok fars overfusinger i taushet. Sine forrige medspillere —, sorenskriveren og doktoren — var far ikke længer paa god fot med.

Henne ved det ovale stuebord sat Brandt og vi andre. Og naar mor kom tilbake til os, sattehun sig godt tilrette og saa hen paa Brandt og sa:

„Hvad var det vi snakket om?“

Han bad hende ofte om at synge. Og naar tobaksrøken ikke var for tæt gjorde hun det. Hun hadde en spæd men ikke høi stemme; den passet godt til de danske folkeviserne som hun helst sang og Brandt bedst likte. Men fra kortbordet rettet far paa hende: „Du tar den for lavt,“ sa han; han var mer musikalsk end mor.

Jeg la merke til Brandt naar mor sang. Han sat med hodet litt paa skraa og saa paa hende mens hun sang første vers. Siden rettet han hodet, saa ned, lekte med et eller andet han fik i haanden ...

Jeg trodde: han hører ikke paa hende; han tænker paa andre ting.

Han snakket heller ikke saa meget som før med hende; og naar han fortalte saa han like meget paa mig som paa mor.

„Han liker hende ikke saa godt som før,“ sa jeg til Marcus.

Marcus var uvillig til at snakke med mig om mor. Det krænket mig. Jeg vilde vi sammen skulde utfinde mer om dette. Romantiske forestillinger begyndte atter at blande sig i mine tanker — det gjorde det hele mer fjernt for mig. Vilde hun latt sig bortføre av ham hvis hun hadde været en frøken? Gjemte hun de blomster han gav hende? Min hjerne tok paa at arbeide i det gamle spor— jeg glemte øiebliksvis at det var mor det gjaldt ...

Hvorfor vilde ikke Marcus fortælle mig det, han visste? Hvordan hadde han opdaget at hun var gladere i Brandt end — i os paa Roum?

Jeg fik aldrig vite det.

Naar vi var alene hadde Marcus nogen ganger som anfald av raseri — mot Brandt. Det var alt. Han knyttet hænderne og sa, at Brandt narret mor med snak om løgnagtige og opdigtete ting. „Mor er som dig, hun tror paa det,“ sa han. Og Marcus’ motvilje mot alt, som hører sagn og digtning til, slog rot i ham og har ikke latt sig utrydde.

Utover vinteren faldt mit sind mer tilro.

Jeg maatte bruke mine evner sterkere end jeg var vant til. Det tok tankerne. Hvis Brandt gjorde nogen forskjel paa mig og de andre i klassen var det den, at han forlangte mer av mig.

Jeg blev flittigere.

Mit venskap med Janna var atter blit varmt. Alle i klassen sværmet for vor norsklærer; Janna heftigst. Hun hilste ikke mer paa bakerens Rudolf, men til Brandt skrev hun vers og viste mig dem. Og jeg læste dem og hørte paa Janna som paa én, som roste det som var mit. Og jeg fortalte hende smaatræk om vor slegtning og vor husven — og Janna gav mig gaver fordi jeg var i slegt med ham.En dag jeg kom ut fra skolen stod Marcus og ventet paa mig.

Han var rødflekket i ansigtet og langs det ene øret var der blod. Han hadde slaas; jeg kunde ogsaa se det paa halskraven og klærne.

„Gutterne vet det,“ sa han. „De tærget mig ...“

Folk i byen visste det ...

Med det samme følte jeg forundring. Hvad visste de? Hvordan kunde andre end Marcus og jeg vite noget?

„De kalder hende fru Brandt,“ sa Marcus.

Jeg blev rasende. I et nu blev hele byen min fiende — jeg vilde hevne mig paa dem, tænde ild paa dem for det, traa paa dem. Det ved grinden hændte om igjen. *Nu* først hændte det. Med tusen fremmede øine saa jeg mor staa der. Det var ikke mig og hende. Det var hende og dem — de andre. For første gang skimtet jeg det som heter „folk“. De fyldte verden. Jeg vilde slaa dem alle samtidig — og jeg graat og kjendte min avmægtighet og graat høiere —.

Marcus hysset paa mig.

„Hyssj da Bene, nogen kan høre dig,“ sa han.

Vi gik skogvejen til Roum; den var vaat og glat og jeg hadde ondt for at gaa fort — men jeg vilde frem, jeg vilde til mor — vilde dække hende med kroppen min ...

Da sa Marcus:„Hvis hun ikke kom og møtte ham ved gutteskolen saa hadde de ikke set det.“

Kom hun og møtte ham ... Det hadde ingen sagt mig. Det blev aldeles stilt indi mig ... Saa kjendte jeg smerten fra før — den satte sig fast under brystet —.

Hun gik forbi alle husene for at møte ham.

Jeg tænkte paa alle husene, paa hvert. Prestens. Jannas fars. Postkontoret. Butikkerne. Klubben. For hvert hus jeg tænkte paa saa jeg menneskene i dem. Indtil pikerne. Men forrest mine veninder. Fremst Janna ...

Og jeg var ikke harm paa nogen av dem. Al min harme samlet sig mot mor —.

Jeg hadde kunnet se paa mors forelskelse som jeg saa paa Jannas. For mor stod mit eget egentlige liv like fjernt som Janna og alle gjorde det. Og jeg mente Brandt tilhørte dem like lite som mig. Mor tok ingenting fra *mig* —.

Nu blev det anderledes. Nu tok hun —.

Hun tok mine veninder — bygaten jeg hadde likt at drive i — aftnerne i Jannas hjem ...

Jeg kunde ikke være mot veninderne som før. Det kom komedie i det. Naar jeg gik ut av klassen snakket de da ikke om hende og Brandt? — Naar de hadde lukket døren efter mig hos byfogden sa ikke da Jannas mor: Stakkars Benedicte ...

Jeg bet tænderne sammen.Ogsaa det komiske ved bestandig at tænke paa en mand, som ens mor sværmer for, plaget — det latterlige skjøt op. Jeg verget mig — jeg lo av Janna naar hun nævnte Brandts navn med sin mykeste stemme — jeg kaldte ham gammel og graahaaret saa alle i klassen hørte det. Jeg fortalte dem at han var glemsom som en professor ...

De skulde ikke mistænke mig for at være som dem.

Og en dag samlet jeg mit mod og sa: „Mor sværmer for ham akkurat som Dere — han læser engelsk med hende."

De skulde ikke tro, jeg var ræd —.

Men indi mig hadde jeg det meget ondt. Og mor skulde staa mig til regnskap.

Jeg tok fars parti mot hende. Jeg egget far mot hende. Det var ikke vanskelig —. Jeg ertet hende naar hun hadde byttet kjole. Jeg spurte hende hvorfor hun pyntet sig ...

Aa ... forpint tænkte jeg ut pinsler ...

Og mors væsen mot mig blev usikkert og hun kom til mig med smaa venligheter. Men jeg visste hvorfor hun gav mig fler lommepenger end før og jeg foragtet hende for det —.

Ja indi mig hadde jeg det ondt. Der laa min hemmelighet under syv segl. Jeg var ikke bare bange for Marcus og de andre, at nogen skulde merke, at Brandt, trods alt, trods alt var midtpunktet for mig — billedet, mine forestillingersteg tilhimmels med. Jeg var ræd for at være ved det selv.

Det var blit ydmygende.

Han behøvde bare at aapne bogen paa katetret og si: Nu begynder vi ... Saa svarte noget i mig hans stemme.

Jeg stred imot. Jeg stred imot forgjæves.

Han var det første menneske som hadde faat magt over mit sind. Som ryggen min rettet sig for fars: „Ret Dig, Bene" — slik stod mine begreper for Brandt. Han formet dem. Og naar jeg forstod at det jeg hørte Brandt si, skilte sig fra det far forkyndte, saa blev det ufred i tankerne mine. Men det nye vandt.

Det var ikke længere riddere og feltherrer, Carl XII-skikkelser og Tordenskjolder, som færdedes hos mig — de var længe siden fortrængt av mænd fra den franske revolution, fra „hoffet i Weimar" — av vore egne fra „dæmringsfeiden". Der turnertes ikke med landser — der turnertes med ord. Og kvinderne sat ikke længer og skalv bak lin eller forsmegtet i „fruer-bur". Hadde ikke en italiensk dame gjort Byron til en endnu større digter end før — hadde ikke Portia reddet den hun elsket med vittige ord — stod ikke Stella som en stjerne over Wergelands liv?

Mine drømme kjendte ikke længer landemerke ...

Skrev jeg ikke de bedste norske stiler paa pikeskolen?Skulde ikke mænd som B. i tidens fylde trænges om mig?

Sammen med Marcus blev jeg ædru. Da gjorde jeg avbigt.

Hans uovervindelighet beskjæmmet mig. For ham var Brandt fienden; *han* lot sig ikke forlokke.

Og det blev mig som en nødvendighet, en opreisning jeg tok av mig selv — at befæste Marcus i hans halstarrighet, at opflamme ham mot Brandt! Jeg sa: „La ham ikke laane dig bøger, Marcus“ — og jeg blev fuld av selvagtelse og blev sterkere og sa, at Marcus skulde sende tilbake den tyske botanik, Brandt hadde git ham. Tilbake i posten. Uten et ord.

Hvor det vilde krænke B. ...

Og jeg gik om med Brandts krænkelse i mig som en bod og en selvpinsel.

Da dagene begyndte at bli længer drev Marcus og jeg ofte utover landeveien om eftermiddagen.

Sneen hadde kornet sig midt paa dagen og var blit bløt; nu i solnedgangen frøs den til igjen og skarpe smaakanter av is og jord knak under føtterne. Himlen blev lys rød-violet, alle fjeldrækkens topper stod og brændte i en betændt rødme og langs veien laa sjøen blyblaa og stille. Jeg husker disse stille, stivnete skumringstimerne som noget knugende ... de er blit ett for mig med Marcus’ og mine skræmte samtaler om Gud —.Det var Marcus, som mest tomlet med tanker om Gud, om djævelen og fordømmelsen. De hadde faat en emissær som midlertidig vikar for religionslæreren paa gutteskolen.

Jeg svarte daarlig paa Marcus’ feberspørsmaal. Jeg hadde ikke tænkt meget paa Gud — igrungen bare om kvelden naar jeg maatte slukke lyset og bad ham sende englevakten. Men i det sidste hadde *jeg* ogsaa faat en slags uro i mig — mor sa sommetider ting som gjorde det sikreste usikkert ... —

— Far talte en sjelden gang — naar begivenheterne syntes ham at kræve det — til os om Gud: den retfærdige som saa fusk paa skolen, løgn og feighet og skrev det op i sin bog at det skulde huskes paa den ytterste dag. Men som tok det mindre nøie med kirkegang og salmesang og prestedikkedarer hvis en mand forøvrig var hæderlig og gjorde sin pligt mot konge og fædreland.

Og naar far var vred delte Gud og fanden broderlig hans eder ...

Mors Gud — mors Gud bodde i den lille hvitmalte kirken oppaa bakken.

Hun hadde gaat dit med os de store helligdage, barndommen gjennem; vi hadde hat vore bedste klær paa og sittet i bedstefar skippers stol. Mor hadde sunget alle salmens vers med høi stemme og passet nøie paa at vi fulgte med.

Mens vi var smaa hadde hun bedt aftenbønmed os og sagt, at Gud passet os naar hun gik. Da vi blev større hadde hun hørt os i bibelhistorie. Men i de sidste aarene hadde hun ikke gjort noget av dette mer. Og en dag denne vinter — hun gik gjennem værelset hvor vi „repeterte religion“ — tok hun Marcus om hodet, stoppet ham midt i skabelseshistorien og sa: „Det der er noget du ikke skal bry Dig om, Marcus — det er sagn, opfundet av mænd ...“

Vi saa, at fars Gud, som skrev op fusk paa skolen og løgn, — og mors, som ikke tok det saa nøie — de kjendte ikke hverandre.

En usikkerhet sneg sig paa os. Vi søkte efter noget — fire vægge som kunde lukke sig om os — nogen at bli rolig hos — noget at ta hen i. Slik føltes det.

Marcus følte det mest. Marcus var blit ræd for at være alene.

Han turde ikke længer gaa uten følge op i aasen. Alt det, han kjendte bedst, var blit fremmed og ondsindet. Han syntes bækkeoset lignet et øie; han hørte det *gaa* bak sig.

Han smittet skræk paa mig. Han sa: „Hører du ikke noget?“ Og vi stod stille og vi hørte vore egne hjerter banke, tydelig og forfærdelig alene ...

Han sa: „Tør du se ned i fossen?“ og han tok mig haardt i armen. „Jeg faar saanfortærende lyst til at gaa utfor,“

sa han, „den sitter her i fingrene ...“

Og rædslen lyste i øinene paa Marcus og vi sprang hjemover som jagde ...

En dag tidlig paa vaaren kom fars utnævnelse til major. En tidlig vaardag med rop over jordene og liv paa gaarden; en utløst, lykkelig dag ...

Jeg var begyndt at skrive dagbog. Og i den lille blækkete bogen (stammor til saa stort et avkom!) finder jeg i eksalterte ord en beretning. Ut av den løser sig indtrykket, fars bevægelse dengang gjorde paa mig.

En anpusten pikestemme ropte Marcus og mig ned fra loftet, hvor vi vogtet et stærepar gjennem takluken.

„Kom ned paa timen!“

Hvor jeg husker denne syngende romsdalske stemmen som fyldte det stumme øverste-loftet med lyd! ...

I stuen stod et vindu oppe og utefra kom en svak duft av fjøs ind sammen med den friske luften.

Far drev paa gulvet.

Mor sat ved østvinduet og sydde.

Da Marcus og jeg kom ind stanset far; og han vinket Marcus hen til sig og med en stemme som skalv litt paa enkelte ord sa han:„Ræk mig haanden, gut — din far er blit major — naa ...“

Og pludselig bøiet han sig og kysset Marcus paa panden.

Længe gik far i stuen og talte. Det var som vilde han befri sig for noget — dér, straks. Han gjorde op med aarene, som var gaat. Og han flyttet over i det nye og blev mer høimælt. Han talte om gjensynet med slegten, med kameraterne — om heldet, som vilde at han kom til Kristiania ...

Mor saa op og sa:

„Ja, Vorherre har hørt dine bønner, Stendal“.

Far standset, studset.

„Tak ham for hjertelammelsen han sendte din kamerat,“ sa hun.

Som kold luft gik mors ord gjennem værelset. Marcus gjorde tegn til mig. Han lot sig gli ned av stolen og gik stille ut. Jeg blev sittende. Jeg saa paa fars ansigt. Det dirret i de tunge rynkerne. Han stirret paa mor ...

Jeg tænkte: Noget frygtelig vil ske.

Men det skedde intet.

Far vendte sig fra os og gik langsomt hen til vinduet og blev staaende med ryggen mot værelset.

Om litt begyndte han at snakke. Aa den milde stemmen som var*fars* ...

Han snakket til mor. Han snakket om aarene i periferien av arbeidsfeltet, spildte aarmens hans kraft var kraftigst — aar, da landet skulde ha bruk for sine gutter. „For folk som Oscar Stendal ...“

Men alt far sa var rolig og utløst av bitterhet, forklarende og til mor.

Han snakket om æren. Han kaldte den en klækk og hvit ting, som maa bæres „gjennem et liv som ikke er rent og smudsfrit“ ... „Men æren taaler ikke stænk, den taaler neppelig regnet, forsynet sender — saant uavbrutt graaveir i arbeidet i aarevis, det kaster skygge over et officersnavn, Mia — og mismod i sindet,“ sa han.

Han gik over gulvet og rakte mor haanden.

Mor saa ikke op.

Far sa noget. Jeg hørte det ikke. Mor gav ham den venstre haanden — den tok han og kysset.

Det staar i min dagbog fra dengang —.

Da det gik op for mig at alt, som var, nu skulde ophøre, kjendte jeg mig lik en, som blir sat ut paa aapen mark fra mørkt rum. I det samme følte jeg bestyrtelse — en slags angst; syntes jeg maatte søke ind igjen ... Men saa tok forventningerne mig.

Fremtiden kom like indpaa mig — det nuværende syntes alt forhenværende. Hele X skrumpet sammen bak mig — jeg saa byen ligge og bli mindre og mindre i kjølvandstripen efter baaten, som bar sydover.Jeg tænkte paa Brandt. Jeg følte triumf. Det var slut nu med at ha det ondt — det var slut med ham og mig og mor ... Og han blev for mine øine det, han længe hadde været i mine ord: gammel og graahaaret. Han skulde bli igjen. Bak fjeldene stod der andre og ventet ...

I timerne paa skolen kom en stor likegladhet over mig. Og mine stiler blev ikke længer læst høit.

Mor og Brandt gik daglig sammen utover Strandveien —; hun møtte ham ved gutteskolen —. Det gjorde ikke saameget længer. En liten stund og vi var over paa den andre siden ... Det var bare at lukke øinene og komme tversigjennem.

Fars vandringer i stuen, den onde stilheten naar han holdt op at snakke — *det* var alt forbi. Far plystret, ryddet i papirer og skrev.

Og i byen var de begyndt at holde avskedslag for ham og mor.

Vi skulde reise en mandag morgen. Søndagen før var vi alle hos byfogdens, Jannas forældre. Hele byens embedsstand og bedste folk var der.

Far bar sin nye uniform med majors distinktioner; paa brystet hadde han sin svenske orden og skyttermedaljen. Han sat midt foran det lange bord og naar han reiste sig for at holde tale naadde hans hode et av de store palmebladenefra blomsterdekorationen bak hans hædersplads og fik det til at bevæge sig svakt.

Likeoverfor ham sat mor mellem byfogden og sognepresten. Mors skikkelse skjøt fin og lys op mellem de svære mænd ...

Hvor dette bord syntes mig usigelig festlig — med blomster paa midten, i et spædt bægerformet glas over en vase hjemmebakte kaker — og hvor hver ny tale bragte mig nye milde taarer!

Nederst ved bordet, nær mig, sat Brandt. Han hadde byfogdens voksne datter tilbords. Han skaalte med hende i sherry og da far talte for fædrelandet, sa han „bravo“.

Jeg følte pludselig en medynksfuld ømhet for ham ...

Mor og far og vi kjørte tidlig hjem — der var endnu noget som skulde pakkes og skibet gik næste morgen —.

Selskapet fulgte os ut paa gaten — damerne stod med smaa sjal om skuldrene og herrerne barhodet, med cigarer i munden. Far var bevæget — han gik rundt og trykket alles hænder og trykket dem atter — han hadde ikke visst, at han hadde saa mange venner. Han vilde ikke glemme dem —.

Men Marcus sat paa kuskebukken og var færdig med altsammen mens jeg endnu holdt Janna om halsen og graat. Jeg graat over Jannas lod. Hun skulde bli tilbake — jeg lovte aldrig atglemme hende. „Og du har jo B.“, hvisket jeg til hende. Og det var som gav jeg hende en liten gave, en liten avskedsgave ...

Litt efter litt løste mor sig ut av dameklyngen.

Brandt hjalp hende op i vognen. Han hadde hat og frak paa og jeg trodde, han vilde kjøre med os. Men han rakte mor haanden, tok hatten dypt av som han pleiet, vendte sig saa til Marcus og sa: „farvel igjen, Marcus“ — og endnu før vi var færdige til at kjøre gik han tversover gaten og op kirkebakken.

Saalænge vi kunde se byfogdens hus stod de og viftet paa trappen. Og far bøiet sig ut av vognen, svinget huen og ropte: „Tak, mine venner, tak.“

Ved siden av ham sat mor. Hun lænet hodet tilbake mot det falmete røde klædesbetrækket i den gamle kaleschen.

Jeg begyndte at se paa hendes ansigt. Da saa jeg, at det var blit magert. Og mor blev med ett mer synlig for mig ... En blaa skygge gik under huden mellem hendes øine, og hendes øine saa rett ut for sig og hadde ikke noget blik ...

Eftersom vi kjørte gled mors kaape op over brystet; da saa jeg, at konvallerne Marcus og jeg hadde fundet til hende i bjerkesnæret ovenfor Roum ikke var der mer. Jeg tænkte: hun har git dem til ham. Og det gik et besynderlig blussav glæde gjennem mig. Det var godt at hun hadde git ham dem.

Far la sig ikke om natten. Han gik inde i værelserne mellem kasserne. Saalænge jeg var vaaken hørte jeg av og til spikring fra gangen eller stuen ...

Men *jeg* la mig heller ikke straks.

Jeg gik ned i haven. Jeg gik med skoene i haanden nedover trappen for at ingen skulde høre mig.

Det smaaregnet fint — eller det var kanske en slags taake. Bjerkegrenene var vaate og desuten klæbrige av harpiks og inde i stikkelsbærbuskenes krøllete blader laa draaperne klare. Og jeg husker, at de grønne lus sat tæt over rosenskuddene og lignet mose.

Jeg stanset og saa paa altsammen; jeg gik litt omkring.

Der laa en graaviolet dis over haven, frugttrærne bredte sig som skyer over mig og der duftet meget og ikke det samme — snart var det bjerk, snart sødme fra rosenbuskene, sterk som av epler; og jord lugtet det.

Rundt midtbedet stod der tusenfryd; de hadde lukket sig men lyste likevel underlig hvite i den bleke luften. Jeg tænkte paa Fredrikke. Jeg plukket nogen av dem.

Da jeg kom ned til lysthuset sat mor derinde.

Hun hadde tatt en anden kjole paa og hunhadde et lyst sjal over hodet og sat med armene indi det og støttet dem mot stenbordet.

Jeg stod litt uviss. Hun saa liten og sørgelig ut inde i det store spilrelysthuset hvor der endnu laa visne blader fra ifjor paa bænkene. Og jeg følte at jeg angret noget ...

Hun saa op og sa:

„Er det dig, Benedicte?“

Jeg kunde høre paa stemmen at hun hadde graatt. Men hun graat ikke da. Jeg gik ind til hende og hun saa spørgende paa mig. Jeg blev forvirret, jeg sa:

„Er det ikke koldt — mor?“

Hun rystet paa hodet.

„Sitt litt her, Bene“ — sa hun og gjorde plads ved siden av sig.

Og jeg satte mig og jeg blev sittende hos hende — og jeg følte det mor følte — det var i mig og om mig og mit — — —. Men jeg slog ikke armene om hende, jeg sa hende ikke ... Jeg sat urørlig og hørte hele tiden hammerslagene fra huset og far, som plystret marseillaisen.

Jeg var lykkelig det første aar sydpaa. Slik som den er lykkelig, som venter. Sommetider med uro for det, som skal komme — sommetider med utaalmod, som synes det drøier; men altid under forjættelse —.

Marcus og jeg blev konfirmert samtidig den første høsten.

For Marcus blev konfirmationen et skille mellem før og nu. For mig var den en naturlig fortsættelse av det, som

hadde været og jeg syntes, handlingen i kirken var en indvielse til det, som skulde komme. — Hos Marcus var der vaagnet en trang „til at bli klar over sig selv“. Og han fandt i det nye testamente svar paa meget, som spurte indi ham. Ja han tilegnet sig læren om resignationens og lidelsens nødvendighet med et slags triumferende: der ser du! Lik en, som tilslut faar visshet for noget, han længe har ant.

Jeg syntes ikke, som Marcus, at det var vanskelig at leve. Naar jeg hadde følt frygt saa var det Marcus' spørsmaal som hadde vakt den i mig.Naar jeg hadde hat vanskeligheter var det de andre, som hadde ført dem over mig — far og mor og Brandt ... Jeg syntes min egen vei laa bred og like, foran mig. Jeg saa mig ikke tilbake — jeg saa enda mindre ind i mig selv. Det gjaldt bare at gaa fremefter — at gaa imøte. Ingenting var enklere. —

Timerne i det kjølige høiloftete sakristi bak den store kirken satte mig i en egen løftet stemning: jeg skulde om nogen uker faa lang kjole og opsat haar — det faldt mig naturlig at folde hænderne og ønske at jeg da maatte bli kjærlig, god, et eksempel for andre. Jeg tvilte heller ikke paa at jeg skulde bli det. Jeg følte allerede, hvorledes jeg var snillere mot mor end før. Jeg overdrev heller ikke saa meget naar jeg fortalte historier —. Og naar jeg saa mine daarlig klædde medkonfirmanter — arbeideres barn — kjendte jeg samme følelse av benaadethet, av mild medynk som jeg hadde følt da jeg saa paa dem i X, som skulde bli tilbake ... Og jeg kjøpte drops og gav de fremmede piker utenfor kirken og jeg kjendte, hvorledes jeg var ifærd med at bli et eksempel —.

Konfirmationsdagen var den første dag i tilværelsen som var *min*. Endelig var jeg vakkert klædd — jeg blev ikke træt av at stryke kjolens blanke silke med haandflaterne. Jeg hadde faat nogen smykker — jeg kunde se dem ligge i etuierne, naar jeg vilde. Jeg hadde en ring paafingeren; jeg kysset den. Far, mors og mine nye slegtningers opmerksomhet var rettet mot Marcus og mig ... Men Marcus forblev en skolegut; jeg derimot —. Det var til mig far talte over det festlige bord — det var til mig han sa: „I staar nu ved indgangen til de voksne menneskers liv ...“

Jeg brændte i hodet — jeg følte hvor mine nye støvler klemte føtterne — jeg var livsalig lykkelig. *Jeg* var midtpunktet — ikke længer mor, far, de andre — jeg Benedicte Cecilie. Og jeg tænkte: en liten stund — og det er atter dig alle glassene rækkes mot over bordet. Da er du brud.

Jeg var fri — jeg, som aldrig hadde arbeidet.

Ingen forlangte andet av mig end hjælp i huset. Men i huset arbeidet allerede to piker og mor. — Naar jeg holdt mit tøi i orden — naar jeg hadde gjennemgaat lekserne med Mette — kunde jeg gaa og komme som jeg vilde. Besøke vor familie; skrive i min dagbog; læse. Men mest spaserte jeg.

Aa mine vandringer dette aaret — — til byen, utover Drammensveien, i Slotsparken —. De ligner en ubrutt række drømme, hvor taarerne bare er paa liksom og glæderne ligger som forundringspakker langs veiene — hvor ingenting er umulig og det bare er en tilfældighet at enikke har faat vinger! Og likevel — hvor hver dag hadde sit eget ansigt — og hvor gater og huser og mennesker var fulde av betydning og hemmelighet!

Jeg spaserte av og til med mine kusiner; deres mindste ord om denne store fremmede byen hadde dragning for mig. — Men helst gik jeg alene. Og det hændte, at jeg gik omveier for ikke at møte Marcus, naar han kom fra skolen, eller Vibeke og Cecilie, som var lærerinder. Jeg var bange for at bli opholdt — slik som den er det, som skal til stevnemøte —.

Jeg drev nedover det brede fortauget. Som i dis av sol var min egen nærværelse mig bevisst. Jeg saa mine blanke nye støvler, jeg kjendte det uvante tryk av sløret mot haken — jeg hørte de smaa knæk fra mit høie stramme silkebelte naar jeg gik. Men mit eget ydre var mig besynderlig uvedkommende. Mor valgte mine klær for mig; det faldt mig ikke ind at en anden hat kunde klædd mig bedre —. Det faldt mig ikke ind at jeg ikke var vakker. En dame i en bog er vakker. Jeg var en dame i en bog — jeg var damen fra alle de bøger, jeg hadde læst ...

Menneskene møtte mig. Aa alle de deilige menneskene fra dengang — med hast i skridtene, med søkende skridt, med ventende, leende, spørgende øine! Mit hjerte slog; mit hjerte skalv — skulde det hænde mig noget — skulde det hænde mig noget *nu?* Skulde jeg idag faa se etansigt, *ansigtet*, som jeg ikke mer kunde glemme? Skulde jeg

faa høre en stemme, *stemmen* — skulde jeg kjende et støt fra fotsaale til haarrot og vite: det er ham? Vite det saa visst som en engel fra himlen hadde sagt det til mig!

Det regnet ... jeg blev ængstelig. Jeg gik i uro, som steg — alle de forborgne paraplyerne, som sommetider gjemte ansigterne — det blev til en stor maskerade — til en gjemsellek med hundrede fremmede — og jeg syntes noget sa mig at *han* hadde passert mig — og jeg blev het og kold og vendte hurtig og mer løp end gik tilbake den samme veien, jeg var kommet ...

Eller jeg sat paa en av bænkene som staar langs trærækken i studenterlunden.

Jeg saa ikke dem som gik foran mig paa den brede grusgangen. Jeg bare fornemmet dem — en bølgende flod av liv. Jeg sat og kjendte hvor det levde —. Til noget med ett vakte mig — en arm, som svinget en stok som B. pleiet det. Et ansigt, som ikke lignet, men likevel satte en drøm i bevægelse, skapte et syn ...

Saa tok skikkelsen, jeg speidet efter, form — litt efter litt. Jeg visste hvordan hans hode maatte sitte paa skuldrene — jeg visste hvordan han vilde gaa, staa, hilse. Jeg hadde bygget ham op — av nutid og fortid, av levende og dødt, av bestemte erindringer og av tilfældige oplevelser paa en fremmed gate. Jeg skulde dra kjensel paa ham blandt tusen ...Jeg kom hjem til vor egen dør; jeg ringte; jeg stod og ventet; der gik bølger av spænding gjennem mig ... Noget kunde være skedd ... noget maatte være hændt mens jeg var borte!

Aandeløs spurte jeg piken som lukket op: har nogen været her, er det brev til mig, er her fremmede?

Om kvelden skrev jeg i min dagbog. Bogen var min fortrolige. Jeg trodde mig forvart.

Jeg visste ikke, at mit væsen røbet sin egen hemmelighet.

Forholdene i vort hjem øket min følelse av tryghet, av forventning.

Vort hjem var blit skuffende likt et lykkelig.

Mors og fars samtaler ved maaltiderne var livlige og fulde av samdrægtige interesser. Mor og far var forbundsfæller, som la planer. Mor forhørte sig hos far om de folks forhold og titler som hun skulde sammen med; far raadspurte mor om indkjøp til huset, om sin paaklædning ...

Jeg tror, det moret mor at vinde fars slegt for hans øine. Kanske har hun visst at familien hadde sørget over fars egteskap; eller hun har ant det.

Det var mors styrke, at hun blev i sit eget. — Hun forsøkte ikke tilegne sig et nyt væsen; hun gik ikke mer over til Stendalfamiliens seder end hun hadde gjort det til fars. — Hun var taus mellem alle de meget talende i vor slegt; men det var en lyttende taushet og tanterne likteat hun hørte paa dem. — Naar hun snakket var det ikke om politik eller husstel; det var om smaating fra gaten; en besynderlig hund, hun hadde set; minder fra X; noget pudsig, hun hadde opdaget i teatret. — Mor hadde en evne til at betegne med et tonefald, en haandbevægelse. Hun brukte fine og forskjellige ord og hun fik let folk til at le og gjorde deres øine mildere.

Jeg hørte nøie paa mor naar hun fortalte. Jeg fandt ord fra bøker, vi begge nylig hadde læst, i det hun sa; det var nye ord, de gav hendes fortællinger en anden farve end tanternes, som vandret de samme vendinger ...

I familiemiddagene blev mors klær lagt merke til. Hun som kom fra en smaaby nordpaa gav tanterne og kusinerne, som alle aar hadde levd i Kristiania, oplysning om moder, farver ...

De tok hen paa mor; de rørte hendes kjoles stof, hendes smaa sindrige opslag og utbrett og broderier med tunge forsigtige fingre. „Jasaa du," sa de — „de bruker det saan nu." „Jeg bruker det," sa mor. Og hun saa fra den ene til den andre av de sorte silkekjolerne og nikket. Hun lærte tante Elise hvordan klær kan gjøre tyndere — og hun viste Cecilie hvordan klær kan gi barm.

De unge pikerne, som saa hende, sværmet for hende. Jeg fik et par veninder av den grund. Og tante Elise sa til far: „Din kone forstaar at klæ sig, Oscar, hun fører sig ..."Om det saa var mors vestlandske uttale syntes de den klædde hende. — Onkel Marcus gav sin beundring for mor høilydt tilkjende som hans maate er. Jeg saa far

rødme av glæde ... Onkel Marcus tok sit gallavæsen paa for mor — det virket ridderlighet hos andre mænd i slegten, ogsaa overfor tanterne. Fars egen høflighet foryngedes — ja, han lot mig gaa gjennem dører foran sig.

Mors væsen mot mænd hadde sikkerheten et vakkert ydre gir; det, som venter hyldest og skaper den.

Men det var ogsaa noget andet ved mor ...

Hun var fem og tredve aar da vi kom til Kristiania; hun saa sommetider ut som tyve. Hun sat stille med hænderne i fanget, med lyttende blanke øine, og saa ut som tyve aar ... Jeg undret mig over det. Naar hun lo kunde hendes latter ta en glæde og en klang, dypere end den, anledningen gav. Det undret mig. Jeg visste ikke dengang, at det bare er én ting som gjør kvinder i mors alder slik ...

Det var imellem i den første tid sydpaa som om mors sikkerhet i fars kreds var større end hans egen.

Far maatte justere sine meninger —.

I Stendalslegten var dengang interessen for politik den, som samlet alle. Mellem herrerne dreiet samtalen sig uophørlig om politiskespørsmaal: stortingsdebatter, embedsbesættelser, avisartikler. Med politiske maal maaltes mænd, forhold, begivenheter. Ut fra konservativt standpunkt skilte alle, som lød navnet Stendal, sine medmennesker i bukker og faar ...

Kanhænde var fars politiske syn blit farvet av de mange ærgrelserne, han hadde hat i X. Det hændte denne første vinteren at samtalen i værelset, hvor herrerne sat, braat tystnet for en uttalelse av far; det hændte at onkel Marcus hyssjet ham ned og far blev da som en skolegut for onkel Marcus.

Naar far efter en slik hændelse kom ind i stuen til damerne søkte hans øine mor. Han satte sig hen til hende — strøk sig over ansigtet — blev rolig i uttrykket lik en, som kommer i havn.

Jeg saa det dengang; men jeg opfattet det ikke. Mine sanser tok mot det; men det er siden, jeg har skjønt det. Det hadde dengang ingen betydning for mig.

For mig hadde hver begivenhet utenfor det daglige magisk glans.

Et selskap hos onkel Marcus var ikke et almindelig selskap. Det var en tildragelse paa bikken til at bli en oplevelse ... Om alle, som der var samlet, laa der noget i luften. Hver enkelt hadde sin bakgrund av merkværdige hændelser — jeg saa dem mot et fjernsyn av hvad jeg hadde hørt om dem.Det var onkel Marcus med den store sorg; visste mine kusiner mer om den end jeg? Jeg fik dem paa tomandshaand, spurte dem ut ... Der var assessor Stendals andet egteskap — hadde det første ikke været lykkelig? Jeg spurte ... „Er de lykkelige?“ spurte jeg Mikael naar han nævnte sine gifte venner. Og jeg var glad over at alle redebon og villig snakket med mig om kjærlighet og lot mig si hvad jeg tænkte ... og jeg likte at sitte med mine kusiner om mig og fortælle dem hvad jeg hadde set i teatret. Jeg spurte dem om de hadde læst „Liane eller den anden hustru“. Jeg fortalte dem indholdet da de bad mig om det ...

Naar jeg var i teatret med mor og Marcus — det hændte nogen faa ganger denne vinter — var det næsten mer end jeg kunde holde ut. Indtrykkene slog ind over mig som sjøer; jeg mistet pusten; jeg fik skyer for øinene og kunde ikke se tydelig ... Og naar Marcus midt under spillet spurte mig om jeg kunde merke, at en av skuespillerne var litt fuld — da var det som Marcus snakket fremmede sprog til mig. Eller som jeg vaagnet ved at nogen gjorde mig ondt ,..

Det staar ogsaa for mig naar jeg tænker tilbake paa denne tiden som om det meste av det, jeg saa, forstørret sig for mig. Som om jeg trængte litt tid overfor hver uventet ting for at bringe den paa ret plads i bevisstheten: Der kom en fremmed dame paa visit til mor. I detsamme døren aapnet sig og hun kom ind i stuen syntes hun mig usedvanlig rikt klædd og hendes ansigt virket sjelden straalende ... Først litt efter litt saa jeg, at hun var en ældre dame i slitte klær.

Vi hadde hat vor første jul i Kristiania. Jeg var seksten aar gammel.

Det var aften i tante Elises lille stue. Vi sat rundt bordet og heklet; lampen speilte sig i den blanke, mørke mahogniflaten og bak min plads ved væggen hang fotografierne av slegten i ovale, sorte trærammer. Jeg rørte dem med nakken, naar jeg lænet mig bakover.

Doktor Stendals døtre, Vibeke og Cecilie assessors og to unge piker, som bodde „nedenunder", sat rundt bordet. — Fætter Mikael var netop kommet indom. Han visste, vi var samlet hos tante Elise for at hekle til Santalmissionen, han hadde noget sukkertøi med til os — til „skandalmissionen" sa han. Jeg syntes det var meget vittig.

Tante Elise gjorde plads til ham; mellem hende og mig satte han sig. Og samtalen fik en høiere klang som den faar det blandt damer, naar en mand kommer tilstede. Alle vilde ha hans opmerksomhet. Jeg var stolt over at det var ved siden av mig han sat og at det var mit heklenøste han lekte med. Men egentlig likte jeg ikke Mikael; munden ligger saa løst i hans ansigt ...De snakket om et egteskap blandt fælles kjendte, Cecilie sa: „Den har det bedst, som ikke binder sig." Det mener hun ikke, tænkte jeg, det sier hun fordi hun snart er tredve ... En sa: „Men du, Benedicte, du vil gifte dig." „Ja," sa jeg. „Du vil vel ha silkekjole som brud?" „Ja," sa jeg. Og jeg la kanske noget til om silkens sort. „Men hvordan mand vil du ha?" sa fætter Mikael — „vil du ha mig for eksempel, Bene?

Jeg saa op. Det var ikke Mikaels spøk; den hadde jeg lært mig til at møte; men det var noget i hans stemme ... Der gik et blik over brillerne fra tante Elise — et: la det være nok ... Jeg saa mig rundt bordet. Alle hoderne var bøiet over hekletøiet ... Men idetsamme løftet Cecilie Stendal sit med et kast: „Det kan ikke nytte dig, Mikael," sa hun, „Benedictes mand er stor og smuk og skjegløs — han har til og med deilige hænder." Hun la sig bakover og lo ut av en længe gjemt trang —. Bordet rystet — og som en kjede knyttet latteren sig og bruste rundt bordet ...

De visste det. De lo av mig.

Jeg kjendte — jeg har siden tænkt at slik kjender den det som klærne rives av med vold ....

Jeg reiste mig og rygget tilbake mot væggen og jeg hørte at billederne bak mig faldt ned. Saa slog jeg.Jeg slog Mikael midt i ansigtet.

Jeg blev bevisstløs.

Inde paa tante Elises seng under skraataket hadde de lagt mig.

Tante Elise sat ved siden av sengen og snakket til mig — med den store tunge lorgnetten langt ute paa den store tunge næsen.

Jeg hørte ikke paa hvad hun sa. Men likevel hørte jeg det. For det kom tilbake til mig siden.

Jeg følte bare en eneste ting: Had. Had mot dem derinde. Mot alle mennesker. —

Tante Elise vilde jeg skulde la dem hjælpe mig, følge mig hjem. Jeg holdt mig fast i sengen; jeg vilde ikke røre mig før de var gaat.

Hun maatte føie mig. Hun fulgte mig selv hjem; hun holdt mig fast under armen med sin magre haand og snakket fremdeles til mig om det samme med sin dype mandsrøst, mens vi gik gjennem mennesketomme gater, hvor der laa nysne.

At en overspændt sekstenaars pike blir ledd av — det skulde ikke være nogen begivenhet —.

Jeg vet ikke at jeg har nogen begivenhet i mit liv, før og siden, som kan lignes det, som skedde den kvelden i tante Elises stue. Det endevendte tilværelsen for mig. Det har smittet avpaa mit liv til idag. Jeg frir mig kanhænde aldrig for det ...

I begyndelsen kjendte jeg bare træthet. Og tomhet. Naar jeg vaagnet om morgenen laa det over mig som noget

ondt; jeg hadde ikke lyst til at staa op; jeg glædde mig ikke til at komme ut paa gaten; noget var forbi. — Jeg kunde ikke tænke tydelig; ikke føle tydelig heller; en ulidelig skamfølelse laa som et lag utenom mig og døvet ...

Og trods jeg kjendte bitterhet mot mor tror jeg likevel, jeg straks fornemmet at det var en anden og større bitterhet, som sat bakom og blev mig værst —.

Jeg var viss paa at mor hadde læst i dagbogen min. Og siden utlevert mig. Jeg brukte mange feberhete timer til at forsøke utgrunde, hvor jeg kunde ha glemt bogen — naar hun kunde ha læst den —. Det faldt mig ikke ind, at ingenting var lettere end av hvad jeg selv berettet og villig fortalte at skjønne, at jeg gik og bar paa et mandsideal — og av en bestemt skikkelse. Cecilie Stendal hadde selv gjettet min hemmelighet, jeg var ikke forraadt av nogen — jeg hadde forraadt mig selv. Men det faldt mig ikke ind. —

I lang tid kunde jeg ikke se mor i øinene. Spørge hende vilde jeg ikke; for fra første stund brukte jeg al min evne til at skjule, at det som var hændt hos tante Elise, haade været nogetutover det almindelige. Jeg hadde hat hodepine; jeg var blit heftig; jeg hadde besvimt.

Mor sendte mig til læge; jeg fik jernmixtur.

De hadde ledd av mig. — Ikke bare den kvelden — mange ganger, kanske bestandig.

Jeg pinte min hukommelse, pinte den for billed paa billed fra mit samvær med kusinerne. Mikael ... Jeg saa ansigter og uttryk, som jeg ikke hadde set før, hørte tonefald jeg ikke hadde hørt, — nu laa de i øret og var ikke mer til at mistyde.

Jeg var et latterlig menneske; jeg, Benedicte Cecilie, var en latterlig person. —

Og jeg begyndte, for første gang i mit liv, at se bakover.

Til da kunde alt, jeg hadde levd, samles under ett ord: Forventning. Og bak forventningen forvissning. Det var, likesom nogen hadde git mig et løfte, og som om det løftet hadde været den første lyd som hadde naadd mig fra verden. Det hadde lagt sig over alle cellerne i hjernen — det var blit underlaget for alt jeg siden saa og følte.

Nu opdaget jeg, at ingen nogengang hadde lovt mig noget.

Og litt efter litt — — litt efter litt blev jeg vár misforholdet mellem mig og virkeligheten. Jeg begyndte at skimte mit eget jeg. Det som hadde været mig til da. Og for hvert nyt træk,jeg fik mod til at erkjende som mit eget billeds led jeg kval.

Minderne om mine egne ord, handlinger, forhaabninger fra langt tilbake og frem til de sidste ukers kom til mig, sat omkring mig og lot sig ikke jage ... Jeg gik som i ørske — gjorde ting mor bad mig om — læste med Mette, tørret støv, skjænket té ... Men hele tiden var det som holdt en sterk arm mig oppe i luften over mit eget hode og tvang mig til ufravendt at stirre ned paa mig selv ... Og jeg fik avsky for det, jeg saa — paa samme vis som jeg fik imot de stederne i byen, jeg før helst hadde søkt, slik fik jeg motvilje mot mig selv — som mot et menneske som hadde ført skam og ydmygelse over mig. For mit eget ydre — for alt jeg sa og gjorde ...

Og jeg er aldrig mer blit kvit hende, denne andre, som beskuer mig og følger mig med kolde virkelige øine — jeg selv, som staar utenfor og tar noget fra mig selv — ogsaa i de stunderne, jeg skulde ha lov til at glemme ...

Jeg saa paa mit ansigt. Jeg sat i timevis om kvelden mens Mette sov og saa paa det; naar ingen var i stuen stillet jeg mig foran det store speilet derinde og dreiet mig langsomt rundt ... Jeg saa en karikatur, en forvrængning av noget, jeg hadde elsket.Om kvelden krøp jeg sammen under teppet i sorg.

Og som jeg lot træk og linjer av mit uutviklete kantete ydre svi sig ind i synet som brændemerke paa det billed av mig selv, jeg hadde eid — saa tok jeg forestillinger, jeg hadde hat og holdt dem op i dagslyset og saa, hvordan de skrumpet som gamle blader.

Jeg gjennemgik minderne fra Roum — med Cecilies øine, Mikaels, tante Elises gik jeg dem gjennem ... Og jeg saa, at hun med de for store føtterne og den daarlige huden var blit den virkelige Benedicte — og den andre, som

ventet Gulnares deilighet like sikkert som Stella's — hun var skyggen, den uformelige skyggen, som folk ler av.

Som et glimt av sandhet og virkelighet opfattet jeg nu ulyksaligheten, som fulgte dansen med Joachim Brandt. *Nu* drog jeg kjendsel paa den — saa den som et forefærd, et varsel jeg ikke hadde villet ænse ...

Tante Elise hadde talt til mig om kjærlighet. Jeg hadde ligget paa sengen under skraataket og hørt hende si det. Hun lyver, hun sitter og lyver, hadde det hvisket indi mig. Men jeg visste, jeg var fortapt.

„Des mindre man tænker paa de ting des bedre — des mindre des bedre. Kommer det saa kommer det, Benedicte. Men ikke tænke paa det; ikke tale om det. Kvinder som snakkermeget om kjærlighet og gaar og venter paa en mand ..."

De kvinder kaldes giftesyke, hadde hun sagt.

Giftesyk ...

Ordet sat indi mig og væsket. Jeg kunde ikke komme løs fra det — jeg kjendte det som noget græsselig som bredde sig ...

Giftesyk ...

Du er det — du er det, sa det i mig — du har ikke tænkt paa andet, ikke villet noget andet — har aldrig tvilt paa, at det var meningen, meningen fra begyndelsen av ...

Nogen skulde staa mig til regnskap!

Harme mot alt og alle reiste sig i mig — mot forældre, lærerinder, skolen, bøkerne — de hadde løiet for mig! De hadde tidd og ikke sagt det! Og jeg søkte noget bestemt, en enkelt, noget at hevne mig paa ... Men jeg fandt ikke. Og indi mig haante det: Ingen har lovt dig noget.

Og jeg faldt tilbake mot mig selv.

„En ung pike uten penger og med et uanseelig ydre gjør bedst i at slaa de tanker bort —" hadde hun sagt.

„... Se paa mig, Benedicte," hadde hun sagt — „jeg har viet arbeidet og ensomheten mit liv og jeg tør si jeg er et tilfredsere og lykkeligere menneske end de fleste ..."

Og hun hadde talt om tilfredshet. Og om lykke. Og hun hadde lagt haanden medsignetringen over min haand og sagt: „Vi fattige embedsmandsdøtre ..."

Se paa mig, — hadde hun sagt.

Jeg hadde set paa hende.

Og naar jeg lukket øinene om natten, saa jeg hende endnu sitte der paa stolen ved sengen, med den lille strikkete sorte kraven over skuldrene — i det smale værelset, hvor der lugtet glycerinsæpe og kamfer og hvor toiletbordet og vaskevandsstolen hadde blomstrete sirtsskjørter paa sig ... Og jeg følte hvordan der var naar hun var ganske alene derinde og bare uret paa komoden tikket ...

Hun hadde gjort mig til ett med sig og sagt „Vi" ...

Jeg blev vild av gru.

En tid, den første efter begivenheten, hadde jeg vanskelig for at være sammen med andre. Jeg overvældedes ved mindste anledning av skyhet og forvirring.

Cecilie Stendal skjønte vel noget.

Hun blev venligere mot mig end før. Hun sendte mig ikke længer rappe spørsmaal. Hun viste mig en slags fortrolighet som hædret mig. Hun tok mig ofte under armen og inviterte mig til konditoren. — Hendes venskap blev tilslut broen, som bar til det nye.

Jeg gik over til fienden.

Jeg vilde redde mig — vilde bli som en avdem. Og alle mine sanser skjærptes og min evne til at efterligne vaagnet.

Det var ikke længer livet, ikke de andre, som dreiet sig om mig. Jeg begyndte selv at dreie ....

Alle mine bevægelser blev mig bevisst, min opmerksomhet stod vakt over mig selv. Jeg dannet mit nye jeg — mit nye kunstfærdige jeg. Og ikke bare mit indre — ogsaa mit ydre formet min vilje i aarene, som nu kom.

Jeg saa at min mund var for stor; jeg saa med forfærdelse, at der var en likhet mellem min mund og Mikaels. Jeg trak mine læber sammen — jeg holdt dem tæt til tænderne og jeg glemte ikke at holde min mund igjen naar jeg lyttet; jeg gav halve smil for hele ...

Jeg opdaget, at det var mine øine som hurtigst røbet det, jeg tænkte; og jeg saa ikke saa meget som før paa dem, jeg snakket med; jeg øvet mig ogsaa for speilet i at se mig selv rolig og behersket i ansigtet —.

Foran speilet hadde jeg mange anfald av sorg over det, jeg saa. Min hud var daarlig, mit haar var ujevnt av farve. Og jeg tænkte paa mors haar, som endnu laa i en gylden, skinnende fletning om hendes hode. Og paa mors bleke, hvite pletfri hud ...

Mine hænder og mine tænder tilfredsstillet mig; dem pleiet jeg med nervøs omhu; og jeg betragtet nøie mors haandbevægelser og søkte at gjøredem efter. Ja det var trods alt mor jeg forsøkte at efterligne. Jeg saa at hun hadde noget, som Stendaldamerne manglet og som jeg vilde staa mig paa ...

Jeg tilvendte mig hendes ordstilling — jeg fortalte ting som hun kunde ha fortalt. Men de lød ikke pudsige. Ingen lo av dem. Samtalen flød videre henover mig og dem. Jeg bet krænkelsen i mig; jeg forsøkte paany. — Men saalænge stelte jeg paa det lille, jeg vilde si, at det, som tilslut kom, klang dødt. —

Jeg blev meget agtpaagivende. Og nu kunde jeg høre alt omkring mig klart, for indi mig selv var hver lyd forstummet.

Jeg stræbte i den første tid, det første halve aar, bare efter at komme i orden — og uten at tænke indlemmet jeg i mig de andres begreper, meninger. Det var ikke vanskelig — de laa færdige.

Siden fik jeg ogsaa en slags ærgjerrighet — en trang til at vise at jeg hadde tat tonen rigtig og kunde gi den fuld tilbake —.

Da jeg fik mod til det, blev det mig magtpaaliggende at bruke hver leilighet til at la Cecilie og de andre forstaa at det gamle var forbigangent. Jeg frasa mig al befatning med mit forrige jeg som med et sørgelig bekjendtskap. Og jeg fik ogsaa et par ganger held til at latterliggjøre mig selv fra dengang ... Efter det følte jeg mig tryggere og fik mer selvtillid.Rædslen for at bli ledd av var gaat mig i blodet. Og i den — i frygten for at bli til latter — syntes jeg, jeg naadde samfølelse med hele slegten. Alle værdier, alle begreper synte sig for mig som stod de i nærmere eller mer fjernt forhold netop til den frygten.

Og naar jeg hørte beklagelserne over mennesker, som „forløp sig“, forivret sig, forsnakket sig — hørte hvordan det blev de menneskene som, enten de var politikere eller kunstnere, ja, selv om de var embedsmænd, officerer, gav stof til samtaler — saa kunde det komme som et frostryk over mig, en svimmel fornemmelse av at ha været like ved at stupe utfor — og efterpaa en het glædesstrøm over at sitte frelst!

Men én ting bragte foran alt andet menneskene ut i latterlighet: Kjærlighet. Ingenting gjorde folk saa latterlige som kjærlighet. Jeg saa det.

Et forelsket menneske — det var et angripelig og komisk menneske som ikke mer bar sit hode høit — det var en person som maatte gaa i en ildregn av hentydninger, i en skjærsild av spotsord.

Og naar det forelskete menneske blev forlovet da kunde ingenting mer forbli gjemt — da gik lystigheten som bakevje om de forlovete og tok med sig øiekast og rødme og bittesmaa ord — og talen til dem og om dem fik

blandingen avoverbærenhet og nysgjerrighet som liksom gjorde luften dirrende ...

Jeg turde ikke mer se paa Betty Stendal da hun var blit forlovet med sin fars assistent.

Og da hun som gift ikke længer kunde skjule at hun skulde bli mor — da undret jeg hvordan hun vilde overleve skammen.

Jeg rødmet over assessor Stendal som endnu sommetider saa forelsket paa sin kone; og jeg var lykkelig over at far aldrig viste mor ømhet naar nogen saa det —.

Tanterne snakket om barnefødsler som om det store kors og prøvelsen. Og deres væsen sa mig, at hadde *de* hat noget med kjærligheten at gjøre saa var det av vanvare ...

„Tro du mig, Bene,“ sa Cecilie Stendal — „gud amor er en temmelig tarvelig fyr paa nært hold.“

Ja, tænkte jeg.

Men likevel kunde jeg ikke altid faa sindet væk fra det, som var forbi ...

Tankerne nærmet sig som en fristelse; jeg skjøv dem fra mig. Men næste kveld var de der igjen. Og da den første anspændelse forat bli et nyt menneske begyndte at gi sig fik jeg av og til perioder av hjemvé.

Jeg skrev ikke mere i dagbogen; men jeg maatte røre den. Jeg bladet i den og læste, hvad jeg hadde skrevet for længe siden — i mit forrigeliv. Jeg vilde sætte mig til doms over det — men litt efter maatte jeg graate ...

Jeg snakket med Marcus om Roum; jeg snakket sentimentalt og rørende om bedene i haven, rosenbusken, Fredrikkes grav — og jeg nævnte mig selv fra den tid som et enfoldig væsen, hauglagt sammen med Lise ...

Jeg søkte Marcus mer end før; jeg kom tilbake til ham som jeg altid gjorde det naar noget slog feil for mig. Vort syn paa livet stemte nu mer overens; jeg forstod bedre end før Marcus' sky for at bli lagt merke til; og hans tanker om byen, vi var flyttet til, blev litt efter litt mine ... Marcus snakket og forgyldningen gik av. Gaterne og husene blev det, de var: fremmede gater og huser. „Ingen kjender hverandre,“ sa Marcus. „Nogen kan dø i kjelderen og ingen vet det.“

Marcus hadde vantrivtes fra første stund — i huset, vi bodde i, paa skolen, ja selv paa landet i Asker hvor vi var i ferien. Paa skolen blev han haanet for sin vestlandske uttale, for sendrægtighet; han fik stor uvilje mot Kristianiagutterne. I gaarden, hvor vi bodde sammen med fem andre familier pinte lyd av barn og musik ham; ikke engang i sit eget værelse fandt han sig tilrette. „Her lugter andre folk,“ sa han. Ofte drev han om i utkanten av byen av ulyst til at komme hjem dit vi bodde.

Og Marcus snakket om heien bak Roum, omKap — som en forvist om landet sit. Og ogsaa jeg hengav mig til at snakke med Marcus om X, om skipperhuset, Janna, leken i haven — som en der hengir sig til en liten og kjær last.

Jeg læste efter Marcus' raad i det ny testamente om kvelden — især hvis dagen hadde bragt en skuffelse eller slikt. Det kunde være en liten ting: at mor stod selskapsklædd i en ny kjole og bad mig hegte den — og at mors vakkerhet paatrængte sig mig ... Eller det kunde være noget mer: mit første bal hvor jeg sat mange danser over; eller ballet hos studenterne, som Mikael ikke inviterte mig til ...

Jeg strøk under ord, som jeg syntes trøstet mig for lidt uret, i testamentet. Jeg gik ogsaa til en fattig familie med mat ... Men jeg følte ikke nogen glæde, som var egte, ved at gaa til de fattige og øve velgjørenhet. Jeg har kanske ikke følt det siden heller ...

Jeg vet at deres kaar er onde. Jeg vet, at vi har forpligtelse, vi andre. Men jeg vet ogsaa noget andet og jeg tror, jeg alt dengang uklart følte det: de og vi er fiender.

Far kaldte tjenere kjæltringer og dagtyver naar han var vred; min farfar har kanske slaat dem med en kjep; hvordan kan vor klasse og deres møtes som om ingenting var? Og jeg er blit lært som barn at jeg skal ikke spise

og drikke og snakke som dem. Og jeg væmmes ved lugtenav gammelt og urent tøi og av syk aande. Hvad nytter det at jeg siden jeg blev bevisst har gjort vold paa mine instinkter? Det blir likevel vold.

Jeg er desuten bange for dem. Deres øine mistror mig. Og jeg er glad naar jeg forlater dem og deres smaa daarlige rum.

Nei, jeg gik ikke til de fattige for de fattiges skyld. Men jeg gik dit fordi *de* kunde gi mig noget; fordi jeg var fattigere end dem var det, jeg gik. Og naar deres fattigdom hadde git mig overflodsfølelsen tilbake glemte jeg dem.

Ind mot jul det andre aaret, vi var sydpaa, kom Brandt til byen. Han var blit overlærer paa en av de store skolerne der.

Jeg møtte ham uventet i trapopgangen da han hadde været oppe og hilst paa far og mor. Han var blit helt hvit ved tindingen og jeg syntes hans ansigt hadde et træt og slitt uttryk.

Jeg kjendte efter møtet med ham som en svimmelhet; den varte hele aftenen. Og da jeg hadde lagt mig overvældedes jeg av sørgmodighet og maatte graate.

Men dette sterke førsteindtryk avløstes hurtig av en irritation, naar han kom.

Muligheten at mor endnu kunde være forelsket i ham streifet mig bare; den syntes saaurimelig. Brandt var blit gammel med det hvite haaret, han var som en blek og falmet skygge av noget, jeg engang hadde set mig solblind paa.

Desuten hadde en slik mistanke ikke kunnet faa fæste mer. Mors og Brandts samvær de næste maaneder hadde næsten præg av likegyldighet. Han kom ikke ofte til os; naar han kom snakket han mest med far om forholdene ved skolen og forandringer i slegten. De ord han og mor vekslet, var faa og tilfældige. Hun takket ham for bøger, han hadde sendt hende; men han spurte hende ikke om hendes mening om dem ...

Brandts nærværelse plaget mig.

En gang hadde han været en utsending fra det som ventet — nu var han bare én som mindet mig om det, jeg vilde glemme.

Jeg hadde det sidste aaret knapt aapnet en bog; jeg var ræd han skulde begynde at snakke om bøger.

Der kom ogsaa et kjedelig minde saasnart han var tilstede: Mindet om hans og min dans ..... Det forbandt besynderlig halstarrighet med det, som siden var skedd i tante Elises stue og gjorde min ydmygelse mer nærværende —.

Jeg hadde endda vanskeligere for at være naturlig mot ham end mot andre. Og jeg saa, at mit forandrede væsen forundret ham. Og ogsaa *det* irriterte mig.Men at Brandts gjenkomst idethele ikke fik større betydning for mig det kom vel mest av at det netop i de dagene hændte noget hjemme.

En kveld kom Marcus ind til mig og Mette. Han satte sig ned og sa: „Imorgen vil jeg si til far at jeg ikke vil bli officer.“ Hans ansigt blev hvitt, da han sa det — og han saa paa mig som om han hadde spurt mig om noget.

„Er du gal,“ sa Mette.

Og jeg tænkte det, Mette sa.

Og endnu mens Marcus forklarte hvordan han siden konfirmationen hadde været besluttet — og mens han gav sine grunde nøiagtig som hadde han ordnet dem i bunke — tænkte jeg: det er umulig — det er umulig.

„Har du snakket med nogen om det?“ sa jeg.

Marcus nikket.

„Med mor,“ sa han.

Da for det en uvilje gjennem mig.

„Far blir aldrig glad i dig mer,“ sa jeg.

„Nei,“ sa Marcus.

Han sa det lik en som vet, han er fortapt. Og med ett strømmet en følelse av fællesskap frem i mig ...

— — Jeg saa Marcus gaa forbi med sabel og røde rænner i bukserne, lys og seirende slik jeg altid hadde tænkt ham — — og jeg saa den andre som sat igjen paa pindestolen foran mig,duknakket og fregnet, i en trøie som var for kort i ærmene — — —

Jeg lovte Marcus, jeg skulde hjælpe ham.

Men „imorgen“ kom og Marcus fandt ingen leilighet til at si det. Det gik flere dage ...

Far var i høistemt humør — som om han gik i en hemmelig glæde. Mor likedan; hun nynnet. Far spøkte med os; han snakket om at holde en liten festlig middag i en anledning han ikke vilde nævne. Saa en kveld sa han os det: Onkel Marcus var blit kammerherre ...

Far tændte begge lamperne i stuen; onkel Marcus skulde selv komme og bli lykønsket av os.

For at forstaa fars glæde, familiens, maa man forstaa hvad kongehuset altid har været for vor slegt.

Kongehuset — det er farshuset.

Naar de kongelige holdt sit indtog fra Sverige og i nogen uker lot norske undersaatter opleve hof gik der en ubrutt strøm nyheter deroppe fra slotsbakken ind i vor familie, vore hjem.

Vor slegt er jo fattig — som embedsslegter flest. Og den maatte forbli i utkanten av den selskabelighet, som blusset op omkring de kongelige ... Men somme av familiens medlemmer kom i embeds medfør i de officielle middagene paa slottet, og paa „slotsballet“ var de fleste av slegten med: damene i sorte kjoler med ennødtvungen utringning, størsteparten av herrerne i uniform.

Cecilie Stendal kunde alle Europas kongehus paa sine fingre — hun nævnte dem som man nævner bekjendte og hun misbilliget eller glædet sig over forbindelser mellem fyrstehusene som over dem i sin omgangskreds.

Onkel Marcus var inde i rangforordningen som i sin egen bataljons officersliste. Og hver paa sit vis var de fleste i familien interessert i det, som foregik „deroppe“.

Over fars skrivebord hang kongens billed.

Far husket ordret sætninger, kongen hadde henvendt til ham.

Kom en officer gjennem rikt gifte i den stilling, han kunde føre hus, sa far: „Det vil glæde Hans Majestæt ...“

Jeg blev tyve aar gammel før jeg turde tænke at der kunde være feil eller lyte ved et kongehus.

Onkel Marcus sat i sofaen.

Jeg kjendte lugten av havannatobak og russelær som altid fulgte ham. Jeg sat og hørte paa samtalen. De kongelige navne nævntes i vor stue med ny og fortrolig klang ... Og glæden over det, som var hændt, tinte gjennnm mig som et mildveir, og min tanker utvidet sig og arbeidet med at naa begivenhetens sidste, ytterste mulighet — muligheten for mig, Benedicte. Om *dette* vilde jeg trøstig kunne snakke med Cecilieog de andre — denne glæde kunde jeg dele med dem uten frygt — ja, i alt som av dette vilde følge kunde vi møtes, jeg og de andre. En kongelig hilsen paa gaten ... en kongelig dans paa slottet ... I gylden beærethet sat jeg ved stuebordet og hørte samtalen som langt borte fra.

Far sa til onkel Marcus:

„Det er folk som dig de trænger deroppe, Marcus — du glir sgu ikke paa de bonete gulvene!“

Og litt efter snakket de om Carl XV's hof og far gjengav et møte mellem Carl XV og bedstefar Stendal ...

Jeg følte en lykke slutte sig om mig ... jeg var en Stendal, Gud være lovet jeg var en av dem!

„Vi skal ha et glas champagne, Mia!" sa far.

Og straks kjendte jeg en heftig længsel efter den søte, stikkende smaken av vinen ... —.

Da piken kom med brettet spurte far efter Marcus. Han sat og læste; jeg hentet ham. Far kaldte ham hen til sig. „Kom frem i lyset, gut, kom hit," sa far. Og hans haand blev liggende paa Marcus' skulder og han saa paa Marcus med en egen kraft i blikket. Ja saa øket Marcus' nærvær fars glæde i det øieblik, at fars læber skalv. Og jeg forstod far bedre end før og jeg tænkte: Jeg vil si det til Marcus ...

Marcus stod ved bordet. Lyset fralampekuplen faldt gult like ind i ansigtet paa ham og han myste mot det med øinene. Hans haar hang ned i panden — far strøk det væk.

„Synes du ikke gutten har rettet meget paa sig dette sidste aaret?" noget slikt spurte far over mot sofaen — „han skal ikke skjæmme uniformen som han nu tegner," la han til.

Onkel bad Marcus snu ryg til — han vilde ta rygmaalet.

Men Marcus blev staaende. Han bare vendte sig litt og saa paa mig.

Da rystet jeg paa hodet.

Jeg rystet paa hodet og svigtet Marcus ...

Marcus sa:

„Far, jeg vil ikke bli officer."

Det som nu fulgte husker jeg ikke klart. For indi mig kjæmpet far og Marcus som de kjæmpet dér, i stuen. Og den ene kunde ikke overvinde den andre i mig — og jeg vilde si noget og gjøre noget men rørte mig ikke — og jeg hadde lovt at hjælpe Marcus men tidde ...

Da fars første utbrud efter det, Marcus hadde sagt, kom, tænkte jeg endnu paa det som nu med ett var ødelagt ... og jeg kjendte en slags vrede og et utaalmod mot Marcus. Han kunde ha ventet! Paa bordet stod vinen ... de tynde glassene stod tæt sammen og klirret hele tiden litt —.

Men da far stanset fordi de andre bad ham høre paa Marcus, og da det et øieblik blevaldeles stille før Marcus' litt hæse stemme sa: „Alt dengang da jeg var liten gut ..." da blev utaalmod og vrede borte i mig og jeg saa i en taake av taarer Marcus som stod med bleke læber og forklarte sig nøiagtig, mens fars korte „naa" — — „jasaa!" kom mot ham som trusler ...

Og for hvert ord Marcus sa husket jeg alt det han ikke sa — alt det han som liten hadde lidt og tidd med og aldrig fortalt andre end mig — og jeg saa Marcus for mig som en, som har ligget under og gaat krum og som nu endelig reiser sig og staar foran overmagten og tar op en ulike kamp ... Og indi mig sa det: ræk ham haanden, ræk Marcus haanden. Og jeg saa Marcus' haand som aapnet og knyttet sig like ved mig mens han snakket. Men jeg rørte mig ikke.

Far sa:

„Det er nok, det er mer end nok ...!" Og i stort oprør gjentok han Marcus' sidste ord, — „Jesus —Jesus!!" Og han snudde sig mot mor, mot onkel Marcus og mig og sa: „Dere hører det gutten staar her og sier — Dere hører han staar der som et fruntimmer og sier, at han er „befæstet i sin beslutning av Jesu ord," sier han — fy for ... fy for!"

„Ta det roligere, Oscar," sa onkel Marcus og reiste sig — og mens han saa paa klokken sa han andre beroligende ord til far. Men ogsaa i*hans* ansigt var farven blit sterkere. Han vilde gaa — far holdt ham igjen i armen ...

„Nei, nei!" sa far, „det er ikke et indfald — det er her — her i luften er det!" sa han og slog med armen utover værelset — „og det har været omkring mig som — som fandenskap siden han gik ut og ind her, *han* som aldrig

skulde sat fot under en officers bord! Hendes far,“ sa han.

Og nu stanset ingenting far mer.

Han drev i stuen, snakket stigende uavladelig om en gammel krænkelse for længe siden — hentet frem ord som i bedstefar skippers mund hadde hat lyd av humør, av blid spøk — i fars blev de til forsmædelse —. Og frem gjennem bedstefars skippers ringeagt fandt han som vei til mors ... og eftersom han snakket var det som hans egne ord aabenbarte mer av det han hittil bare hadde kjendt som noget, han støtte panden mot ... og han stanset og han stirret paa mor og med dirrende røst spurte han: „Har — har Marcus talt til *dig* om dette? Har han kanske talt til *dig* om dette.“

Mor sa: „Ja, Marcus har sagt det til mig, Stendal.“

Da saa far paa mor som en forvildet ...

„Jeg har bestandig trodd at Marcus ikke kunde bli officer,“ sa mor.

„Du har bestandig ...“

Far slog haanden i bordet, snudde sig mot onkel Marcus:„De har været sammen om det!“ brøt han ut — „de har været sammen om det. Allesammen. Du hører det!“

Jeg saa hen paa mor.

Jeg saa, at hendes stille hvite ansigt vendte sig mot far; og hun saa paa ham som man ser paa en ting, man betragter og ikke kjender ...

Og alting i mig samlet sig om far og jeg reiste mig og jeg veltet en stol for at komme hen til ham og jeg slog armene om ham.

Han tok mig heftig ind til sig.

„Nei, kanske ikke du, Bene. Du skulde været gutten —.“ Og hans stemme brast sammen og hans mund blev som en gammel mands.

Fra nu av var det bestandig noget som laa bak hver anledning hjemme og truet med at gi uhygge. Noget vi allesammen vilde gaa utenom og bli kvit, men som likevel var der mellem os: fars store skuffelse.

De første ukerne efter kvelden, Marcus hadde talt, kaldte far ham stadig ind til sig paa kontoret. Han lot sig sent overbevise om at Marcus’ beslutning var endelig. Gjennem den lukkete døren hørte vi fars og Marcus’ stemmer — slag i bordet og heftige ord —.

Somme dage var det som far ikke *saa* Marcus; han henvendte sig ikke til ham — svarte ham ikke naar han spurte. Saa kom der tider dahan var kjærligere mot ham end før, ja, behandlet ham som en voksen og spurte om hans mening ... Indtil et eller andet igjen ændret ham og heftige utbrud fulgte hver bevægelse, Marcus gjorde: hans gang, hans maate at spise paa ...

Marcus fik nervøse rykninger i ansigtet — „blingset med øinene“ som far kaldte det. Det irriterte far over al maate —. Og da det en dag kom forespørsel fra skolens rektor, om ikke Marcus’ slaphet i timerne hadde legemlig aarsak truet far med at ta ham ut av skolen. „La ham bli handelsmand!“ sa far.

Dette var det samme som at far hadde opgit Marcus som menneske. En mand som ikke var akademiker — det var i fars øine en mand som ingen muligheter mer hadde. Ham kunde ingenting mer redde, hverken ordenstegn eller titler ..

Mor snakket med far —. Marcus blev sendt til læge. Han fik jernmixtur.

Da nogen maaneder var gaat og Marcus hadde tat en nogenlunde eksamen i første gymnasium blev det bestemt at han skulde faa studere filologi — saafremt han fik en god artium. Marcus tok tilbudet med tak. Han hadde brukt saameget kraft til at avverge det, han ikke vilde, at han ikke hadde mer at sætte ind paa det han vilde.

Mor var den som gjorde denne vanskelige tiden lettere. Hun snakket mer end før med osalle; og naar hun var taus trykket ikke hendes taushet længer; ofte nynnet hun og blev det stumt i stuen om kvelden gik hun til pianoet og sang nogen av Kierulfs sange. Ved maaltiderne var det hende som holdt samtalen ilive. Og jeg husker en kveld far hadde sittet længe taus og stirret paa Marcus ... da reiste mor sig og gik hen og strøk far over panden. Og saa faa og sjeldne var mors kjærtegn at dette syntes mig stort og betydningsfuldt.

Jeg hadde et forsæt i denne tid, da forholdet mellem far og Marcus var saa fuldt av vanskelighet — et forsæt om at gjøre som mor: mildne og bygge bro. Men jeg var for optat med iagttagelser om mig og mit — jeg faldt tilbake i grublerier. Desuten gik jeg og følte mig i et slags skyld til Marcus; det gjorde mig nedstemt. Jeg forsøkte at forklare for ham hvordan det var gaat til at jeg ingenting hadde sagt for at hjælpe ham den kvelden. Jeg forklarte mig ogsaa — — paa turer, Marcus og jeg gik sammen i skumringen; men jeg syntes, jeg fik aldrig sagt det sidste ordet. Marcus rystet mig av sig. „Det er jo det samme nu,“ sa han, „nu er det gjort.“ En ond følelse av utilfredshet blev sittende igjen hos mig. Og en uavladelig trang til at vite mig paa god fot med Marcus drev mig til daglig at vise ham smaatjenester — til at søke hen paa hans værelse om kvelden. Men samtidig med dette følte jeg sterkere end før hvor jeg ogsaa holdt avfar og jeg ønsket paa et eller andet vis at være ham til ære ...

Naar jeg kom ind til Marcus om aftenen sat ofte mor der. Jeg tror ikke de skiftet emne naar jeg kom — men jeg følte likevel at noget i samtalen blev anderledes. Mors øine søkte mine mens hun snakket — hun var ikke tryg som naar Marcus og hun var alene. Inde hos Marcus pleiet hun ofte at gjenta ordbytte, hun hadde hørt og som det var noget komisk ved. Mor hadde stor evne til at eftergjøre stemmer og ansigtsuttryk og det var umulig ikke at le, naar hun snakket efter tante Elise med tung pust gjennem næsen og samtidig gjorde et litet kast med tommelfingeren, som dreiet hun den store signetringen paa pekefingeren ret ... Jeg lo — og kjendte en underlig blanding av skadefryd og ond samvittighet naar jeg gjorde det —. Jeg tok som en opreisning ved det — men husket straks efter at de, jeg lo av, var mine egne, kanske mer end mor var det ...

Jeg var begyndt at indse, at det ikke kunde nytte mig at forsøke at ligne mor.

Mor var blit som det forkjælte barnet i slegten. Hun gjorde og sa ting som ingen andre kunde gjøre uten at vække forargelse. Og hvis ikke onkel Marcus, familiens hode, som nu mer end nogensinde blev set op til, saa ubetinget og altid hadde staat paa mors side saa hadde ikke morsstilling været tryg længer —. Tanterne misbilliget at hun sat inde hos herrer mens de røkte; et par av de ældre herrer likte det heller ikke. Cecilie sa det til mig. Mor brukte ogsaa for sterke parfymer — bedstefar Stendal hadde ikke taalt denslags og siden hans tid hadde det været skik i familien ikke at bruke essenser. Paa tante Elises bord stod en flaske eau-de-cologne — det var „eaudecolognen“ — den eneste som av og til, men sparsomt, anvendtes paa lommetørklæ. Jeg vægret mig for den — mor sa, at i England brukte de den til de døde.

Som paa en gaade studerte jeg: hvorfor mor altid samlet herrerne om sig. Hun var ikke livlig; hun snakket ikke meget; det var de andre som snakket ... Jeg kom altid til samme slutning: det er hendes ydre, bare det. Og jeg syntes, det var noget foragtelig i dette. Jeg hørte hvad Mikael og onkel Marcus’ adjutant og kopist Søegaard snakket med mor om. Det var de almindeligste ting — teater, musik, nyt fra byen. Naar jeg blev alene tænkte jeg mig i mors sted — og jeg kjendte, hvor ord flokket sig i mig og det kom indfald allesteds fra til mig og jeg tænkte: jeg kunde snakke bedre, morsommere, livligere end hende. Jeg har bedre forstand end mor — jeg kan ikke bevise det, men det er saa, det er saa ...

Nei, jeg kunde ikke bevise det. Naar jeg forsøkte at blande mig i samtalen, mors og deandres, hørte jeg hvor mine ord faldt utenfor; ofte kom de ogsaa med en pludselighet og hadde en heftig klang, som vakte forundring ... Jeg merket det.

Og jeg husket hvad far hadde sagt til mig. „Du skulde været gutten, Bene“. Hvergang jeg hadde lidt nederlag, forsøkt at hævde mig ved siden av mor — forsøkt at snakke naturlig med en herre ... saa husket jeg fars ord. De blev mig som en dom ...

Jeg skulde været mand. *Jeg* hadde ikke som Marcus frygt for krig — jeg var ikke „skudræd“ — mit hjerte hadde altid banket naar far fortalte om Napoleon. Som mand hadde intet av det onde som nu pinte, kunnet naa mig. Og naar jeg fulgte tanken: hvad jeg som mand hadde hat ret til, frihet til — fór det støt av glæde gjennem mig. Og bebreidelser mot forsynet, som hadde dømt mig til at være kvinde, reiste sig i mig.

Jeg var dengang atten aar gammel. Jeg fik en ny ærgjerrighet —.

I selskaperne lyttet jeg ikke længer saa ærbødig til damernes samtaler. Jeg længtes efter at gjøre som mor, følge herrerne ind hvor de diskuterte politik og alvorlige emner. Jeg gjorde det nogen ganger; av al evne lyttet jeg til det som blev sagt, søkte at faa rede paa politiske spørsmaal, spurte far ... Og jeg begyndte at læse ogsaa *det* i aviserne som ikke var føljeton. Naar det saa hændte at jeg likeoverfor tanterneog kusinerne kunde berigtige noget de sa eller oplyse dem om det nyeste fra avisen følte jeg stolthet. Jeg hørte en gang tante Elise si til far: „Mon ikke Benedicte har et godt hode, Oscar?“ Den dagen gik jeg i glædesrus. Jeg skulde været mand!

Men netop som jeg hengav mig til tanker om hvor lykkelig jeg da vilde været — hvor jeg som gut skulde gjort far glæde — netop nu fik jeg sterkere længselsanfald end før efter ting, andre kvinder hadde. Jeg længtes efter vakre klær — jeg følte pine over at hælene paa støvlerne mine var skjæve og at jeg likevel maatte gaa med dem til det ogsaa blev hul paa saalen ... Jeg saa, hvorledes damer, som saa mindre godt ut end mig, fik mange til at se paa sig for sine klærs skyld og jeg fik hete ønsker om kostbare ting — pelsverk, lakert skotøi ...

Jeg husker, at min sjæl ikke fik fred før jeg hadde opnaadd at faa en hat med en lang fjær paa. Indtil jeg hadde faat den brændte jeg av begjær efter den — da jeg hadde den, turde jeg ikke gaa med den ved lys dag. Jeg vilde, at menneskene skulde se paa mig, lægge merke til mig — i det øieblik de gjorde det forsvandt mit mod og jeg undret om der var noget besynderlig ved mit ydre, mit væsen ...

Jeg hadde ogsaa andre svakhetsanfald.

Jeg saa en vaarkveld to gaa foran mig. Det var en dame og en herre. De gik nær sammen,de hadde ikke hast — jeg kunde se, hvor glad de var i hverandre. Jeg fulgte efter dem — jeg kunde ikke la være. Jeg gik forbi porten til huset vi bodde i — jeg snek forbi. De dreide ind i en sidegate ... jeg var nogen skridt bak dem; han la sin arm i hendes — jeg fik hjerteklap ... Og helt til de begge to forsvandt i et av smaahusene opover mot Kirkeveien saa jeg dem. Jeg stod og saa, at de gik gjennem en liten have op mot et forfaldent træhus — jeg stod og længtes efter dem.

Da jeg blev vár, hvad jeg hadde gjort, kjendte jeg en stor skam. Jeg forvisset mig om at ingen hadde set mig, hadde merket noget paa mig. Og længe efter hadde jeg i samvær med kusinerne følelse som en overløper. —

Den tredje vinter vi var i Kristiania hadde vi en ung kokkepike, som gjorde arbeidet i kjøkkenet let for mig, Hun lo og sang og jeg stod i et andet forhold til hende end til alle de fremmede pikerne, som til da hadde toget gjennem vort hjem og som jeg nu knapt husker det ydre av ...

Vi var begge nitten aar. Hun hadde fortalt mig om sit hjem ved Mjøsen. Jeg kjendte hende litt.

Da nogen maaneder var gaat opdaget mor, at Anna skulde ha et barn.

Mor kom i stort sindsoprør — det største, jeg har set hende i. Jeg kan huske hvordanhun stod midt paa gulvet i kontoret og fortalte far det; jeg sat netop med noget avskrivningsarbeide for far ...

„Det er skammelig; skammelig,“ sa hun igjen og igjen — „jeg vil ikke se hende mer, Stendal“ — og mors bleke læber skalv. „Hvorledes har hun vovet det — og her — i vort hus,“ og mor foldet hænderne over brystet, som hurtig steg og sank i hendes store bevægelse ...

Fars harme var som altid — sterk og ordrik og aktiv. Han gik straks ut til Anna — han kom tilbake med øinene mørke av heftighet — og han husket endnu noget at si og gik hastig ut ...

Jeg forsøkte at skrive. Men jeg skalv over kroppen. Jeg gik en tur med Marcus. „Det er synd mot det sjette bud,“ sa Marcus. „Ja,“ sa jeg; men jeg kunde ikke tænke paa andet end Annas muntre, blussende ansigt.

Far hadde forbudt os at se hende mer; hun skulde reise næste morgen.

Jeg hadde lagt mig om kvelden — jeg fik ingen ro. Det drog, det drog ... Jeg vilde bare si farvel til hende, et kort farvel —. Hendes synd var mørk og jeg vilde ikke gi hende haanden, men jeg vilde nikke til hende fra døren i pikeværelset

Jeg tok tøfler paa og gik i natlinnetet gjennem spisestuen og kjøkkenet. I pikeværelset var der lys. Hun sat paa sengekanten i underskjørt og nattrøie — den store lyse fletten hang nedoverryggen. Da jeg aapnet døren saa hun op. Hun saa ut som en ræd hund i øinene. Hun saa bare paa mig som en liten ydmyg hund. Jeg husket ikke det sjette bud mer — jeg tok hende om halsen og sa: Anna, Anna, Anna.

Da vi hadde graatt og blev mer stille sa hun:

„Dere maa ikke være her — majoren kunde komme —“

Jeg spurte hende hvorfor hun hadde gjort det. „Hvorfor har du gjort noget saa fælt — vi kunde hat det godt,“ sa jeg til hende.

Da svarte hun mig:

Jeg var saa gla i'n — jeg var ikke go for at negte 'n noenting.“

Disse ordene *blev* indi mig. Uttrykket som skalv hen over hende, da hun sa det, — med et gjenskjær av lykke — det blev indi mig.

Kjendte denslags mennesker kjærlighet? Og hvad kjendte de og hvad hadde hun ikke kunnet negte ham og *hvad var kjærlighet?*

Som en forbryder gik jeg og bar paa en synd —. De snakket meget om mors uheld med Anna i familien; tanterne fortalte lignende ting om daarlige og frække piker. Jeg sat og hørte paa — og min medvider-fornemmelse vilde ikke forlate mig — jeg var sønderknust — jeg kunde ikke se op naar de snakket om hende.Og jeg bad i lange bønner Gud rense mig for onde tanker.

Da de kongelige denne vinter kom til byen, tjenestgjorde onkel Marcus for første gang. Det bragte nyt liv i familiens søndagssamvær. Det bragte mig ogsaa sindsbevægelse: Jeg fik sammen med mor og far indbydelse til ballet paa slottet.

Hadde en slik indbydelse faldt ned i mit liv for et par aar siden vilde den betydd porten til eventyret for mig; nu glædet jeg mig — ædruelig og forsigtig; men jeg glædet mig. At jeg ingen ny kjole fik men derimot en omsydd efter mor hjalp til at vedlikeholde tingenes virkelige tilstand for mig. Jeg glemte heller ikke mine erfaringer fra ballerne, jeg hadde været paa — og jeg ventet ikke noget nyt. Men jeg visste jeg skulde faa opleve pragt — jeg skulde endelig en gang faa se noget straalende, noget som „ikke lignet“.

Dagen før ballet var der en middag hos doktor Stendals. Det var en festlig middag i anledning av at gamle sorenskriver Tanche, fars grandonkel, var kommet til byen. Og trakteringen hadde det rundelige og velstandsmæssige over sig som præger hele doktor Stendals hus — det eneste i vor nærmeste slegt hvor de økonomiske forhold er rummelige.

Jeg kjendte mig lykkelig — efter middagensatte jeg mig tilrette inde hos de andre damer ved siden av min kusine Betty, som ogsaa skulde paa ballet — og jeg hadde samme forventning i mig som før teppet gaar op i teatret. Tante Elise sat og fortalte, at hun og dronningen lignet hverandre — onkel Marcus hadde sagt det; og der gik en ungpike-glæde over hendes store ansigt ... Jeg tænkte: Imorgen ser jeg dronningen —.

Da lød der en eksplosjon av utrop inde fra doktorens kontor hvor herrerne røkte —. Et øieblik efter kom far ind til os — han gjorde et slag over gulvet som om han var alene i værelset — strøk sig over hodet — saa stanset han, lo kort og sa til tante Susanne:

„Du har hat en venstremand til middag, Susanne,“ sa han, „Joachim Brandt har erklært sig for venstremand — derinde,“ han pekte bakover mot røkeværelset, hvor stemmerne endnu hørtes, høirøstet og heftige ...

Et mangestemmig: „Hvad sier du“ lød fra tanterne.

Jeg gik hen til den aapne døren. Brandt sat paa en flat voksduktrukken sofa — foran ham stod Mikael og et par andre og snakket, bøiet over ham ... Og idetsamme jeg kom indenfor døren reiste gamle sorenskriver Tanche sig besværlig fra sin stol, støttet sig med de hvite, tynde hænderne mot bordet og spurte med sin sterke gammelmandsrøst:

„Og du holder paa egne konsuler?“„Ja,“ sa Brandt.

Der blev en storm —. Mikaels og assessor Stendals stemmer overdøvet hverandre og like ved mig sa sorenskriver Tanche til doktor Stendal:

„Fy fan — hvem ber du i dit hus, høistærede?“

Jeg saa gjennem tobaksrøken mors hvite ansigt; hun sat i en gyngestol og gynget i smaa hurtige slag — hun saa fra den ene til den anden med smale mørke øine ...

Jeg fik sterk hjerteklap. Noget uhørt var skedd. Jeg forsøkte at klargjøre mig dette om egne konsuler — hvad jeg hadde hørt om det ... dette, som ingen redelig mand kunde ha befatning med.

Da vi om aftenen kjørte hjem i sporvognen søkte far et par gange gjennem ramlen i vognen at si noget om Brandt —. Da vi var vel i hus snakket han uophørlig — gik op og ned paa gulvet i spisestuen og snakket ...

Ved det store tomme spisebordet sat mor; hun støttet hodet i haanden og bak hende brændte lyset, far hadde tændt. Hvor jeg husker hende — silhouetten av hendes hode med den høie kammen — munden som blev smal og liten mens far talte — og hendes haar som hadde en bundt av fine straaler om sig mot mørket i værelset ...

Far følte det som Brandts skam traf ogsaa ham. „Det er paa mig han er flytt ind ifamilien“ sa han „— han har gaat ut og ind i mit hus — i Oscars hus kommer ikke andet end bravt folk, har de tænkt — og saa, en radikaler! En samfundsomvælter! En som holder paa egne konsuler! Blues ikke — blues ikke for mænd som gamle Tanche, Fredrik Stendal, broder Marcus!“

Sveden perlet over fars pande.

„ ... det er en selvfølge“ sa han og stoppet foran mor — „det er en selvfølge at han ikke mere sætter sine ben i vort hus.“

Mor reiste sig og sa:

„Jeg holder med Brandt.“

Hun sa det lavt og far spurte op igjen.

„Jeg holder med ham,“ sa hun høiere.

„I — i hvad?“ sa far.

„I alle ting,“ sa hun langsomt.

Far stod et øieblik. Saa sa han:

„Du er et fruentimmer — du skjønner ikke hvad du selv sier —“ og han tok lyset og gik foran mor ind i soveværelset.

Jeg laa vaaken det meste av natten. Jeg kjendte ulykken komme. Ikke klart — ikke slik som den kom. Men jeg laa fuld av forutfølelse om onde ting og jeg lot det skedde naa min bevissthet. Og jeg følte sterkt og tydelig kulden fra det som skilte far og mor.

— — —

Vegten av ordet knuget mig som en mare.Fra jeg var liten hadde jeg hørt at venstrefolk var pak og kjeltringer. Der hang styggedom ved navnet — riksretsskyggen, som alt hæderlig folk slog kors for sig, naar de nævnte — skygger fra mørke mænd som Johan Sverdrup og Jaabæk, hvis navne altid fulgtes av truende ord ... Ja i hele vor slegt var det ikke en mand, som hadde stemt med venstre — alt løst og upaalidelig, alt det bra folk snudde ryggen, hørte til derover, i venstreleiren.

Jeg krympet mig for tanken: at den eneste mand, mit sind nogengang hadde omsluttet, var en venstremand. Og mors ord krøp med voksende gru gjennem mig: „Jeg holder med ham — i alle ting ...“

Men mens jeg laa og kastet mig og tumlet med dette slap ikke ængstelsen for mit bals skjæbne mig. Som altid, naar noget holdt paa at gaa tapt for mig, øket værdet hundrefold. Og jeg syntes al ulykken fik komme, bare jeg først maatte faa opleve dette ene ...

Saa skedde da ogsaa.

Jeg oplevet slotsballet. Jeg oplevet ingenting paa det. Likevel husker jeg det som den eneste fest i mit liv.

Da jeg kjørte dit i den lukkede vognen sammen med far og mor var jeg glad for at de sat tause. Jeg hadde bare én tanke: at komme frelst til slottet.Da vi kjørte hjem følte jeg ogsaa mors og fars stumhet som en lise ... Hele mit sind var igjen hos det, vi kjørte bort fra.

Jeg hadde sittet ved siden av Betty, som var sortklædd og ikke danset. Jeg hadde gaat gjennem værelserne med hendes mand. Mikael og Søegaard hadde danset polka med mig. Jeg vet ikke om jeg sa ti ord til nogen av dem.

Lyset, musikken, den glitrende glans av de store prismekronerne, forgyldningen, de glatte gulvene — og den sterke, søte vellugt av blomster, essenser, vin og frugt hadde løftet mig ut av mig selv. Jeg hadde ikke tragtet efter noget, ikke ønsket nogenting — en stor henrykkelse hadde tat mig. — Jeg husker hvorledes jeg hele tiden vilde *gaa* — følge menneskeelven, som seg gjennem de store, høiloftede salene — og hvorledes rytmen av musikken, som steg og sank i et hav av lattermilde stemmer gjorde mig ør og lyksalig. — Jeg hadde set kongens skikkelse dukke op og forsvinde i menneskevrimlen, som veg tilside og bølget som en aker i vind for ham. Og ingen tanke om at opnaa en kongelig hilsen hadde forvirret mig. Jeg *hadde* opnaadd — alle krav i mig var stilnet, jeg var ett med de smukkeste damer — jeg var ett med lyshavet og blomsterfloret og alle de tusen pulsslag og alle de tusen stemmer, som blev til én lyd — lyden jeg bestandig, bestandig har lyttet efter. Lyden av liv ...Ikke før og ikke siden har jeg kjendt det, jeg dengang fornemmet. Det var min fest, — festen.

To gange forstyrret noget mig: Da Betty tok haanden min og kjendte, at den var kold og sa: „Du ser ut som du har feber, men hænderne dine er kolde —“. Det var som om hun mindet mig om én, jeg hadde glemt. — Og det andet var onkel Marcus, som jeg saa staa ubevægelig bak en forgyldt stol med en dames kniplingssjal over armen; han stod som en tjener staar og hans ansigt hadde et rart uttryk av underdanighet. Jeg visste med ubehag at det var onkel Marcus; men jeg skjøv indtrykket fra mig og saa ikke mer dit, han stod.

Da ballet var slut ventet mor og jeg længe i den brede trappeopgangen paa far, som var ute og søkte vognmanden. Det var blit sterk frost og trækken kom bitende kold op fra portrummet. Mor frøs saa hun skalv og holdt en liten skindkrave sammen over kjolens dype utringning. Jeg frøs ogsaa —. Jeg hadde set Kanaan — og mens jeg stod og ventet paa vognen, som skulde kjøre os hjem og kjendte kulden faa magt med mig kunde jeg skreket av smerte over det, som var forbi.

Saalænge vi kjørte sa far ingenting. Da vognen stanset sa han:

„Saa fik du danse paa slottet, som jeg hadde lovet dig da, Mia —“ Mor svarte ikke. —De har villet ha mig med for at se Kristiania slot. De har ogsaa sagt, at det er et tarvelig og stygt slot. Jeg har vægret mig for at gaa dit. La det være det eneste slot i verden — det skinner av forgyldning, og en festkonge gaar omkring derinde og smiler til hvitklædde damer, og musikken spiller og mit festminde bor der.

Mor blev syk natten efter slotsballet. Men hun stod allikevel op og gik ut næste dag. To dage senere konstaterte

lægen lungebetændelse.

Vi hadde faat en vaakekone. Om dagen passet jeg mor —; fars seng var blit flyttet ind til Marcus. —

Det var om aftenen det tredje døgn. Vi sat og ventet paa vaakekonen. Jeg hadde tændt natlampen og lyset fra veken, som fløt i oljeglasset, flakket hen over mors seng; jeg sat og forsøkte at se uttrykket i hendes ansigt — hun var uroligere end ellers, hadde bedt meget om drikke og termometret hadde vist høiere temperatur end før ...

Henne ved vinduet sat far. Far var blit forandret paa de dagene, mor hadde ligget; han gik usikker om og spurte, om han kunde gjøre noget ... han syntes mor var værre hvergang han saa til hende —. Nu sat han fremoverbøiet og lyttet til den hurtige pust fra sengen ...

Mor rørte sig urolig.„Vil hun ikke noget — hun vil noget, Bene," hvisket far.

Jeg bøiet mig over mor.

„Vil du noget, mor?" spurte jeg.

Hun saa paa mig. Aldrig hadde hun set slik paa mig. Øinene var store og blanke og de saa mig ret ind i ansigtet. Saa vætet hun læberne med tungen — saa spurte hun med høi og klingende stemme:

„Hvor er Joachim?"

Far reiste sig. Mor hørte hans bevægelse. Hun rakte hænderne ut — hun strakte armene i veiret og en strøm av kjærlige, stakaandete ord kom over hendes tørre læber.

Jeg vet ikke, om far flyttet sig før døren fra spisestuen stille blev aapnet.

Det var vaakekonen, som kom.

Idetsamme hun tok i døren vendte far sig braat — før hun hadde faat lukket den bak sig var han hos hende — han glemte sykeværelset, han gik haardt over gulvet og tok den fremmede konen i armen og tvang hende tilbake og lukket døren og stillet sig foran den, som om nogen vilde bryte ind ...

„Gaa ut og si til hende — send hende væk," sa han.

Jeg gjorde det.

I fem døgn vaaket far og jeg over mor.

Ingen andre end lægerne kom med farstilladelse ind i sykeværelset. Og lægerne sa, at mors tilstand var betænkelig.

Om formiddagen laa hun fordetmeste med lukkete øine, stille; om eftermiddagen fantaserte hun.

Aa de timerne om eftermiddagen ...

Naar far ikke mer kunde sitte rolig begyndte han at gaa — balancerte lydløst omkring i værelset. Sommetider stod han stille — ved døren — henne ved væggen; stod og stirret paa væggen ... Sommetider stanset han ved mors seng — bøiet sig over hende, snakket til hende, ropte ... forsøke at rope hende tilbake til sig. „Mia," sa han — „hører du mig, Mia — det er mig, Oscar ..."

Hun kastet hodet hit og dit paa puten, strøk laknet med hænderne — og hendes læber fortsatte bare at si det samme ... Oftest var det urolige ord ... „Jeg maa gaa hjem," sa hun — „nu maa jeg gaa ... „Hun spurte hvad klokken var. „Hvad er klokken, Joachim?" Men der var ogsaa kjærlighetsord ...

I minutter av gangen stod far bøiet over sengen og lyttet.

Han stod og lyttet efter navnet sit ... Det kom ikke! Men hun kaldte paa Brandt — hun kaldte høit paa ham og tok mine hænder og trodde det var hans og trodde at han var der, og hun sa barnlige og ømme ord ... Det lød som hun snakket i søvne; men hendes øine var store og klare og hendes ansigt glødet.Naar far ikke kunde være der mer gik han ind i sideværelset. Jeg hørte ham jamre sig ...

Marcus skulde ikke komme ind. Far hadde forbudt ham det. Men han stjal sig ind naar far ikke var der — han la ansigtet mot mors hænder ... Ute i entréen sat Mette med et stort strikketørklæ om sig og aapnet gangdøren straks nogen kom for at klokken ikke skulde forstyrre mor. Jeg hørte de lavmælte, bekymrete stemmer, som spurte og Mettes smaa usikre svar ...

Jeg var ikke borte fra mors seng mer end øiebliksvis. De sidste døgnene var alting i mig følelsesløst og numment — nattevaak og spænding hadde gjort det. Det var bare én av mine sanser, som levde. Jeg *hørte* med hele kroppen. Alle lyd i huset, fra gaten meldte sig nøiagtig og pinlig; jeg *kjendte* med alle nerver naar mor gjorde den mindste bevægelse i sengen. Og aandeløst og ventende stod alt i mig vidaapent og tok mot ordene, mor sa — til det mindste ordet, hun hvisket. Død og ubevægelig sat jeg og lyttet til stemmen langt borte fra, som skalv i ømhet og længsel i ord, jeg aldrig før hadde hørt ...
— — — — — — — — — — — — —

Den tiende dagen sa doktoren at faren var over.

Mor sov. Hendes ansigt blev lite og uttæret og hvitt og der kom store draaper av sved, som gjorde haaret mørkt langs panden. — Da hun vaagnet var hendes øine matte og bevisste, — hun spurte efter Marcus og Mette og efter far.Bedringen begyndte.

Mor skulde spise og sove og ikke ha sindsbevægelser.

Da tre uker var gaat sat hun i den store stolen i stuen, ved solvinduet. Hun fik lov til at ta mot besøk. Alle dæmpet stemmen og snakket opmuntrende til hende ...

Ved mindste lyd fra gangen vendte hun hodet og saa mot døren.

En dag spurte hun mig:

„Har Søegaard og Brandt været her mens jeg var daarlig?“

Jeg svarte at Brandt hadde været ved gangdøren hver dag; Søegaard hadde sendt hende blomster.

Nogen dage senere spurte hun mig, om jeg ikke syntes far var blit gammel. „Tok han sig saa nær av at jeg skulde dø?“ —

Hun bad hver dag lægen om at faa gaa ut. „Naar kulden har git sig,“ svarte han.

Da hun hadde været oppe i 14 dage skrev hun et brev til Brandt og bad Marcus lægge det i postkassen. Dagen efter fik hun svar. Jeg gav hende det. Det var nogen faa linjer midt paa en side.

Ikke før i april kom mor ut; da gik hun sin første tur med far paa fortauget langs huset. Lægerne syntes, at bedringen gik langsomt og far reiste i mai med hende til en gaard iGudbrandsdalen. Han blev hos hende de tre ukerne hun var borte.

Da de kom hjem saa vi, at de hadde snakket sammen.

Hvad der hændte mellem mor og far vet vi ingenting om, Marcus og jeg. Hverken dengang eller senere — i aaret, som nu kom.

Vi gjettet saa langt vi kunde; vi gik paa siden av det og følte os ind mot det. Det var som at være i mørke sammen med nogen, som kjæmper — vi hørte bare gjenlyden.

Det hadde siden mors sygdom været en stilhet, en dæmpethet i tonen mellem mor og far — en større venlighet end før. Høflighet er kanske et bedre ord.

Da vi i september kom tilbake til byen fra et landophold blev der en forandring. Der kom paany voldsomhet over fars handlemaate, selv naar det gjaldt smaa ting. Han vilde se alt utført øieblikkelig.

Mor blev bestandig mer taus — saa taus som jeg husker hende fra de tidligste aar paa Roum. Hun gik ofte ut;

Marcus og jeg forstod at hun møtte Brandt. Hun gik ogsaa til ham om aftenen naar far var i det det militære samfund.

Dette at mor søkte Brandt, som far maatte ha forbudt huset siden han aldrig mer kom — det optok mig tilslut som min eneste tanke. Nat og dag tænkte jeg paa det. Paa forurettelsenmot far. Tilslut blev jeg besat av forsætter om at snakke til mor. Alleslags planer jog hverandre — jeg arbeidet mig op til at føle det som en mission, noget mig paalagt ... Jeg uttænkte hvordan jeg vilde tale til hende om fars søvnløshet — Marcus fortalte mig om den. Jeg vilde si hende, at jeg visste at Brandt ikke skulde bedes i det store juleselskap hos onkel assessors. Jeg syntes, virkningen paa mor maatte bli avgjørende. Min generthet — eller mangel paa mod — indgav mig ogsaa ord, som skulde skjule, at Marcus og jeg forstod noget ...

Mine barnagtige planer blev til ingenting. Det som skedde skedde tilfældig — i et øiebliks ophidselse — uten overlæg — naturlig.

Jeg kom en eftermiddag i skumringen ind i fars kontor. Jeg saa ikke straks far. Da jeg blev vàr ham skvat jeg. Han sat fremover skrivebordet med ansigtet gjemt i hænderne. Han rørte sig ikke og jeg gik ut igjen. Da jeg kom ut i gangen og saa mor staa klædd i yttertøi færdig til at gaa ut sa jeg:

„Mor hvor gaar du hen?“ Jeg sa det heftig og truende og blev ræd min egen stemme.

Mor saa et øieblik paa mig, saa sa hun langsomt og rolig:

„Du vet det jo, Benedicte — hvorfor spør du da?“

Og hun lukket døren op og i efter sig og gik smaahostende nedover trappen.Efter dette kjendte jeg som en slags frygt for mor. Skyhet og frygt. Hendes nakne ærlighet hadde krænket og forulempet noget i mig. Hun svek et bud, jeg hadde tilegnet mig som ubrytelig — budet om at skinnet skal bevares.

Saalænge jeg trodde, at hun ikke visste at Marcus og jeg forstod, hadde jeg kunnet være som før mot hende. Tonen mellem mor og mig hadde jo aldrig været fortrolig. Nu kjendte jeg mig ofte saa trykket i hendes nærvær at jeg hadde vanskelig for at snakke. Jeg tænkte: Hun skulde negtet — hun skulde tat varsel, men hun skulde fundet paa en utflugt! Det hadde været hendes pligt! ... Det var forfærdelig at vite at hun sat dér ved bordet, i stuen, og forstod, at vi allesammen tænkte paa det samme.

Der kom andre ting til ...

Som efter en avtale, ingen hadde gjort men alle kjendte, var vi sammen om at holde noget, som lignet livlighet, vedlike, naar der kom besøk hjemme. Far, Marcus og jeg; ikke mor. Mor sat taus — hun sat som om det ikke kom hende ved. Men sveden brast over fars store ansigt og jeg oprørte mig mot mor og følte gru for hendes ubevægelighet og de mørke, halvaapne øinene.

Jeg gik til far og sa at jeg vilde hjemmefra. Jeg sa forvildete og hidsige ord og far talte migtilrette. Han gav mig lov til at melde mig ind paa et kursus paa industriskolen over jul.

Jeg hadde ikke før tænkt paa at lære mer, ta mer undervisning eller utdanne mig som noget. Hele fars opfatning var mot kvinders videre utdannelse og jeg hadde selv ingen trang følt til mer skolegang. Nu kom muligheten at faa være hjemmefra en del av dagen som en befrielse —.

Vi holdt jul for Mettes skyld som vi holdt hjem for de besøkende ... Vi klamret os allesammen til Mettes glæde over gaver og godt og vi beilet til hendes munterhet.

Marcus og jeg arbeidet planlagt paa at holde Mette, som da var tolv aar, uvidende. Vi utla og forklarte lyden av fars og mors stemmer fra sideværelset — vi bortforklarte mors taushet, fars rastløshet. Vi satte en ære i det.

Mette spurte en kveld i mørke henne fra sengen:

„Tror du mor og far er lykkelige, Bene?“

Jeg svarte „naturligvis“.

Det skulde bestaa for Mette. Forældre er lykkelige.

Hvad Mette husker av mors og fars samliv vet jeg ikke. — Hun vet intet om det andet ...

En dag i julen fik jeg et brev fra onkel Marcus. Han bad mig komme dit hvor han bodde.Jeg traf ham i stort oprør. Han gik op og ned i sin lille stue mens hans snakket, og jeg saa hvor han lignet far ...

Far hadde talt med ham. Far hadde sagt ham, at mor ønsket skilsmisse.

Ordet blev staaende og gnistre i luften foran øinene mine ...

Onkel Marcus vilde tale med mig om mor og far —. Han sa: „Som den forstandige pike du er, Benedicte, vil jeg uttale mig om den pligt, du og din bror har til at støtte din far i denne sak —“.

Jeg sat længe og hørte paa onkel Marcus uten at kunne følge med. Jeg hadde aldrig tænkt mig muligheten av en skilsmisse mellem mor og far. Jeg kjendte en eneste skilsmisse av omtale dengang; de menneskers navne nævntes med dyp avsky ... Tanken overmandet mig —. For ikke at graate reiste jeg mig og gik hen til vinduet og klemte munden mot ruten. Hvad hadde jeg da tænkt? Naturligvis vilde mor skilles ... Min mangel paa forutfølelse kom nu over mig som godtroenhet og taapelighet og det gjorde mig sterkere og jeg hørte roligere paa onkel Marcus.

Han talte om far; om bedstefar; om sin egen stilling ved hoffet; om slegtens navn og ære. Han sa: „Det er ufattelig — en officers hustru og en skolelærer! .. „Hun er syk,“ sa han — „din mor er syk, Benedicte — hun maa behandles som en syk.“Midt i det stanset han: „Jeg min tosk,“ sa han — „jeg min tosk —

Jeg forstod at det ydmyget onkel Marcus at tænke paa at han hadde været mors bedste støtte i fars slegt; jeg skjønte, at hans uttalelser om mor blev bitrere naar han husket det ... Han hadde latt sig føre bak lyset; han var delagtig i fars skjæbne. „Den arme Oscar,“ sa han.

Alt onkel Marcus sa syntes mig naturlig og rigtig og frygtelig.

Far hadde sagt onkel Marcus at han ønsket vi, Marcus og jeg, skulde tale til mor.

Jeg lovte det.

Jeg snakket med Marcus det meste av natten. Far var paa embedsreise i distriktet; jeg sat paa hans seng og snakket med Marcus. Vi hørte at mor av og til rev fyrstikker av inde i soveværelset; men hun kom ikke ind til os.

Jeg gik ikke fra Marcus før jeg hadde overbevist ham. Bibelens ord overbeviste jeg ham med.

Men da jeg vaagnet næste morgen stod Marcus ved sengen min.

„Jeg kan det ikke,“ sa han. Og han hadde samlet bevisgrunde for at det blev bedre for os hvis mor fik sin vilje. Jeg syntes, hans beviser var latterlige og usle. Ja han nævnte sin egen læsning — eksamen han skulde ta, artium. „Det blir roligere og jeg kan læse,“ sa han. Mot dette reiste alt sig i mig —hvad hadde dette at si mot skammen? Om vi skulde forgaa og omkomme — om vi skulde holde paa mor med hænderne, hun skulde bli! Og jeg talte til Marcus om skammen til mine ord skræmte ham og mig. For mig var alt fjernt og uvæsentlig — og al pine for intet at regne mot det at bli utlevert til ansigterne, som stod utenfor væggen og ventet.

Det syntes mig umulig at mor kunde ha tænkt det gjennem. Jeg blev mer og mer viss paa, at jeg skulde ændre hendes beslutning. Helst hadde jeg villet, at Marcus og jeg skulde gaat til hende *straks;* men tvil om Marcus holdt mig igjen. Marcus hørte paa mig og sa ja; men naar jeg gik fra ham var endnu hans øine veke og vigende —. Og der gik nogen dage ...

Jeg husker dem i taake. Utenfor maalene undgik vi hverandre, mor, far, vi; vi snakket sammen ved middagen og visste, at det, vi sa, ingen hensigt hadde uten at bli sagt. Naar Mette lo lød det unaturlig og ondt ...

Far var meget hjemmefra; han nævnte intet til mig og intet til Marcus.

Men om kvelden naar jeg hadde lagt mig hørte jeg mors og fars stemmer fra stuen — time efter time.

En aften kom der fremmede; en av mors veninder fra X og hendes mand. Mens samtalen gik om forhold og mennesker der nord tænkte jeg: alt er som før — ingenting er hændt, ingentinger hændt ... — Og jeg kom i en slags ekstase og jeg foldet hænderne haardt sammen under bordet og takket heftig Gud. Kveld efter kveld naar jeg hadde lagt mig truet og tryglet jeg ham ogsaa om at forhindre fars og mors skilsmisse —.

Eftersom aarene er gaat og noget er blit klarere for mig er jeg blit viss paa, at mor hele denne tid visste, at hun var syk. Maaske visste hun det i maaneder ... Jeg husker hendes hoste, som bestandig lød fra en eller anden kant av leiligheten.

Hun blev daarlig en søndag — uken efter at jeg hadde snakket med onkel Marcus. Hun laa ikke mer end fire dage. Like til det sidste døgn var hun bevisst. Men en stor stakaandethet hindret hende i at snakke. Det var pneumoni, i venstre lunge; og betændelsen sprang over i høire og det gik hurtig nedover med hendes kræfter.

Jeg hadde fra første dag en forfærdelig angst for at hun skulde dø — en forfærdelig samvittighetsangst. Kunde Gud ha misforstaat mig? Dette hadde jeg aldrig ment. Jeg bad selv — jeg bad Marcus hjælpe mig — jeg vilde overbevise Gud ...

Jeg turde næsten ikke være i sykeværelset — jeg taalte ikke at se uttrykket i mors lidende ansigt — jeg taalte ikke at se far paa knæ vedsengen — og sykepleierskens sortklædde skikkelse med den hvite kappe var døden ... Likevel droges jeg dit hele tiden — jeg stod ved døren og lyttet om jeg skulde høre mors stemme ... og jeg længtes efter mor, for første gang i mit voksne liv længtes jeg efter hende. Og for første gang dæmret det for mig at jeg ingenting visste om hende ...

Det var om morgenen den tredje dag, hun var syk, at Brandt kom til hende.

Jeg stod bak far ved hendes seng, da han kom. Jeg saa ham først og jeg rørte ved fars arm og sa: „Far, der er nogen —"

Da far vendte sig og saa ham gjorde han en bevægelse som for at gaa mot ham; saa gik han tilside for ham uten et ord. Far og jeg gik ut av værelset.

Men jeg saa mors øine da hun fik se Brandt. Jeg saa hendes ansigt, da han kom.

Marcus hadde hentet ham. Vi hadde faat vite om natten at mor ikke kunde leve; om morgenen tidlig var Marcus gaat til Brandt.

Marcus stod midt paa gulvet i stuen da far og jeg kom fra fars værelse. Han saa paa far og sa:

„Det er mig som har hentet ham — hun har ikke bedt mig om det."

Hans spinkle legem stod opreist og rankere end før, og han lignet en voksen mand.Far svarte ikke noget; over hans ansigt gik som et ryk av uvilje. —

Mens Brandt var hos hende stod far urørlig henne ved vinduet. Henne ved mors stol, hvor han stod saa ofte siden. Han lignet et stormslaat træ.

Nogen maaneder efter mors død begyndte jeg at skrive i en bog. Jeg har ikke lyst til at kalde den dagbog — for den har lite med dagene at gjøre. Den indeholder ikke som min første dagbog beretninger om mit livs oplevelser — beretninger som ligner de drømmene hvor ingenting mer har rigtige forhold ...

I begyndelsen skrev jeg for at befri mig fra ondt.

Jeg lot tankerne angripe og forsvare hverandre dér paa papiret foran mig. Tankerne om mor — mit forhold til hende.

Siden blev skrivningen et slags behov for mig. Siden blev den stunden, jeg skrev — naar Mette sov og alting var

blit stille, utenfor paa gaten og i huset — til dagens egentlige time for mig.

Og bogen, jeg skrev i, har været min ven — den eneste foruten Marcus. Den har tat skikkelse og den har vendt sig mot mig med ærlige øine — og foran de øinene har jeg forsøkt at si sandheten.

II

Av bogen.

17 december 188—

Idag er det et aar siden hun døde.

Jeg husker bare hendes ansigt da B. kom til hende.

Jeg lukker øinene, jeg presser hænderne mot øinene for at se hende som hun *var* — for at faa hendes træk paa øienhinden ... Jeg tar fotografierne og ser og ser paa dem. Det nytter ikke.

Jeg ser bare *det* ansigtet. Var det mors virkelige ansigt? Var *det* mor — da hadde vi ikke set hende mens hun levde.

20 december.

Det vilde være bedre for os hvis far imellem nævnte mors navn.

Iaften læste han ikke avisen, jeg saa paa hans øine at han ikke læste den; det gik en time, han vendte den ikke. Tænker han altid paa hende? Med hvad slags tanker? 1 Januar 188—

Sørger jeg ikke mer over mor?

Jeg hadde lyst til at danse med Mikael hos onkel Marcus iaften. Jeg turde ikke for Marcus, men jeg hadde den tørstigste lyst. Det var valsen fra slottet de spilte ... Kommer jeg bestandig til at tænke paa den tætte, søte lugten av pudder og roser naar jeg hører den? Jeg var paa graaten da vi gik hjem. Men det var ikke av sorg.

Jeg længes efter at velte sorgen av mig! Marcus snakker halvhøit og Mette hvisker naar far er hjemme — jeg har lyst til at skrike høit for at skaffe lyd i værelset —.

Februar

Ja jeg synes det! Naar nogen kommer synes jeg det er en lettelse at hun er død. Før var det pinebænk; nu er det bare litt komedie. Men snart holder de vel ogsaa op at snakke om hvordan mor var. Og saa blir det ikke en gang komedie.

Snakker far med onkel Marcus om mor? Kan han la være at snakke med nogen?

Jeg vil ikke forsøke at se bedrøvet ut længer; jeg blir stram og træt av det i ansigtet.

Februar

Mor bor inde hos Marcus. Han samler alt hun var gladest i — han gaar og smaastjælerdet. Han har bøgerne, syskrinet, hendes skrivestel ... Gjør det ham ikke noget, at B. har skrevet hendes navn i Ibsens bøger?

Han samler alt, hun har sagt ham og han snakker til mig om hende, som om hun ikke var død. „Mor sier“ sier han.

Hun har snakket meget med Marcus.

Februar

Er det far som lægger blomster oppaa sneen paa mors grav eller er det nogen anden? Er det far som flytter mors billed bort fra bordet eller er det piken? Jeg vil ikke spørge piken; for kanske det er far ...

Altid har Marcus og jeg gaat og gjettet. Hele vort liv har vi gaat bakefter og gjettet — vi har bodd utenfor en lukket dør og lyttet efter alle lydene.

Mai

Iaften da Marcus var i studentersamfundet snakket far til mig om mor. Det er første gang siden hun døde. Første gang paa halvandet aar.

Han spurte mig hvad jeg hadde gjort med hendes klær. Han sa jeg skulde gi dem bort og ikke bruke dem. Jeg sa, jeg hadde sydd noget om til Mette — „vi sparer utgifter ved det," sa jeg. Far blev heftig og spurte mig om jeg mente han ikke kunde klæ os —.Nei far, du kan ikke klæ mig! For det er ikke klær det, jeg har — det er ting som dækker kroppen og det er plag mot kulden — men klær er det ikke! Mor hadde klær — mor hadde noget som lignet klær; hun hadde kjoler, som var hendes og stoffe, som hendes legem og hænder holdt av. Men jeg har ekkelt og billig tøi, som kroppen min hader at være i ...

Og naar jeg faar en ting er min glæde forbi før jeg faar den — liten og komisk synes jeg, den nye kjolen min er i sin oppustete nyhet — for jeg husker hvad jeg ønsket og ser hvad jeg fik og det jeg fik er en fornærmelse mot mig. ...

Hvad jeg ønsker? Gud hvad jeg ønsker! Alt det jeg ikke kan faa ønsker jeg! Altid det jeg ikke kan faa —. Gid jeg var Mette som slaar hænderne sammen for et silkebaands skyld — gid jeg var de andre, som ønsker sig hansker og kaker og teaterbilletter og faar det og blir røde av glæde! Jeg faar ogsaa — jeg fik en teaterbillet av onkel Marcus — en billet til en eneste forestilling av alle de hundrede, jeg gaar syk efter, fik jeg — en almisse fik jeg!

Det har altid været saan — da jeg var liten og det kom appelsiner ind paa en skaal, da saa jeg straks at det ikke blev mer end en halv appelsin til Marcus og mig; og jeg hadet den halve appelsinen!Hvad jeg ønsker? Du kan ikke gi mig det, far! For om du tok de sidste tusen kronerne efter bedstefar skipper og kjøpte fine klær til mig for dem — det var allikevel ikke nok. For de fine klærne og jeg, vi kan ikke snakke med hverandre.

Jeg saa en ung grossererfrue hos Betty. Hun hadde diamanter paa hænderne og det raslet av silke under kjolen hendes. Men jeg misundte hende ikke det, hun hadde paa. For det var ikke hendes! Hun saa paa ringene sine og hun tok tekoppen langsomt til munden for at vi skulde se, hvor de skinte, og hun bevæget sig indi kjolen for at det skulde rasle høiere — og hun husket og glemte ikke at hun var fin og rik og smukkere klædd end os, og hun fik blanke øine over de fremmede ting hun hadde paa —.

Nei nei — jeg misundte hende ikke!

Født til det — til alt det vakreste — ha ret til det som til luften en puster ind og ut! Ikke for de andres skyld — ikke for at rasle for de andre — men for at kunne gaa omkring med sig selv i haanden, for at kunne nikke til sig selv og si: Jeg kjender dig!

Jeg ønsker paradisroser ... Jeg ønsker til kongen at gaa ... Jeg ønsker kaape av fløil med himmelens stjerner paa!September.

Jeg er glad for den nye maaten tante assessor har lært mig at stoppe strømper paa. Det gaar meget fortere.

Hvor rar hun var da hun lærte mig det. Hvor de er rare naar jeg sitter sammen med dem, tanterne! Det er liksom, de synes jeg er blit en av dem. De spør mig om tjenestepiken; de gir mig raad om mat. Det er ingenting mer som skiller dem og mig. Vi har allesammen hus at sørge for og barn at passe og piker at skjende paa. Det er bare noget lite, uvæsentlig, som *de* har været gjennem og jeg har sprunget over ... Men det har ingen betydning for nogen av os.

Er det nogen huser paa den andre kanten av verden som er til for menneskenes skyld? Hos os er menneskene til for husernes — hvad skulde vi snakke om og tænke paa hvis vi ikke hadde dem, jeg og tanterne?

September.

Det var underlig at se Janna igjen.

„Goddag Benedicte," sa hun og faldt mig om halsen som om det var igaar vi hadde set hverandre sidst. Og like

bak hende i den halvmørke gangen stod en mand. „Det er min forlovede,“ sa hun.Janna er blit vakker. Kanske hun var vakker som barn. Jeg husker bare at hun var modig.

Hvor hun gik over alle bredder av vestlandssnak! Hvor forelsket hun var! Hun tok ham aabenlyst i haanden og sa: „Jeg e’ saa lykkelig, Bene!“

Han hadde aldeles krumme ben. Det vilde være umulig for mig at bli forelsket i en hjulbent mand.

Det er ikke morsomt at være med Janna og hendes fuldmægtig i teatret; de ser ikke paa stykket. Og det forstyrrer mig at kjende at de bare sitter og ser paa hverandre. Hvor Cecilie vilde le hvis hun hørte dem naar de snakker om sin fremtid!

Jeg vet ikke hvorfor Janna vil ha mig med overalt; hun har jo ingen forpligtelse til det; og hun har jo ingenting at si mig andet end det samme: at hun er „saa lykkelig“. Og det *ser* jeg jo.

Jeg hadde lyst til at skyve hende langt fra mig da hun sa farvel til mig. Jeg hadde lyst til si: Rør mig ikke med de kjærlige hænderne dine og med alle dine idiotiske ord om det jeg vet før!

„Du skulde gjøre det, Bene!“ sa hun — „Du *skulde* forlove dig, det e’ det gjæveste i verden — jeg visste ikke at livet kunde være saa gjildt!“Hun saa aldeles forstyrret ut i det brune ansigtet sit!

Jeg skulde ha lyst til at se hende om nogen aar — da er det nok ikke saa „gjildt“ længer, livet! Da tænker jeg hun har faat nok av den hjulbente — da sitter hun vel med fuldt op av barn og faa penger og ønsker, hun hadde ventet litt!

Gid det var om nogen aar! Gid jeg kunde møte hende da og se at det altsammen var slukket og væk og borte — — gid hun aldrig hadde været her!

October.

Politik gir ialfald hjerteklap.

Jeg holdt med Søegaard og Mikael iaften. Hvis jeg skulde si hvorfor kunde jeg ikke; jeg holdt med dem for at de blev sterke i øinene —; Mikael blev hidsig; i Søegaards ord gik der en understrøm av begeistring — Søegaard var næsten begeistret og hans ord var ikke længer saa vel overveiet —.

Fars og onkel Marcus’ beundring for Sverig er overdrevet. Naar onkel Marcus snakker om ceremoniellet ved det svenske hof er han kammerherren, som staar bak en forgyldt stol.Naar jeg hører mænd disputere føler jeg min uvidenhet. Hos kvinderne glemmer jeg den; for jeg læser aviserne nøie og er alvidende blandt dem. —

Marcus blir en særling. Han sat længe taus mens de andre snakket heftig om unionsspørsmaalet. Saa tok han fars standpunkt —.

Jeg spurte ham om det, da de andre var gaat.

Jeg har ikke tid til at ha egne meninger,“ sa han — „ikke rum heller.“

Nei — far gir ikke rum —.

Det var noget i Søegaards øine iaften som jeg ikke har set der før. Hvis jeg kunde faa se det ofte vilde jeg like ham meget.

Han hadde næsten faat mig til at tro at han en gang kunde gjøre noget ualmindelig, da han kom hen og bad mig om undskyldning for at han var blit for ivrig. — Jeg undskyldte ham.

December.

Aa om jeg kunde gjengjælde Mette hendes kjærtegn! Aa om hendes ømhet kunde vække ømhet hos mig! Hvad er jeg for et menneske som ikke kan ta min sekstenaars søster om halsen og kysse hende? Naar hun nærmer sig

stivner jeg til — naar hun lægger armene om mig, sier jeg: „Nei Mette da —.“ Og huntrækker sig bort fra mig og hun finder mer av det, hun søker, hos Marcus end hos mig — — hvad er jeg for et menneske?

Jeg graater efter mildhet — jeg graater efter noget jeg har mistet — jeg er som en lemlæstet, som længes efter omfavnelse men ikke har arme at omslutte med ...

Januar 188—

De sier Vibeke maa dø.

Det er det ufatteligste ... Det er det ubarmhjertigste ...

Vibeke dø — — Vibeke som er fem og tyve aar — som sat i forrige uke og snakket om guvernanteposten, hun søkte!

Det kunde like gjerne være mig ... Gud det kunde være mig!

Hvis Vibeke dør — hvis Vibeke dør da tror jeg ikke paa nogen Gud længer — en retfærdighet maa der da være til! En kan da ikke dø før en har levd!

Naar Marcus snakker om døden er det mor han tænker paa ... Paa gjensynet med mor. Og naar han snakker om helvede og sier: „Jeg tror ikke paa noget helvede“ — da sier han det for mors skyld. „Jeg tror paa et dødsrike og paa salighet for alle,“ sier han.Men du Benedicte?

Ja bog, jeg tror paa et liv efter dette! Ja jeg tror paa saligheten! For etsteds maa *det* fins som ikke fins paa jorden — glæden og skjønheten og det andre ...

Jeg tænker ikke paa gjensyn — jeg tænker ikke paa mor og paa dem, jeg har levd med paa jorden. Paa dem jeg aldrig har møtt er det, jeg tænker — dem er det, jeg længes efter — de bor i min salighet!

Nu Vibeke er død vilde jeg se ind i himlen! Jeg vilde se om hun gaar paa blomstermarkerne og plukker hvite liljer, jeg vilde se mig viss paa at hun danser med engler og at hendes vinger er store nok til at bære hende!

Jeg vilde se hende smile ... Ikke forsigtig — ikke som naar tante assessor var i værelset — — jeg vilde se hende smile som Janna, — som mor ... Ja som mor.

Jeg vilde se mig viss paa at Gud holder ord. Salige er de som hungre og tørste, ti de skulle mættes — sier han.

13 Marts 188—

De har været her og gratulert mig. Det staar blomster rundt omkring mig,Og far har hat bonjour paa i anledning festdagen. — Men da de allesammen var gaat og far og Marcus og Mette og jeg sat rundt stuebordet og de tomme vinglassene tror jeg selv far lette efter det, vi festet for ...

„Det er fireogtyve aar du er idag, Bene?“ sa han; og han reiste sig og drev i stuen. En gang stanset han og strøk mig over haaret.

„Tiden gaar,“ sa han — „tiden gaar ...“ Og pludselig spurte han Marcus, naar Søegaard ventes hjem fra Tyskland.

Fars tanker laa som en linje fra den ene sætningen til den andre.

Før hun sovnet sa Mette:

„Men det er da ikke noget at være bedrøvet for, Bene — du er da for eksempel meget yngre end Cecilie for eksempel.“

Hun laa og prøvet den lyseblaa sløifen, jeg fik av tanterne, i haaret sit.

Mai.

Vi kan ikke le. Vi kan mange ting i vor familie; men vi kan ikke le den rigtige latteren.

Jeg kjendte det tydelig idag ...

Mette hadde to veninder hos sig; hun sat med dem inde i spisestuen.

„Hør hvor de ler,“ sa Marcus og saa paa mig. „Mette ogsaa ...“ la han til og lyttet.

Og vi hørte hvordan Mettes glæde liksomforløstes av de andres vidaapne og kom i smaa klingre løp og tystnet og fornyet sig —.

Jeg tænkte: Jeg kunde gaa ind til dem ...

Bare jeg tænkte det følte jeg forhaandsfiasko. Hvad ler Dere av? Jeg sætter mig mellem dem og gjør mig flid og ser muntert og ukritisk fra den ene til den andre ... Og kanske betror de mig det — og latteren kommer en gang til. Men straks *min* stemmer i blir de opmerksomme i øinene og ser paa hverandre og blir generte for min voksne latters skyld —.

Alting kan en saa nogenlunde lave sig. Bare ikke latteren. Den har glæden tat patent paa. — Den fusker du dig ikke til, Bene!

Hos os ler vi hoderystende og medlidende — og ogsaa med en lystig liten braad i. Vi ler desuten sommetider for at dække os.

Og vi kjender en familie, hvor de ler til daglig og vi kalder det fjollet ...

Men indi mig ligger en stor frossen lattersjø. Jeg kjender det bølge i den; og det sprænger til og gjør ondt. Og rundt om den staar trær uten blader paa. Alle glædestrærne mine, som ikke sprætter ...

Mai

Hvis jeg ikke var en kujon og en kryster med et rædharehjerte og en mund med totunger i (én som bestandig snakker og én, som altid tier), saa vilde jeg skrive til Cecilie. Saan:

Nei, jeg tror dig ikke længer! Jeg sitter ikke længer og tror dig naar du snakker om alt det, du ikke vet. Hvis det ingen betydning har, hvorfor snakker du da altid om det? Hvorfor sier du kjærligheten, kjærligheten, kjærligheten og blir ikke færdig med den, naar kjærligheten er ussel og ringe for dig og uten al betydning?

„Du smiler vantro, Benedicte,“ sier du.

Ja jeg smiler. Saa vidt driver jeg det i behjertethet; men siden gaar jeg unda for dine øine, som brænder, og min redebonne tunge sier: Jeg kan jo ikke vite!

„Bare se dig om!“ sier du.

Du kan si det, trygt, Cecilie! For vi sitter bak gjærdet — her, hvor ingenting blusser og lyser, men alting er nedskrudd og regulert til nytte og til husbehov ... Vi sitter bak gjærdet og snakker om dem som handler underlig derutenfor —. Vi snakker ogsaa om dem, som synder derutenfor, paa den andre siden. Vi som bare tør de smaa synder ...

— — — — — — — — — — — —

Men hvorfor skriver de om det og bare om det og altid om det, hvis det ikke *er?* Hvorfor sitter gamle mænd og digter om det og hvorfor ligger det inderst i alle bøker, som dur, og er som et levende hjerte? Hvorfor er det deteneste, som hundrede sprog nævner samtidig og omigjen og paanyt i tusen aar?

„At de gidder!“ sier du. „Det er ikke et ord usagt om det,“ sier du, „og der er sagtens andre ting, som trænger forklaring!“ Og du gir mig bøker om samfundsspørsmaal og et skuespil om handelsmoral ... „Der er da endelig en bog!“ sier du.

Jeg læser den. Jeg sitter aldeles tom og har læst den. At de gidder! tænker jeg.

— — — — — — — — — — — —

Nei der er bare én ting — for dig og for mig, bare én ting. Men nogen bedrager os for den ...

— — — — — — — — — — — —

Hvordan kan nogen nogengang ha undret paa det med Nora? Hvordan kan folk si og skrive saa forfærdelig meget dumt om Nora?

„Det vidunderlige — det er stemmeret!“ sier du og de andre. Og ingen ler!! Ingen ler — —

Bare én ting er det vidunderlige — for dig, for mig, for Nora, for alle os.

Kjærlighet.

Ikke en liten Helmerelskov, ikke den av middels størrelse her bak gjærdet — en stor — en stor, hører du, som gjør os til verden!

Ja jeg vil ha friheten og stemmeretten og bli klok som kong Salomo for at den bedste mandenskal elske mig bedst! Og jeg graater efter deilige klær for at bli smuk —

— — — — — — — — — — — —

Vi vil ha barn av kjærligheten.

Men du har en liten hund, Cecilie, og du generer dig for den lille hundens skyld og puffer den ned av fanget dit naar jeg kommer og du sier: „Det er en kjedelig vane, den har ...“

For vor ære er blit vor skjendsel og vi tør ikke ville den mer og vi finder paa noget —.

Somme av os har bare en liten hund —. Og somme har barn, barn bare av sit legem ... Men de længes hele tiden efter de andre, efter de rigtige —.

Jeg vet det. Jeg har set mig om. Jeg har set det.

— — —

Mai

Det var altsaa min første egenhaandsaften.

Det var vel for at det var Søegaard at far tillot det.

Søegaard spurte op igjen: „Men kan det være mulig?“ Og han bestilte champagne. „Da skal vi sandelig feire Deres indtrædelse i cafélivets mange farer og fristelser med et glas skum,“ sa han.

Siden gik jargonen imellem av ham. Sommetider snakket han næsten naturlig og stille. Davar det noget ved ham, noget som sammen med de pene klærne og den rare snippen gjorde ham mer ny for mig —.

Han fortalte mig fra teatrene i Berlin; men han fortalte ogsaa fra sin barndom her i byen. Han har aldrig som barn været i en skog eller paa en mark hvor der ikke var andre.

Av og til hørte jeg ikke paa ham —. Jeg hørte paa musikken, som strømmet henover den store salen og indunder den hørte jeg de andre lydene: stemmerne, latter, klir av glas og en liten lystig hvisk hele tiden bak mig ... Og jeg saa hoder og smil og bare halser og lysskjermer og kjoler og hvite duker og det fløt liksom sammen og blev forfærdelig vakkert. Men jeg blev trist til døden ved det —.

Jeg tror ikke Søegaard merket at jeg ikke var glad. For ham er jeg flink nok — det er bare Marcus, som altid ser.

Søegaards øine er venlige og lyseblaa og hans hurtige, klare stemme er optat med ordene; han er ræd for alle sterke ord ... Men naar han snakker om barndommen, faar han noget barnlig og genert i røsten —.

Da vi gik ut sammen saa jeg i de store speilene hans skikkelse og min. Jeg hadde min eneste nævneværdige bluse paa; hans klær var fra Berlin. En pen herre — to pene mennesker ... Februar 188—

Jeg skulde ha to meter flanel. Tak — — — Har De ikke noget billigere?

*

Hvad koster koljen idag? — — Sælger De den ikke billigere?

*

Jeg skulde ha nogen sorte strømper.

Til hvilken pris?

Tak billigst mulig.

*

Billigst, billigst, billigst mulig! Vort motto, vort omkvæd, vor livets hymne, vor families opsang! Hvordan kan vi bli andet end graa og grimete og tufsete paa sjælen da, kjære næringssorg? Du bor jo paa vort husalter — og vi faar jo ikke tid til andre brændofre end dem, du idelig kræver av vor luslitte person!

Men om jeg skal forskrive mig til den evindelige mangel paa femkroner, saa skal Mette ha rosenrød kjole og rosenrøde strømper og sko og roser i haaret, naar hun paa lørdag drar tilbals med sin rosenrøde student. Og Du skal gi hende en stor og rosenrød glæde, Gud!

August.

Det er nu snart en maaned siden vi var paa prestegaarden hos faster Sophie. Og likevel snakker vi ikke om andet.Hvad var det da? Fars yngste ubegavete søster. En ungeflok. En gammel trækfuld gaard. Umanerlig slittte stolbetræk. En prest i røk og damp.

Det var hjem der.

Far snakker om spekeflesket og harebestanden. Han ler naar han husker paa prestebøssen — Marcus snakker om de tretten gamle græske mynterne, onkel gav ham. Mette om den kvelden, de klædde sig ut og danset paa kjøkkenet. — Jeg tænker mest paa *hende*. —

Hun har ingen anden tidsregning end barna. „Ja det var det aaret Minken blev født," sier hun naar de snakker om rigsretsaaret —. „Og det var den sommeren smaagutterne hadde meslinger ..." „Og det var like efter Toms konfirmation."

Den dagen hun fik den første av de elleve — den dagen skaptes jorden og himlen. Bak alle hendes rynker ligger liksom et ungkoneansigt og bevæges i lykke hvergang hun snakker om det ... Og siden blev det morgen og aften for hende i femogtyve aar og der skedde store og omveltende ting, og hun nævner dem som verdensbegivenheter skal nævnes og alle men og alle hvorfor forstummer i mig foran hendes trygge og milde ansigt.

Hun har mangfoldige rare smaa rynker — somme har hun faat av smerten og somme av glæden og de har stridd om pladsen og delthende mellem sig. Hendes hænder er ru og haarde indi og hendes mund er liksom stilnet midt i en byssj. Og noksaa mange bekymringer har lagt sig tilrette om den, jeg ser det nok. Hun har vel tælt og tælt dem omigjen, pengerne i det inderste rummet i pungen, hun ogsaa ... Men øinene er merkelig unge — rede til at opdage og vaakne — — „Er det nogenting, Tom far?"

— —

Cecilie kom op til mig straks vi var hjemme igjen. Hun hadde været en fottur med lærerinder. Hun var brun, og kjæk i talen.

„Naa," sa hun — „det er vel gaat stilleben i dig? Hvordan var det paa prestegaarden?"

Jeg fortalte hende litt. Om idyllen i bjerkelunden om kvelden naar de sang tostemmig og vi fik hjemmelavet vin ...

„Og faster stakkar?" spurte hun.

De nævner hende aldrig anderledes. — Noget i mig rørte paa sig — min stumme tunge rørte paa sig. Og jeg blev

veltalende om strømpestopning og bukselapping og hermetiske daaser ...

„Ja det er godt nok," sa Cecilie — „men hun skriver en „viss" sort pølse med h og maaneskin med d, jeg har selv set det i et brev til far."

„Ja naturligvis," sa jeg — „men hun er snil."

„Phu," sa Cecilies læber.Det er proletaren blandt adjektiver i vor familie. Snil — vi lar ham aldrig gaa tilbords med os.

— —

Maaneskin med d. Jeg skulde ha lyst til at be hende la være.

Hun sat ute paa havetrappen en kveld og fortalte mig hvordan smilet kommer. „Det er liksom det kommer utenfra, du, og sætter sig som en fremmed fugl paa de smaa læberne, et lite sekund," sa hun, „men siden kommer det igjen, og da skjønner barnet, at det har en naadegave og det vender øinene efter mig for at jeg skal se det, jeg ogsaa ..." Hun fortalte om det første ordet og om den første tanken; og siden dæmpet hun stemmen og fortalte om den første løgnen, Minken hadde lavet —.

Maanen skinnet paa alle de graa haarene, som ligger tæt og blankt i brede striper langs hendes hode — og jeg fik lyst til at stryke dem og jeg gjorde det. Men da dugget hun til i øinene og vilde faa mig mer nær og kjær og la strikketøiet ned og sa: „Fortæl mig om din mor, Benedicte — fortæl mig litt om Marie. Jeg har jo aldrig set din salig mor, barn — det er nu for galt, men." Og hun vilde ta mine hænder ...

Da skrumpet det i mig av motvilje og avsmak for denne kvindefortrolighet paa en maaneskinstrap og jeg sa noget, sa noget hvast og rapt og kort om den kolde kveldsluften ... Hun saafrygtsomt paa mig og rørte mig bare flygtig med haanden, før vi gik ind.

September.

Det er næsten blit regel at jeg møter Søegaard i nærheten av Egertorvet, naar jeg kommer fra byen. Jeg merket det idag da han ikke var der. Og jeg likte igrunden ikke undtagelsen.

— —

Vi gaar langsomt opover Karl Johan og smaasnakker. Det er en tryg fortaugsret, det, at gaa med en velklædd herre —. Hvis det er musik, gaar vi nogen ganger op og ned under trærne i studenterlunden. Vi snakker om det, vi har fælles — fælles bekjendtskaper, avisnyt, teaternyt ... Han snakker mest, for hans indbo er jo fuldstændigst; han kommer ogsaa i andre familieselskaper end vore og han kjender byens folk. Han uttaler sig forsigtig og høflig om dem, og jeg irriterer mig sommetider over hans ufarvete ord som har middagsindbydelser bak sig.

Men naar vi møter Mikael — som igaar — og Mikael slaar følge med os og lar sladderen regjere sig, da kommer der noget fordragelig og gentlemanlike over bureauchef Søegaard; og jeg synes om det.

De hilser begge tilhøire og tilvenstre, og Mikael hilser byens fine damer som om han har et minde til opbevaring for hver av dem ...Man naar de er forbi skinner det i hans sunde hvite tænder, mens han fortæller det sidste han vet om deres hemmeligheter —. Der gaar ogsaa andre damer forbi, som Mikael ikke tar hatten av for; men jeg synes, hans lystige øine hilser ogsaa dem, og naar de ser tilbake paa ham med det modige blik under stor hat tænker jeg, at Mikael kanske har *sine* minder hos dem.

Men Søegaards ansigt lukker sig for dem.

— —

Hvor Søegaard ogsaa er ræd! De spilte en vals igaar; *den*. Han begyndte at rugge litt med hodet og hørte ikke længer hvad Mikael fortalte, og han fik et lite rart vekt smil i ansigtet og saa paa mig og sa: „Den er pen, hvad? Den minder mig bestandig om alt, som er blaat," sa han — „om vaarhimmel og dameøine" (Søegaard sier aldrig kvinde) „og ..." Men pludselig er fienden over ham og det lille rare smilet drukner i hurtige ord: „og blaabær og

saant sludder ...“

Og jeg skynder mig at indhente ham, og jeg slaar mig sammen med ham og Mikael om at drukne videre alt det, som en vals med duft av pudder og roser kan overrumple et menneske med. Sentimentale! Vi rømmer til verdens ende for ordet — og vi tar i os alt vi nogensinde har ymtet i den retning, og vi tildækker os med vor elskede jargon ...

— — —Idag da jeg gik alene langs studenterlunden, som var tom for musik, kom det en forborgen lyst over mig. Jeg satte mig paa en av bænkerne; paa bænken.

Der gik endnu folk forbi — som en gang for hundrede aar siden. Jeg blev sittende og se paa dem —. Og jeg forsøkte ... Men jeg kunde ikke!

For de er ikke underlige og fremmede længer — det er mænd med trætte ansigter, som jeg kjender — det er advokater og kjøbmænd og smaa luslitte studenter — og det er grosserersønner, som vil se ut som englændere, og det er officerer med for trange halskraver — men der er ingen eneste som staar til at opdage, som er noget andet end akkurat det han syner sig som ...

Og selv er jeg frøken Stendal med en toaarsgammel kaape paa — Benedicte Stendal, betragtelig paa den gale siden av de fem og tyve!

November.

Mette er forelsket. Jeg vet ikke om det er i den unge juridiske studenten eller i onkels adjudant. Eller i dem begge.

Der laa et vers i steilskrift paa hendes natbord dagen efter hendes fødselsdag, det hadde ingen underskrift, men det handlet om atten aar og vaar og har formontlig fulgt buketten med konvallerne —.Hun var i stort oprør iaften for at far hadde negtet hende at være med paa en „hyttetur“ til Nordmarken. Da far var gaat ind til sig sier Mette:

„Jeg tror jeg vil gifte mig, saa slipper jeg da ialfald at be om lov om alting.“

Marcus sier:

„Ja det bør du gjøre, Mette —“

Og det ligger i hans tone hvor denne mulighet synes ham fjern og fuldkommen urimelig. Og Mette spør stort:

„Ja, vel — hvorfor ikke?“

Marcus bare ser paa hende; og nu blir hun rød og blankere i øinene og hun læner sig frem over bordet mot ham og sier:

„Du vil da vel ikke leve som nu hele dit liv?“

„Som nu? ... Marcus lar ordene staa litt. „Nei,“ sier han, „jeg vet jo det blir en forandring en gang.“

„Du mener far!“ sier Mette.

Og Marcus blir litt blekere end før men han nikker.

Mettes forfærdelse brer sig over hendes ansigt og skjælver i hendes barnlige, utstaaende overlæbe ...“

„Men kjære“ — sier hun, „vi skal da vel ikke bestandig ...“

„Nei — nei,“ sier Marcus — „*Du* vil kanske noget andet. Du vil kanske gifte dig, Mette. Men Bene og jeg, vi gifter os ikke, ser du.“Bene ler.

Og Marcus vender sig braat mot mig og i øinene bak brillene kommer et uttryk av uro ...

Men Bene sier:

„Jeg maa le av dig, Marcus — du kan da ikke vente at Mette skal gaa i kloster her hos os, hun er da bare atten aar

...“

„Nei naturligvis,“ sier Marcus og han hoster lettet og hans øine muntrer sig.

Og den femtiaarige Bene lægger sytøiet (mavebelter til far) sammen og sier godnat.
— — — — — — — — — — — —

Saa gaar Marcus taalmodig og venter paa sin lille fremtid. Far skal dø. Marcus skal aabenlyst studere sine arter og snakke med mig om mynterne ved middagsbordet.

Far overfuser Marcus — for hans venners skyld „disse mandtimmer, som du behager dig i —“ for hans læsning: „dette gamle bogstøvet ...“ — og han slaar bogen igjen for Marcus og sier: „Ut og lugt paa luften, gut!“

Og Marcus dukker sig; dukker sig og bier.

Men Mette sitter alt paa mønet og gjør flyveforsøk. *Hun* gaar ikke fordægtig med vingerne under kjøkkenforklæ; hun studerer ikke paa hvad hun har dem for —. Den dagen hun kjender hun kan fly flyr hun!

November.

Far sier om Søegaard:

„Den mand kan sine ting.“Og han spør ham om statistiske oplysninger fra departementet og hører med agtelse paa ham og underholder sig med ham uten voldsomhet en hel aften.

„Bureauchefen er en pen dannet mand,“ sier tante Elise.

Men kanske det berører mig mest at Mette skakker paa hodet og sier, at han har en nydelig hake.

— — —

Han vil lukkes ind overalt med velkommen. Han vil sætte sig mellem os og dagen efter vil ingen mer huske, at der igaar var en tom plads.

Jeg vil ikke behøve at si et eneste forklarende ord. Nils Wexels Søegaard — det vil de alle forstaa.

— — —

Da han gav mig rosenbuketten igaar sa han: „Jeg fandt disse paa veien, vil De ha dem —“ og hans maate var velsignet fri for manér da han rakte mig dem.

December.

Med iskolde ben sat jeg i kirken iformiddag og hørte presten Hansen tale om hjemmet.

Jeg gaar dit for fars og Marcus’ skyld; men mit hjerte blir koldt som benene mens jeg sitter der. Eller — det blir ikke mindre koldt end det er før.

Presten sa: „Et hjem er hegn; et hjem er ly.“

Ha ha — sa det.

Og mit hjerte indrettet sig et lite annex i denstore kvindefyldte kirken og det holdt sin egen præken —.

Et hjem er en kampplads, hvorfor later han deroppe og alle de andre som de ikke vet det? I et hjem har alle like ret til at leve, og de bruker sin ret og den sterkeste vinder —. Og den som ikke faar tat sig land selv, den som ikke forsvarer den lille jordlappen sin hver dag, hver dag, han lever bare de andres glæder og de andres sorger — til hjemmet én dag ikke er mere og han opdager, at saa fattig har han været at ikke smerten engang har været hans egen! — — — Hvorfor sitter der kvinder her rundt omkring paa bænkerne og ser med tørstige øine mot alterbilledet av Jesus med guldbokstaverne: Kommer til mig alle I, som arbeide og er besværede, jeg vil give Eder hvile ...?

De kommer fra hjemmene.

Hvorfor sitter der kvinder like ved mig som gjemmer øinene sine, mens deres smale rynkete læber ber?

De er i nød og maa ha hjælp og de er svake og ber om styrke til at gaa tilbake dit, de kommer fra — til hjemmene —.

Snakker han om børnene han deroppe? „Hjemmet er til for børnenes skyld,“ sier han.

Ha ha.

Vi kjender dem ikke, sier børnene, vis os veien til de hjemmene, sier de, vi vil gaa dit! Og de ser op paa sine mødre, som sitter her vedsiden av dem under prækestolen — og de begynder at tænke efter, hvad de til denne dag har gjemt og dækket over og tilgit og gaat krum under i det hegnete hjem og noget oprører sig i dem, inderlig og hjælpeløst ...

Da vi gik vor tur før oksesteken sa far:

„Det var en meget god præken, meget god.“

Ved Skarpsno møtte vi Mette. Hun kom med blaaveis fra Bygdø; hun hadde sluppet kirkegangen for hodepinens skyld, og hun tok far under armen og sa: „Er det ikke deilig at det er vaar, far?“

Hjemmet. Det er faster Sophie! I et hjem maa én dø før alle. I et hjem maa én holde op at være til for at de andre kan rummes. En; hun; moren.

Kan den lykken betales med mindre?

Januar 188—

Han vil snart spørre mig om det. — Det er i hans øine og han tar min haand hurtig og ængstelig, naar han hilser paa mig.

Naar jeg hører ham komme faar jeg hjerteklap; jeg hører ham ute i gangen — og jeg spør mig selv endnu en gang — fort, før han kommer: Er jeg glad i ham? Jeg spør om det mens jeg sier: „Goddag bureauchef, det var hyggelig ...“ Jeg spør mens jeg rækker ham tekoppen — ogsiden, mens han sitter taalmodig og intressert og hører paa far, som fortæller fra manøvrene i Smaalenene — Er jeg glad i ham — nok glad i ham — meget glad i ham?

Igaar var jeg det ikke.

Jeg møtte ham paa gaten. Han hadde en gammel frak paa og den gik op i en besynderlig tutt i nakken — efter hempen.

Den tutten gjorde det av med mig. Jeg graat da jeg kom hjem ...

At tænke sig at det ikke skal mer til end en gammel frak, før jeg saarer ham med korte fjerne ord. Jeg graat —.

Men idag, da han var hos os, da øket den utover aftenen, den følelsen av velvære, av koselighet, av varme, som hans nærhet gir mig.

Han har en forunderlig evne til at mildne fars talesæt; og han er Marcus’ kamerat paa en maate, som gjør ham, den ældre, ære. Med Mette spøker han, saa hendes smaa smil uavladelig skinner.

For din skyld, Benedicte — altsammen.

Og da han gik netop nu hadde jeg lyst til at lægge kinden min mot hans hete nervøse haand; upassende lyst hadde jeg.

Februar.

Vi er nervøse begge to.

Han søker at træffe mig alene. Jeg bestemmer mig om morgenen til at gi ham anledningen. Jeg vil ha det overstaat. Det er jo ikke nei ellerja det gjælder. Jeg maa jo kunne snakke med ham ....

Men naar øieblikket er der, er det som at drukne — hjertet hamrer ... jeg griper efter Mette, som alt staar i døren for at gaa — jeg roper paa Marcus at jeg har en besked til ham — jeg sier, at jeg maa ta den nærmeste sporvogn for de venter mig ...

Og jeg skjælver over hele kroppen naar jeg er reddet.

Det er kanske allikevel ja eller nei ...

Marts.

Vi gik opover gaten. Søegaard hilste og hilste.

— Midt ute i martssølen drog to gutunger en kjælke med en kulsæk paa. Den mindste gik og hutret og graat, — saa faldt han opi den værste sørpen; den andre vilde dra ham op, men orket ikke. Søegaard og jeg saa det —; han var tvilraadig et sekund — saa gik han hurtig ut i gaten, tok barnet og reiste det op — tok lommetørklæet sit og tørket av det lille svarte fjæset. Gav gutten en dult i ryggen: „Saa nu faar du gaa hjem til mor og vaske dig,“ sa han — og han satte kjælken i gang for dem.

Da han kom tilbake til mig paa fortauget børstet han genert nedover sig og saa paa sine støvler og sa: „Make til daarlig gatehold ...!“ Litt efter saa han sig omkring, bakover ogsaa,hvormange som hadde set det. Det var midt i promenadetiden.

Det var midt i spasertiden, men han gjorde det likevel. Det synger av glæde indi mig —.

14 marts.

Han har skrevet det til mig. Det var naturligvis det bedste.

Men de synes mig likevel vanskeligere at staa ansigt til ansigt med, disse skrevne ordene, end om han hadde sagt det.

Det staar paa det lille tykke gulhvite brevarket, med de ujevne kanterne og monogrammet i hjørnet, at han elsker mig. At han har elsket mig siden den kvelden for to aar siden da vi „var glade sammen“ i speilsalen.

Han spør om han kan faa komme hit op mandag formiddag.

Han vil komme hvis han ingenting hører.

Ingenting — det er ja ....

Nu gaar Marcus og Mette og jeg i teatret.

Nat til 15 marts.

Jeg vet ikke hvad stykket handlet om.

Jeg har bare hørt hendes stemme stige og synke som en liten baat paa sjøen — jeg har hørt hende si ord om kjærlighet ...

Og jeg kjendte ikke længer den lille stive konvolutten, som skar mig i brystet hver gangjeg rørte mig. Jeg husket ikke mer det som er i den! Gud tilgi mig ...

Jeg blev som forlænge siden ... jeg sat og ventet ... og jeg oplevet det ... og alt i mig steg og sank sammen med de to, som ikke vilde slippe hverandre —

Hun har aldrig spilt som iaften. Fru Dybwad har aldrig spilt slik som hun spilte for mig i aften.

Jeg spurte Marcus hvad det hét, stykket. Han rakte mig forundret programmet. Haabet stod der. Haabet.

Naturligvis het det haabet.

Og teppet gik ned.

15 mars.

Det er søndag morgen. Jeg har sagt til Mette at jeg vil ligge til Marcus kommer hjem fra kirken. Jeg er saa træt. Jeg tutet desuten saa meget inat. Og jeg har jo en lang søndag foran mig, saa jeg har raad til det ....

— — —

Hans violer staar her paa natbordet.

Den lille veke duften av dem var i stuen da vi kom hjem inat. Jeg brydde mig ikke om dem da og lot dem staa.

— — —

Han vil aldrig komme til at plage mig. Han vil ikke si ubeherskete ord. Der vil ingen scener bli.

Og han har læst mer end mig og han har reist litt og kan fortælle mig.Han er god — god — *god*.

— — —

Jeg har sovet litt.

Jeg drømte vi gik arm i arm og snakket. Det var rød aftenhimmel over Bygdø og han bøiet sig over mig og smilte. Da saa jeg pludselig at han hadde fremmede tænder og jeg vaagnet av skræk.

Jeg *vet* jo, at han har mistet sine egne tænder. Hvorfor sitter da skrækken i mig endnu?

— — —

Jeg maa staa op. Tante Elise kommer til middag. Og jeg maa lave fuglesaucen.

— — —

Jeg har gjemt ansigtet mit i violerne. De kjens kjølige med det samme, men saa lægger duften sig fin indtil og jeg blir glad helt ind av den —.

Nat til 16 marts.

Mette sitter overende i sengen og skriver. — Jeg sitter ved bordet og skriver. — Sommetider stikker Mette blyanten i munden og ser fraværende paa mig ... Jeg tror hun skriver vers. Hun biter i blyanten ... Hun kan ikke finde noget rim paa adjutant ...

Jeg erter hende —.

Nu blev hun sint ... Hun stikker papiret under hodeputen —.

Nu slukket hun lyset.

Jeg har ogsaa ertet Mette med Søegaard idag.„Pas dig selv,“ sa hun og lo; og en stor lystighet overkom mig da hun sa det.

Jeg har snakket om Søegaard i hele eftermiddag — med tante Elise og Marcus og Mette; nu tilslut med far. Jeg kunde ikke la være — jeg kunde ikke la være for mit bare liv. Hans navn laa og plaget mig paa tungen — jeg spurte dem de utidigste spørsmaal om ham og lo av deres forundring til jeg blev træt i øinene. — Tilsidst tror jeg de allesammen forstod, at noget er paafærde —.

Far gik op og ned i stuen og fortsatte at snakke om slegten Søegaard, da tante Elise var gaat —.

Tilslut sa han:

„Nils Søegaard vil derfor arve bispinden.“

Han saa ikke paa mig da han sa det; men han hostet like efter og fortsatte hurtig om stamtavlen ...

Du behøvde ikke at ha hostet far og undskyldt dig for mig med din hoste!

Jeg vet han skal arve sin grandtante; jeg har tænkt paa det og været glad for det. Vi faar raad til rødvin om søndagen og til pene presenter —.

— — —

Aldrig mer at behøve at sitte alene med „bare os“ i otte timer ...

Næste søndag skjærer han op steken for mig (Det er ufattelig at Marcus ikke kan lære det!)Og han spiller whist istedenfor mig og far skjender ikke mer saa høilydt, naar Marcus trumfer hans gode kort ...

Og han tar op alt som falder ned for mig ...

Og sier aldrig noget jeg behøver at skamme mig over.
— — — — — — — — — — — —

Jeg var begyndt at klæ mig av nu da den slog tolv inde i stuen —.

Saa er det en ny dag — saa har jeg ingenting svart ham og det er blit den dagen, han skal komme ...

Det er saa underlig — men jeg tror jeg er lykkelig for det.

3 april.

Far spør hvorfor ikke Søegaard kommer her mer.

Marcus ser paa mig.

Mette frelser mig:

„Kanske han har faat influensa,“ sier hun.

29 april.

„Der maa pinedød være noget iveien med Søegaard,“ utbrøt far iaften — „det er snart en maaned siden ...“

Saa sa jeg det. —

Far reiste sig og gik hen til vinduet.„Søegaard er en god forsørger,“ sa han — „men du har naturligvis handlet i samraad med Gud og din samvittighet, Benedicte —.“

Litt efter tok han sit tomme toddyglas og gik ind i spisestuen og kom tilbake med det fyldt.

„Saa snakker vi ikke mer om den ting,“ sa han.

Jeg har ikke før set far saa behersket. Men den store aaren ved hans tinding var blit høi og mørk.

Mai.

Jeg har det ondt om natten.

Det er ikke det, at jeg har gjort det. Jeg vil gjøre det om igjen og om igjen.

Men det er det, at jeg gjorde det saa sent at det blev en krænkelse.

Han hadde saavisst ikke fortjent den!

— De sier, han er reist bort. —

Mai.

.... Du stod ved døren og saa hurtig dit jeg sat og dit ansigt bad om lov —.

Jeg reiste mig og vi møttes foran bordet. Du hadde store pupiller av bevægelse og din mund var litt skjæv og du sa kanske et par ord —. Saa kjendte jeg armen din over ryggen og jeg var tæt inde ved dig og du kysset mig haardt og længe paa læberne —.En vildfremmed mand kysset mig paa læberne — — —

Jeg skulde sagt det med detsamme. For jeg visste det med detsamme. Hele bedraget var ikke mer —.

Det var bureauchef Søegaard, som stod her i vor stue og gjorde noget meningsløst.

Men det var noget i dine øine naar du saa paa mig — noget jeg forstummet og blev liten og feig for. Øinene dine fik taarer mens du saa paa mig —

Jeg holder ikke ut at tænke paa det ....

Saa sat jeg ved siden av dig i Stendalsofaen en hel time. — Jeg kan ikke be dig tilgi mig; jeg kan ikke tilgi mig selv.

Du kysset mig mange gange; du sa du ikke var god nok for mig — — — for mig!! Du sa, du haabet du likevel skulde gjøre mig lykkelig — for du trodde vi passet sammen „i vaner og tilbøieligheter".

Og jeg lot dig bli i din tro ....

Da du gik vilde du enda en gang — ute i gangen. Da først slog min fornedrelse sammen over mig — — — og den sitter her i brystet mit og lar mig ikke sove mer ...

Juli.

Iaften, da jeg kom ind for at lægge mig, laa der en pakke paa hodeputen min. Den skræmte mig — jeg tænkte med detsamme: „Det begynder kanske igjen."Den var bare fra Marcus. — Det var en stor bog i brunt skindbind fra Marcus til mig. Paa første blad staar der: Til min kjære Benedicte fra hendes hengivne broder M. T. S.

Og paa hver av de stive hvite sider er en liten flat plante med rot og blader og blomst indklistret med bitte smaa papirstrimler tvers over stilkene —, og nederst paa siden staar med rundskrift det norske navn og det latinske og plantens voksested.

Faren er forbi — Marcus har ikke i alle disse maanederne faat til at si mig sin glæde; denne bogen skal si den ...

Hvor han har sittet travl derinde mellem alle stilebøgerne og glædd sig til at glæde mig.

Det er et helt verk; et helt gravkammer av smaa lik.

September.

Mens jeg holdt paa at klæ mig til onkel assessors middag kom et bud med hans brev.

„Jeg tænker mig muligheten av at De ikke vet at vi møtes hos assessor Stendals idag. Derfor disse ord — for at spare Dem for det uventedes ubehagelighet.

Det er en selvfølge at jeg med tak gaar ind paa Deres venlige tilbud fra ivaares at alt maa være som før mellem os.

Deres hengivne

N. W. Søegaard.Han er en herre.

— — —

Og alt var som før.

Da vi gik fulgte han os til sporvognen; og han spurte far om han snart kunde faa komme hit op en aften. Han hadde lært et par nye kabaler som det vilde more far ...

Far straalte.

October.

Det ringte. Jeg hørte hendes stemme og gik ut i gangen.

„Janna!" sa jeg.

Det var Janna. Hun faldt mig om halsen som om det var igaar hun hadde set mig sidst. Bak hende i halvmørket stod en mand.

„Det er vor ven, Bene," sa hun, „doktoren fra X. — jeg har jo skrevet til dig om ham —"

Og hun presenterte doktoren fra X. for mig. — *Han* hadde ikke krumme ben. —

Janna er endnu vakker. Og forelsket.

Hun gik over sine bredder av snak om mand og barn — som alle i den situation ...

Hvor min jomfrustand blev mig fornem og kjær, mens jeg saa paa hende.

October.

Mette har hjertesorg. Hun gaar avsted til barnehaven om morgenen med rødgraatte øine.Han har forlovet sig med en pike, som har hest og vogn og alt det, Mette ikke har.

Hun fortalte mig det altsammen inat.

Han kysset hende paa det militære bal ifjor og sa, hun var den søteste pike i Kristiania. Siden kysset han hende paa Bygdø og sa det omigjen. Men saa kom en ond tid. Mette kunde bære alt, men ikke at han saa ulykkelig ut. Hvad det var? Det var, at nu hadde han ikke raad til andet — nu maatte han ta „hende paa Drammensveien".

„Hende med den bitte lille næsen, Bene," hulhet hun. „Det er det samme med mig — det er det samme med mig — men at vite at han skal bli saa grænseløst ulykkelig bare for at vi er saa grænseløst fattige — gaa uforstaat hele sit liv ved siden av en saan en ..."

Hun graat hjerteskjærende inde i natlinnetet mit. —

November.

Han var her oppe igaar igjen med sin liste, den unge blinde-lærer. Jeg bad ham sitte litt og vente til far kom (det endte da ogsaa med, at far gav ham en forbitret tokrone —). Han snakker om institutet og arbeidet for de blinde. Pludselig spurte han mig: „Skulde De ikke ville lære Dem det, frøken, og hjælpe os?"

Jeg svarte ham kort. Hans spørsmaal syntes mig paatrængende og ubehøvlet.Men inat laa jeg og tænkte paa hvad han hadde fortalt mig om sit arbeide. — Jeg kunde komme hjemmefra et par timer om dagen ... Det vilde desuten være at „gjøre godt" uten at behøve at være uforskammet og foranstalte overfald paa sagesløs person som i fattigpleien —.

Januar 188-,

Det hænder sommetider, naar jeg er kommet hjem fra Cecilies læseforening — hvor vi ikke læser — at nogen kommer efter mig. Det ringer paa hos mig og nogen staar og vil ind ...

Jeg kjender dem. De er lik ublufærdige personer, som ikke undser sig for at pukke paa familieskapet — de kror sig i sine sammenraspete klær, og de smiler onde smil og sætter sig tilrette hos mig. De er mine egne meninger.

Og jeg gjemmer ansigtet for dem og ber: Gud, fri mig for disse meningerne, som er mine!

Januar.

„Hvad skal det være godt for?" spurte far, da jeg sa at jeg vilde begynde hos de blinde.

— — —

Jeg hadde min første time med dem idag.

Hr. Isachsen viste mig tilrette; han holdt en liten tale til de tyve unge piker som sat paa bænkerne: „Dette er en dame, som gjerne vil forsøke osv."Han nikket faderlig og opmuntrende til mig da han gik.

De sat i rækker med ansigterne vendt mot mig. Jeg synes deres ansigter er glattere og mildere end andres. De holder hoderne litt bakover og deres læber er halvaapne for at fange al lyd. Men de ser ingenting ...

De sa sin lekse og fortalte mig om Middelhavet, sydfrugterne og vinen ... Somme stemmer hadde som et filtlag.

Jeg tænkte: de ser ingenting. Og jeg kunde ikke holde op at tænke paa det. De snakker om Middelhavet, men de

har ikke set fjorden ...

Jeg blev tæt av graat og jeg blev hadefuld mot mig selv for mine evindelige taarers skyld. Men da husket jeg: de ser det jo ikke! Jeg kan graate uset foran dem — jeg kan la mit ansigt skjøtte sig selv — *de ser mig ikke.*

Og en stor forvirring følte jeg ved denne tanke — ja, jeg følte det som mit ansigt myknet i alle linjer og som jeg var en befriet. Og en kjærlighet løp op i mig og jeg sa til dem, at jeg tror, jeg kan klare det og at jeg vil komme igjen —.

Jo, det var godt for noget, far!

Marts.

Marcus og jeg snakker sammen om vor lærervirksomhet.

Pludselig sier Marcus:„De kalder mig nøkleben."

Han blir rød og tvinner sig litt paa stolen og blader mellem stilebøkerne —.

„Ja," sier jeg — „skolegutter gir vel altid lærere utnavne — det faar du vel finde dig i" (men indi mig tænker jeg heftig paa gutterakket, som forbitrer min lille brors liv).

„Men si mig, Bene," og han later ikke længer som ingenting, han sætter øinene opmerksomt paa mig og sier: „er der — er der noget latterlig ved min person, eller — ? Du behøver ikke at skaane mig —"

Jeg beroliger ham med mange ord — jeg børster ham over jakkeslaget og jeg kalder hans spædhet elegant. „Tvertimot elegant, Marcus." (Men indi mig tænker jeg paa økenavnet — oprindelsen?) Og jeg utbryter:

„Det er nøklerne, Marcus — det er nøkleknippet, som du altid rasler med i bukselommen."

— — —

Imorges ropte jeg efter ham!

„Har du lagt dem fra dig, Marcus?"

Og jeg løp ned trappen efter ham og tok dem.

Mai 192—.

Lægerne sier far kan komme sig.

Det vil si at far kan leve. Spise og sove og klæes av og paa og bli en gammel ...Den hjælpeløse skikkelsen inde i de for store klærne, det er far.

Det er far som følger mig med et øie uten blik i hvor jeg gaar og staar i værelset, og det er hans stemme, som strir med ordene og sier: „Du schkal ikke sgaa fra mig, Bene ..."

— — —

Han sat inde i kontoret da jeg kom ind. Han sat midt i sollyset fra vinduet og stirret paa sine egne hænder, som laa foran ham paa skrivebordet. Og med sin tykke fremmede stemme sa han: „De — de er ikke mine ..."

Og saa sank han.

Om jeg bare kunde glemme det en liten stund.

Juni.

Vi maa faa fat paa en prest — dette kan ikke noget menneske længer holde ut ...

Marcus snakker for ham i timevis. Sier tilslut: „Og nu skjønner du det da, far — nu skjønner du det — ingen algod Gud kan sende os skrøpelige mennesker i evig pine — du har jo søkt Gud disse sidste aar, far — Gud vil være dig naadig."

Og Marcus tørrer sveden av pande og hænder; far er faldt tilro i stolen — han har lukket det øiet, som pleier at være aapent. Og Marcus gaar sagte mot døren ...Da reiser far sig med et sæt forover i stolen og hans lamme arm falder utenfor stolen, og han verger for sig med den høire, og hans øine staar spilt i rædsel mens han roper:

„Nei — nei — nei!“

Jeg sitter hos ham.

„Jeg *skal* ikke gaa fra dig, far,“ sier jeg — „jeg skal ikke gaa før Mette kommer.“

Og atter er han i sin jammer —

„Det er ikke no haab for slike som mig, Bene — ikke no haab ...“

„Jo far,“ sier jeg „Jesus ...“

Og han læner sig besværlig frem mot mig for at dette navn Jesus skal naa ind til hans store kvide.

Og dette er far, som ... Det er far!

Juni.

Presten kommer daglig.

Naar far ikke taler om sine anfegtelser taler han om mor. Jeg synes han i de sidste ukerne har talt mer om mor og mindre om det andet —.

Men til onkel Marcus sier han:

„Du maa ikke forhærde dit hjerte, Marcus, giv Jesus dit hjerte mens det endnu er tid.“

Onkel Marcus sier det kommer av blodproppen ...

Søegaard vil far ikke se. Naar Søegaard har været inde i stuen og snakket med os ligger der uvilje og ærgrelse i fars ansigt.„Han vil ta dig fra mig, Bene,“ sier han.

Og han ser mistænksom og vantro paa mig, naar jeg ryster paa hodet.

October.

Flytningen er over.

Forandringen har oplivet far. Han liker sit lyse lille værelse. Han sier, det minder om mors rum i skipperhuset.

Det er en lise for mig at vite den store husleie overstaat.

November.

Jeg sitter ved vinduet og ser de gamle stiftelsesdamerne gaa til gudstjenesten. Naar de kommer tilbake derfra har de uttryk i ansigterne som folk, der kommer fra kjært møte ...

Før Mette gik i kirke spilte hun „Kirken den er et gammelt hus“ for far.

Ja den gamle kirken her ute er blit et hellig sted for mig. Jeg vet det, for jeg længes efter den naar det som idag er min tur til at sitte hos far.

Det er saa aldeles stille i den.

Vinduerne ligger dypt inde i de store, gamle murene, som gjemmer uutsigelige sukke fra hundrede og hundrede aar siden. Og hvælvingen med den milde gulhvite murfarven har tat imot alle stumme bønner, og den ser ned paa bøietehoder idag som for tusen aar siden og vet: en liten stund og disse hjerter slaar — og atter en liten stund og se, disse hjerter er blit stille —.

Og vissheten faar magt med mig og jeg fornemmer mit lille liv, som er idag og imorgen kastes i ilden; og jeg falder tilfote. Og stilheten faar magt med mig, og prestens stemme formaar ikke at bryte den ...

— — —

Men der er dage fra søndag til søndag og jeg er underveis og jeg mister min ro —.

Nogenting jamrer uten ord indi mig — det er alle ukens dage, som dør indi mig uten at jeg har levd dem! Som blir stumme før de har faat røst — — mine egne dage, som ikke faar se lyset!

Som tørstige hjort monne skrige alt efter det rindende væld — saa monne, o herre, og hige — — — min tørstige sjæl!

December.

Da Mette fortalte far, at hun har forlovet sig med pastor Moe, graat far. Det var av lykke. Nu er Mette i en tryg havn —.

„Og I vil be for mig sammen, Mette — du og han vil be for mig arme synder," smaagraat han.

Og Mette bøiet sig over ham og hendes taarer fløt rikelig.Men hun er glad. Hun er barnagtig værdig overfor gratulanterne, og hun sitter og ser paa den tykke ringen, som gjør hendes spæde haand husmoderlig, og hun smiler.

Han er saa kjærlig mot hende, som hans stilling tillater det. Og jeg tror, at naar min nærværelse ikke længer trykker ham er han oprigtig forelsket —.

— — —

Mette gifter sig likevel i særdeleshet med en stue som er hendes egen — med en liten pen stue hvor hendes noter kan faa ligge hvor de vil og stolene kan faa røre litt paa sig — og hvor djævelen ikke er dagens tema — og hvor Bene ikke sitter taus med en bog i timevis.

Nu behøver hun heller ikke mer at spise det sidste brødstykket paa gaten for at komme tidsnok til barnehaven om morgenen. Og ikke be: „to minutter til, Bene — jeg klær mig jo paa ti!"

Nu blir Benedicte og jeg overlatt til os selv. Og vi ber som bekjendt ikke for os.

Februar 190—

Jeg sat alene og saa det. Jeg hadde ingen ved siden av mig som sa kritiske ord. For hjemme var de allesammen vonde paa mig for at jeg gik i teatret den sidste søndagen før Mettes bryllup.

Jeg har set „Fruen fra Havet". Endelig —*Den fremmede:* Jeg kjendte dig ikke straks, Ellida ...

Jeg lovte dig at komme saa snart jeg kunde ...

Jeg er kommet for at hente dig ...

Du hadde lovet mig saa sikkert at bie paa mig til jeg kom ...

Jeg har holdt det ord jeg gav dig ...

Er du reisefærdig eller er du det ikke?

Vi to hører sammen.

— — — — — — — — — — — — —

Der er en fremmed. Der er en fremmed derute paa den store sjøen, jeg ikke kjender. Og han skal staa her en dag; og han skal spørge: Er du reisefærdig?

Der er en fremmed. Han kommer — han kommer altid. Men somme maa gjemme sine øine for ham i angst — og somme maa skrike som Ellida — „rør mig ikke!" For det er for sent.

— — — — — — — — — — — — —

Ingen har kysset mine læber — nei, nei. Nogen rørte dem, men jeg kjendte det ikke. Og mine arme har ikke omsluttet og ingen har set mit bryst uten ensomheten. Mit bryst er som mine læber ...

Og tusen tanker har jeg som venter paa opstandelse, og tusen kjærtegn som vansmegter —.

„Naar jeg holder uryggelig fast ved dig saa er det fordi jeg ikke *kan* andet.“Saa la mig da ikke visne! Saa la da ikke hænderne mine bli gamle før de naar dig!

4 Marts.

Det var en liten sky paa Mettes bryllupshimmel.

„Hvem er hun,“ spurte de mig.

„Moe’s søster, kjære —“

Og jeg forklarte dem om denne søster, som han ikke omgaaes, men som selvfølgelig ved en saan anledning ...

Hun er bestyrerinde ved en kaapefabrik.

„Hun burde bestyre sin person, Bene,“ sa Cecilie. „Søegaard omkommer i en nær fremtid, hvis vi ikke undsætter ham — se paa hans ansigt, er det ikke et ansigt i havsnød?“

Jeg lo. Og Cecilie reiste sig fra privathotellets sofa (aa den lugten av kold tobak, som bodde i den sofaen!) og jeg reiste mig og redningsekspeditionen avgik. —

Mikael tok sig av damen. Det var ikke heldig. Mikael virket opløsende paa hende. Hendes latter ophørte ikke og hun hadde ikke kjole paa mer end én skulder.

Henne i den anden ende av værelset mistet Marcus sine ord ...

— — —

Jeg stod ved privathotellets dør og sa farvel til dem alle. Marcus var ute i gangen og tændte herrernes cigarer ...Hun var den sidste som forlot festens haller. Og jeg stod bepansret og ventet hendes farvel.

Hun ordnet rundt paa sit oprørske haar, hendes smaa tykke hænder ordnet med hast. Det skedde til min ære — hun var alene med en fiendtlig magt. Og hun rakte mig haanden med en pludselig ydmyghet i sine smaa øine.

„Jeg har moret mig saa deilig,“ sa hun — „Gud hvor søt Mette var som brud, frøken Stendal, og De kan tro min bror ...“

Men hun greiet ikke tonen frem — det dæmret sterkere for hendes festombruste hjerne at hun var komplet alene med fienden og hun tok sig med begge hænder til sit bare bryst og hun trak i sin avklædning ...

„Ja jeg opholder Dem kanske, frøken?“ — og hun skiftet stilling og tok efter noget paa min kjole og sa: „men undskyld, frøken, vær saa snil at si mig det oprigtig! Jeg har vel ikke ledd for meget, frøken Stendal?“

Lettet og fortrolig kom hun nær mig og jeg kjendte lugten av pudder og koldkrem og jeg hørte min vertinderøst: Nei, kjære!

Og hun utbrøt: „For det kommer saan over mig, dette med latteren — og man maa jo ta glæden hvor man kan faa den, frøken Stendal!“

„Ja,“ sa jeg.

„Og vi maa jo forsøke at bevare humøret, frøken Stendal.“

„Ja,“ sa jeg.„For om vi kommer litt op i aarene,“ la hun til.

Jeg saa ind i hendes gamle ungdameansigt — jeg stod i min paaklædde nøkenhet og hørte hendes utilhyllete „vi“. Og det faldt mig ind, at hun kanske ikke er den fattigste av os og jeg rakte hende haanden og bad hende besøke mig.

Juni.

Far er daarligere. Smerterne i det friske benet vil ikke gi sig og doktoren saa alvorlig ut da han gik idag.

Fars angst øker atter og han graater meget.

Han takker og takker mig.

„Vi har levet et lykkelig samliv, Bene,“ sier han „tak for det, barn.“

„Du har været os en god datter,“ sier han „tak for det, barn.“

„Du er fordringsfri og fornuftig, Benedicte,“ sier han. „Du er en beskeden pike og jeg tror Vorherre vil gjøre din livsvei let.“

Mette bøiet sig over ham og hvisket:

„Jeg skal ha et lite barn, far.“

Det var de sidste ord som naadde ham før alting sluknet.

September.

De blinde stod opstillet paa havetrappen da jeg kom. De sang en sang, som Isachsen hadde forfattet til min forherligelse.Isachsen var tilstede og min rørelse var ikke større end det anstod sig for anledningen.

December.

Der kom bud efter mig imorges.

Moe’s seng var flyttet ind i spisestuen. Han sat paa den og de saa begge stedvilde ut.

„Hun er endnu ikke forløst,“ sa han — „men med Guds hjælp ... Hun har ropt paa dig et par gange inat, sier jordmoren — men maaske du ikke ...?“

Han stanser og ser tvilraadig og undskyldende (og rede til tilbaketog) paa min frøkenperson. Og tørrer sig over panden.

„Om bare et øieblik, Benedicte!“ sier han — „det vil styrke hende at se dig.“

Hun stred endnu i fem timer før barnet kom, og hun klemte mine hænder saa de smerter ...

— — — — — —

De sier det sker ikke mirakler mer!

Jeg har set undret.

Og jeg bøier mig og knæler og sier: Herre, Herre!

10 Januar 190—

Jeg bar Mettes barn til daaben.

„Undfanget i synd og født i misgjerning.“

Moe stod selv og sa det. *Moe selv*.Men Gud sendte ikke erkeengelen Gabriel med straffens sverd — ingen røst lød fra skyen — ingenting skedde. Solen brøt tvertimot netop da gjennem graaveiret og lyset ombølget os gyldent og varmt der vi stod.

— — —

Og slegtled paa slegtled av mødre har kunnet nenne det ...

Kvinde efter kvinde har baaret barnet sit frem og har taus og ydmyg tat mot mandsordene, som sier at hendes helligste time er misgjerningens ...

Ydmyge er vi — og saa æreløse — og saa rædde!

Januar.

Jeg løfter brystet mit med haanden. Mit bryst er stort og tungt.

Fins det i den vide verden en sorg saa unævnelig bitter som den, at barnet ikke skal die det?

14 marts.

Mikael hadde sendt mig vin igaar og der kom blomster fra Søegaard og Isachsen og det blev virkelig en liten fest.

Cecilie forærte mig „Kvindernes underkuelse“ av Stuart Mill og i lommen hadde hun et fødselsdagsvers —. Hun læste det op ved bordet(foran min plads stod kurvstativet fra de blinde) — og der blev stor jubel. Straks ropte de, at jeg skulde svare paa Cecilies kroningstale (i anledning mine treti aar) og jeg tænkte med feberhast, mens vi spiste deserten, og like før vi skulde gaa fra bordet reiste jeg mig (hjerteklap o!). Litt av det jeg sa var paa rim, men det meste var prosa (jeg hadde ikke kunnet faa det til i farten); men det blev virkelig noksaa godt —. Vi var jo bare damer. Det var unegtelig morsomt da det var gjort!

Kanhænde har Cecilie ret, naar hun sier at jeg har en liten evne i den retning.

Jeg har virkelig følt mig bestyrket i min tilværelse efter denne latterlig lille begivenhet. Og mindre ømskindet. Og jeg er endnu ikke begyndt at angre paa, at jeg paa stedet meldte mig ind i stemmeretsforeningen.

Mai.

Det blir saa langsomt vaar iaar. Først iaften kjendte jeg duft av poppel — og vi er da midt i mai.

Mai.

Vi sat længe oppaa Ekebergaasen iaften, Marcus og jeg. Det var vanskelig at gaa hjem.

Kristiania lignet en skjønhet bak sløret av fin røk og blaa skumring — og det skinnet i hendes gyldne lysperler, og terrassens kupler og spir stodsom en krone —. Fjorden laa blank, og indved byen gynget lysraden, men længer utpaa stod de svarte øerne op og ned i urørlig billed — og smaabaaterne med hvite seil lignet fugler, som er sovnet i flugt ...

Det yrte av lyd.

Tæt ved os lo og hvisket det bak buskerne — og det var trækspiltoner fra land og trækspiltoner fra sjøen og tostemmig sang langt ute ... Der vi sat lugtet det sterkest nyt bjerkeløv, men der kom ogsaa gliende duft av furunaal og græs.

Og nedenfor os, langt nede paa den brede, hvite veien gik der et uavladelig tog av smaa, sorte skikkelser — to og to — det holdt ikke op ...

Vi sat og saa paa det Marcus og jeg — sat igjen og saa paa den store, fremmede myretuen. To alderstegne barn ...

1 januar 190—.

Det var nytaar, da Mikael og Marcus og jeg gik hjem fra onkel inat. Uret paa Vor Frelsers kirke hadde slaat det nye aaret ind, og vi hadde staat stille under Kristian Kvart og hørt paa det.

Mikael begyndte at snakke — naturligvis.

Mikael sa:

„Ifjor paa prestegaarden gik vi allesammen hjem fra fogden en nat. Da fik faster Sophie øie paa nymaanen. „Se maanen! Se maanen!“ropte hun og de stanset alle op for denne merkelige opdagelse og Minken slog hænderne sammen og ropte: „Nu skriver vi! Nu skriver vi!“ Og de skrev som gale i sneen. „Du ogsaa Mikael!“ sa faster, og hun hvisket: „Du skal skrive det navnet, du har kjært, Mikael min — hvis du skriver det navnet i sneen og nytaarsny skinner paa det en nat — saa før aaret er omme er navnet dit!“ ... Jeg skrev — jeg skrev for at glæde

hende, stakkar — jeg gir mit hode paa at hun har utspekulert hele fiffet i sin egen romantiske øversteetage! Et nul skrev jeg — det var sgu det sikreste! Men tro mig eller ikke — ved siden av mig laa Minken paa knæ og arbeidet ihærdig med pekefingeren i skaren ... Jeg sneg mig til at se ... P. L. stod der gud-hjælpe-mig!“

Marcus lo —

„Petter Larsen,“ sa han — „saa det var maanen, som gjorde hende til fru Larsen.“

4 januar.

Da jeg kom hjem fra kirken idag stod maanen som et gjennemsigtig tulipanblad paa himlen — langt henne i en umaalelighet av hvitblaa frostluft.

Jeg vil ikke la være at gjøre det!

Iaften vil jeg gjøre en barnagtig og deilig ting.

— — — — — — — — — —Jeg skrev det i sneen ved syrenlysthuset. Jeg la mig paa knæ som Minken. Stort og tydelig skrev jeg det:

Mor skrev jeg. Det staar i sneen — og nytaarsnyet skal skinne paa det i hele nat. Mit blinde ønske —.

*

ANKER

BENEDICTE
STENDAL